

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ARCHIVNICTVÍ A POMOCNÝCH VĚD HISTORICKÝCH

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**EPIGRAFICKÉ PAMÁTKY VNITŘNÍHO MĚSTA ČESKÝCH BUDĚJOVIC
DO ROKU 1900**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.

Autorka práce: Bc. Hana Strouhová
Studijní obor: Archivnictví navazující
Ročník: III.

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 21. července 2015

.....

Anotace

Předkládaná diplomová práce se zabývá epigrafickými památkami vnitřního města Českých Budějovic do roku 1900 a zároveň se snaží seznámit s historií města se zaměřením na středověk a jeho opevňovacím systémem. Vlastní diplomová práce je rozdělena do devíti kapitol. V první kapitole je nastíněna historie středověkého města Českých Budějovic. Druhá kapitola se věnuje městskému opevnění od jeho počátku až do doby současné. Třetí kapitola přináší přehled studií, které se zabývají zpřístupňováním epigrafických památek. Čtvrtá kapitola se věnuje teritoriálnímu vymezení, které určuje území zpřístupněné katalogem. Následující oddíly se zabývají podrobnými katalogizačními zásadami, které jsou uplatňovány v epigrafickém katalogu, strukturou jednotlivých záznamů katalogu a tříděním epigrafického materiálu. Osmá kapitola tvoří hlavní část diplomové práce. Katalog přináší 127 epigrafických nápisů jak do současnosti dochovaných, tak již nedochovaných, které se nacházejí na vymezeném území. Poslední oddíl obsahuje rejstříky, které by měli usnadnit práci s katalogem. Závěr shrnuje získané poznatky. Následuje seznam pramenů a použité literatury. Práci uzavírají přílohy.

Abstract

The thesis deals with epigraphical monuments of central city of České Budějovice up to 1900 and at the same time it tries to acquaint with the history of the city with the intention to medieval times and with its system of fortification. The thesis is divided to nine chapters. The history of medieval city of České Budějovice is described in the first chapter. The second chapter deals with city fortifications from its beginning to the present. The third chapter brings a summary of studies which deal with making accessible of the epigraphical monuments. The fourth chapter is about territory which determines the catalogue accessed area. Detailed catalogue principles which are used in the epigraphical catalogue, structure of particular catalogue records and classification of the epigraphical material are presented in next chapters of the thesis. The eighth chapter is the main part of this work. The catalogue brings 127 epigraphical inscriptions, both extant up to the present and also not extant which are situated in the determinate area. Last chapter contains indices which should make work with the catalogue easier. The conclusion summarizes the gained findings. List of sources and bibliography follow. The appendices conclude the thesis.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem pomáhali při sestavování této diplomové práce. Můj upřímný dík patří zaměstnancům Státního památkového ústavu ú. o. p. v Českých Budějovicích, kteří mi vždy rychle připravili potřebné materiály. Dále bych chtěla poděkovat panu Ing. Jiřímu Míchalovi, který mi umožnil vstup na různá nepřístupná místa. Velké a upřímné dík také patří vedoucí mé diplomové práce paní doc. PhDr. Marii Ryantové, CSc., za její cenné rady, připomínky a trpělivost. Nesmím také zapomenout poděkovat mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali při psaní závěrečné práce a byli mi stálou oporou.

Obsah

Úvod.....	7
1. Historie středověkého města Českých Budějovic.....	11
2. Opevnění města.....	21
3. Bibliografický přehled	30
4. Teritoriální vymezení.....	41
5. Katalogizační zásady	42
6. Struktura jednotlivých katalogových záznamů.....	44
7. Třídění epigrafického materiálu.....	48
8. Katalog.....	50
9. Rejstříky.....	202
9. 1 Rejstřík – stanoviště	202
9. 2 Rejstřík – nositelé nápisů	204
9. 3 Rejstřík – osobní jména.....	205
9. 4 Rejstřík – písmo	207
9. 5 Rejstřík – fotografie	209
Závěr	212
Soupis použitých pramenů a literatury	215
Seznam příloh	223

Úvod

Epigrafika, jejíž název pochází z řeckého slova *epigrafé*, je jednou z disciplín pomocných věd historických, respektive uměleckohistorických, která se zabývá zpřístupňováním a interpretací nápisů, jimiž se rozumějí všechny texty, které jsou ryty, tesány, odlévány, řezány, modelovány, páleny či přímo malovány na nejrůznějších archeologických či jiných nepaleografických látkách mimo papyrus, voskové tabulky a kůru stromů.¹ Tyto nápisy, které jsou primárním zájmem epigrafiky, se většinou nacházejí na náhrobcích, sochách, pomnicích, pamětních deskách, zvonech, architektuře, ale i na předmětech denní potřeby. Výše uvedení nositelé většinou používají materiál trvalé povahy jako je například kámen, kov či omítka. Trvanlivost některých materiálů je však pouze relativní. Epigrafika se tradičně nezabývá nápisy, které jsou reprodukovatelné (například kachle), a nápisy na nositelích, kterými se primárně zabývají jiné specializované disciplíny (numismatika, sfragistika a další).² Bývá dělena podle okruhů kulturních, jako je epigrafika latinská, řecká, hebrejská, arabská, čínská a tak dále, ale i podle chronologického vymezení.³ V našem prostředí se zabýváme epigrafikou latinskou, čímž se rozumí kulturní okruh prezentovaný latinským písmem bez ohledu na jazyk konkrétního nápisu.⁴ Tyto nápisy většinou pocházejí ze středověku a novověku, nápisy z doby antické u nás nenalzáme.⁵ Cílem epigrafiky je tedy zpřístupnit a interpretovat nápis, který se na daném nositeli nachází. Definice nápisu však není pevně stanovena. Dle antické epigrafiky jsou pro definici nápisu kritéria trvanlivosti materiálu, monumentality, veřejného provedení a neliterární povaha. Tato kritéria však nelze brát závazně, neboť by kvůli nim nemohlo být zpracovááno mnoho různých nositelů, jako například šperky, které jistě nezapadají do zmíněné monumentální podoby, či textil, který zas není trvanlivý. Jiná definice, která pochází z německého bádání, zas zdůrazňuje fakt, že nápisy jsou vytvořeny silami a metodami, které se neobjevují ve školském, písařském ani kancelářském prostředí. Kdy při jejich vzniku se užívají speciální nástroje a pracovní postupy ovládající jen řemeslník-umělec,

¹ Ivan HLAVÁČEK – Jaroslav KAŠPAR – Rostislav NOVÝ, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1988, s. 360.

² Jiří ROHÁČEK, *Epigrafika v památkové péči*, Praha 2007, s. 8.

³ TAMTÉŽ, s. 9.

⁴ TAMTÉŽ.

⁵ Petra NAČERADSKÁ, *Nápisy okresu Kutná Hora: corpus inscriptionum Bohemiae*, Praha 2002, s. 11.

který nápisy vytváří. Taková osoba byla dříve často bez znalosti čtení a psaní.⁶ Ani tato definice však není dokonalá a nelze ji brát zcela závazně.

Jak již bylo uvedeno výše, epigrafické památky by měly být vyhotovovány na nositelích, jejichž materiál je trvalé povahy. Tato trvalá povaha však může být ohrožena progresivní destrukcí, ať již vlivem přírody či lidským faktorem. Proto je důležité takové památky evidovat a zachovat tak informaci o jejich existenci. Tyto památky jsou totiž významnou součástí našeho kulturního dědictví, ale také nám přinášejí cenné informace o naší minulosti, či mohou přiblížit život našich předků, jak v běžných situacích, tak v mimořádných. Poskytují také údaje přínosné ostatním disciplínám pomocných věd historických.

Bez terénní práce není možné epigrafické památky zpracovat. I když jsou nápisy zachyceny v literatuře, je nejlepší, pokud tedy existují v originální podobě, takové nápisy vidět na vlastní oči a popis provádět z autopsie. Terénní výzkum s sebou však leckdy přináší určité potíže. Některé památky jsou totiž běžně nepřístupné. Například nápisy na zvonech, které visí vysoko ve věžích, nemá člověk možno běžně navštívit, či nápisy nacházející se v kostelích, které nejsou stále otevřeny. Stejně je tomu i u epigrafických památek nacházejících se sice v objektu, který můžeme běžně navštívit, ale jsou zrovna umístěny na takovém místě, kam veřejnost nemůže, jako například za oltářem či v kapli. Proto je zapotřebí opatřit si potřebné povolení a domluvit si konkrétní čas a datum návštěvy, kdy nám povoláná osoba na konkrétní místo umožní vstup. Náročnost terénní práce také tkví v tom, že památky většinou nestačí navštívit pouze jedenkrát, ale je zapotřebí několik návštěv. I tak se může stát, že některé části nápisu se nám nepodaří přečíst. K tomu nám často dopomůže překlad či dovtípení.

Předkládaná diplomová práce navazuje a doplňuje mou bakalářskou práci s názvem *Epigrafické památky města České Budějovice do roku 1900*, kterou jsem obhájila v roce 2012 na Filozofické Fakultě Masarykovy univerzity v Brně, obor pomocné vědy historické, kdy mým cílem nebylo zachytit veškeré epigrafické památky, ale jen jejich výběr. Protože mě práce na bakalářské práci bavila a České Budějovice jsou bohatým prostředím na epigrafické památky, rozhodla jsme se v evidenci epigrafických památek na území Českých Budějovic pokračovat. Cílem mé diplomové práce se tedy stalo sepsat všechny památky vyskytující se ve vnitřním městě Českých Budějovic.

⁶ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 9.

Jako horní hranice příkládaného katalogu je určen rok 1900. Tato vysoká hranice je především dána „trendem“ vysokoškolských prací, které většinou mají stejnou časovou mez, ale také kvůli mé bakalářské práci, která je tímto datem také ohraničena. Je ale také dána mým osobním názorem. Přestože se speciální podniky, české i zahraniční, zabývají nápisy nanejvýš novověkými, řekla bych, že i nápisy z doby moderní zpřístupněné v mé diplomové práci by měly být zařazeny už kvůli tomu, že i ony již vypovídají o časech pro některé z nás již dávno minulých. Dolní hranicí je nejstarší dochovaný nápis. V tomto případě se jedná o nápis v současnosti již neexistující. I přesto jsem ho na základě zachycení nápisu v literatuře do katalogu zařadila. Stejně je tomu tak je i u druhého katalogového záznamu.

Struktura diplomové práce je následující. Po úvodu se čtenář nejdříve seznámí s historií středověkého vnitřního města Českých Budějovic, která poskytuje základní přehled historického i kulturního dění na území města. V kapitole o opevnění města se dozví více o obranném systému, který dříve zároveň určoval hranice města. Následující kapitola přináší bibliografický přehled, od dob nejstarších až po dobu nejnovější, včetně českého prostředí. Poté oddíl s teritoriálním vymezením určí území zpřístupněné katalogem. Po vymezení zásad následuje seznámení se strukturou jednotlivých katalogových záznamů. Katalogu, tedy nejdůležitější části práce, předchází informace o třídění epigrafického materiálu. Součástí práce je pět rejstříků, které shromážděný materiál zpřístupňují z řady dílčích pohledů. Následuje závěr a úplný seznam citované literatury. Celou práci uzavírají přílohy. První příloha obsahuje mapku, která vyznačuje umístění náhrobků v klášterním kostele Obětování Panny Marie, druhá obsahuje obrázky s opevněním města.

V předkládané práci byl materiál zachycen, a to ve vytyčených časových a místních hranicích, v co nejvyšší možné úplnosti.

K získání informací uvedených v diplomové práci v textové části jsem využívala především literaturu, která se přímo zaměřuje na České Budějovice, ale také prameny vydané či nevydané. U katalogové části mi byla nejvíce nápomocna publikace *Epigrafika v památkové péči* od Jiřího Roháčka, která mi umožnila představu o uspořádání katalogových záznamů,⁷ a také článek od Jiřího Chvojky *Staré náhrobky*

⁷ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*.

v *Českých Budějovicích*,⁸ jenž mi poskytl dobrou základnu pro zpřístupňování náhrobků umístěných ve vnitřním městě Českých Budějovic. V této části jsem rovněž využívala literaturu zaměřenou na Budějovice, ale i prameny, a to většinou nevydané v podobě Evidenčních listů, které jsou součástí knihovny v Národním památkovém ústavu ú. o. p. v Českých Budějovicích.

⁸ Jiří CHVOJKA, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 241–255, s. 297–307.

1. Historie středověkého města Českých Budějovic

„My České Budějovice jsme viděly statisíce východů slunce, vyslechly si statisíce lidských příběhů, postavilo nás statisíce lidských rukou“ – tato slova zazněla na náměstí Přemysla Otakara II. při slavnostním ceremoniálu oslav 750. výročí Českých Budějovic, který se konal tento rok. Rok 2015 je skutečně významným rokem, neboť je to přesně 750 let, co se mohli první obyvatelé nově založeného královského města projít po jeho prostranství.

České Budějovice byly založeny králem „železným a zlatým“ Přemyslem Otakarem II. v roce 1265, na vojensky i hospodářsky výhodném místě, nedaleko soutoku řek Vltavy a Malše a severně od již existující osady, pojmenované po svém zakladateli Budivojovic. Prvním vlastníkem osady, jež vznikla někdy na počátku 13. století, byl Budivoj ze Železice, služebník českého krále Přemysla Otakara I.⁹ Území kolem osady, jejímž majitelem byl poté zakladatelův syn Čech z Budivojovic, kde se král rozhodl založit nové město, vyměnil za komorní půdu kolem Velešína.¹⁰ Vyměřováním půdorysu města a dalšími přípravnými činnostmi byl pověřen lokátor města, zvíkovský purkrabí rytíř Hirzo, významná to osoba v panovnických službách, který se také podílel na zakládání královského města Písku.¹¹ S vyměřováním města založeným na tzv. „zeleném drnu“, se kterým mu také pomáhali kolonisté obdarovaní za to městským právem, začal již v roce 1263.¹² Tento čin je doložen v registru Václava Březana z roku 1616, kde je psáno: „pan Hirzo neb Hyrš, rytíř, purkrabě na Zvíkově, za Přemysla, krále toho jména druhého, rozkázáním krále pána svého v Budějovicích, nebyvši ještě město, nežli městečko neohražené, klášter vyměřoval“.¹³ Se svými pracemi byl nejspíše hotov 10. března 1265, kdy svou listinou předal dominikánům staveniště vhodné pro postavení kláštera. Tento datum je také považován za vlastní počátek města, které převzalo své pojmenování po zmiňované nedaleké osadě Budivojovic.¹⁴ Vzniklo tak město

⁹ Daniel KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, Praha–Litomyšl 2006, s. 10.

¹⁰ Karel PLETZER, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991, nestránkováno.

¹¹ Jiří KUTHAN, *Česká architektura v době posledních Přemyslovců: města, hrady, kláštery, kostely*, Vimperk 1994, s. 44–45.

¹² Jakub PAVEL – Eva ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 25.

¹³ J. KUTHAN, *Česká architektura*, s. 90.

¹⁴ K. PLETZER, *České Budějovice*.

s velkým centrálním náměstím, v podobě téměř dokonalého čtverce, o délce strany pohybující se od 132,5 do 137,4 metrů, a pravidelnou sítí šachovcovitě uspořádaných bloků.¹⁵ Náměstí, na kterém se již od první poloviny 14. století nacházela jakási dílna, masné a chlebné krámy, ale také dřevěný, později kamenný pranýř a popraviště, se stalo významným místem především kvůli konaným trhům.¹⁶ Ve stejnou dobu je již také doložena existence radnice, která dříve stávala na rohu dnešních ulic Biskupské a Radniční, a v roce 1432 byla přesunuta na své nynější místo, tedy jen přes ulici Radniční, na roh hlavního náměstí.¹⁷ Současně s městem byl také budován dominikánský klášter a kostel Panny Marie při západním okraji města, jehož stavba trvala mnoho let, ale v roce 1274 musela být alespoň z části hotova, neboť v tomto roce se 3. června kostel dočkal konsekrace.¹⁸ Nejspíše ve stejnou dobu či krátce poté byla také započata stavba farního kostela sv. Mikuláše s přilehlým hřbitovem, který našel své umístění v severovýchodní části města nedaleko od náměstí.¹⁹ Jak dokládají jedny z nejstarších knih v Čechách, knihy berní, již ve 14. století bylo město z praktických důvodů rozděleno na čtyři správní celky neboli čtvrti, které byly označovány pořadovými čísly či dle důležitých měšťanů vlastníci v této oblasti dům. Tak vznikla čtvrť první nebo Pacovského nacházející se v jižní části města, na níž navazovala čtvrť druhá, nazvaná původně rychtářovou, později Prudlinova, která byla vymezená západní stranou města. Čtvrť se přejmenovala na konci 14. století, kdy došlo k poklesu společenského postavení rychtáře.²⁰ Čtvrť třetí neboli Dratlinova nebo Písecká se rozprostírala na severní straně města. A čtvrtá, Weisova či Steflova čtvrť, zaujímal východní část města.²¹ Prvními obyvateli nově založeného města se stali jednak kolonisté, většinou německého původu, kteří sem přicházeli z blízkého okolí nebo

¹⁵ Milan BINDER – Jan SCHINKO, *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, České Budějovice 2007, s. 6.

¹⁶ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 12.

¹⁷ TAMTÉŽ.

¹⁸ Jan ZÍKA, *Panna Maria Budějovická: nástin dějin a popis starobylého chrámu a milostného obrazu*, České Budějovice 1932, s. 12–13.

¹⁹ Jan ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2014, s. 13–15.

²⁰ Bohumír JANOUŠEK, *Rod Klariců a rychtářský úřad v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 34, 1965, s. 1–13, zde s. 7.

²¹ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 13–14; J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 25–26.

z vnitrozemí, tak prostí lidé původu zejména českého, kteří se do města stahovali z nedalekých vesnic, kdy obyvatelé německé národnosti převládali nad českými. Již od počátku se ve městě usazovali řemeslníci, kteří se sami podíleli na jeho hospodářském a sociálním růstu, který se zvyšoval každým rokem.²²

Vznik nového královského města na jihu Čech nebyl jen náhlým rozmarem českého krále, ale měl svůj jasný důvod. Činem, kterým tak navázal na svého otce Václava I. v budování nových opor na jihu Čech, se snažil posílit a upevnit panovnickou moc, na území narůstající moci feudálů.²³ Jihočeské území si totiž čím dál více svými kolonizačními kroky podmaňoval významný panský rod Vítkovců, který již od první čtvrtiny 13. století založil mnoho i opevněných sídel posilující jeho moc a zároveň tak oslabující moc královskou.²⁴ Před rokem 1250 tak vzniklo jeho nové rodové sídlo Rožmberk, tvořený pravděpodobně od počátku dvěma hrady.²⁵ Ale především kolonizační aktivity královského služebníka Voka z Rožmberka upevňovaly dominantní postavení tohoto rodu na území jižních Čech. Stalo se tak také díky nově založenému centru „Novum Forum“ v roce 1261, nejspíše městského charakteru, které rozšiřovalo dosavadní „forum“ Stradonice. „Forum“ Stradonice se nacházely v místech dnešního Rožnova, na hlavní jihoseverní obchodní cestě z Lince do Čech.²⁶ A právě proto český král nechal založit nové město, které mělo být protiváhou moci Vítkovců a současně základnou panovnické moci. Společně s cisterciánským klášterem Zlatou Korunou, budovaným o dva roky dříve v roce 1263, se snažil zabezpečit své zbývající dominium. Učinil tak i přesto, že hrozilo nebezpečí konfliktu s tímto rodem, u kterého se založením těchto dvou velkých fundačních podniků snažil o zastavení jejich expanzí. Obávané konflikty se skutečně projevíly na počátku sedmdesátých let 13. století.²⁷ Nově založené město bylo totiž Vítkovcům trnem v oku již od svého počátku. Jako další ochranná

²² Vlastimil KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic: dvě nejstarší listiny z českobudějovického archivu*, České Budějovice 2003, s. 27.

²³ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 23; KOVÁŘ, D., *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 10.

²⁴ Jaroslav ČECHURA, *Počátek královského města Českých Budějovic*, Jihočeský sborník historický 53, 1984, s. 57–68, zde s. 57.

²⁵ TAMTÉŽ, s. 58.

²⁶ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 23–24; J. ČECHURA, *Počátek královského města Českých Budějovic*, s. 58.

²⁷ J. ČECHURA, *Počátek královského města Českých Budějovic*, s. 60.

opora nového města, budovaná nejspíše současně, měla sloužit stavba nového královského hradu, dnešní Hluboká, která se nachází severním směrem od města.²⁸

Panovník Přemysl Otakar II. se snažil již od počátku městu pomoci v jeho hospodářském vzrůstu, a proto v roce 1273 provedl směnu pozemků s klášteřem ve Vyšším Brodě, aby tak mohl okolní vesnice připojit k městu.²⁹ Avšak jeho hlavním zájmem byla tržní ves Stradonice, dříve majetek Vítkovců, kterou chtěl touto směnou získat a mít pod kontrolou. Vok z Rožmberka totiž svým testamentem z roku 1262 odkázal Stradonice vyšebrodskému klášteři, čímž v této oblasti definitivně rezignoval.³⁰

Současně s městem se také stavělo fortifikační opevnění, to ovšem ještě nebylo dokončeno v době, kdy naplno propukl konflikt mezi Vítkovci a královským městem – v roce 1277 město totiž přepadl a vypálil Vítkovec Ojír z Lomnice.³¹ Ani v roce 1279 ještě nebyl hradební systém hotov, protože město v noci přepadl a vyplnil další Vítkovec Závaš z Falkenštejna.³² Opevnění města bylo nejspíše dobudováno na počátku 14. století, kdy se v září 1304 České Budějovice již ubránili dobývání Albrechta Habsburského.³³

Po smrti krále Přemysla Otakara II. v roce 1278 na Moravském poli královské kolonizační aktivity na čas ustaly.³⁴ Otakarův nástupce Václav II, který byl však nejdříve v područí Vítkovce Závaše z Falkenštejna, na svého otce sice navázal v osmdesátých letech 13. století, ale jeho postup byl pomalejší. A to především na jihočeském území, kde chránil své zájmy již zmiňovaný Vítkovec Závaš z Falkenštejna.³⁵ Teprve po Závašově smrti v roce 1290 mohl král plně pokračovat v upevňování postavení královského dominia. Mladý král Václav II. se snažil o zlepšení vztahů mezi Vítkovci, kterého dosáhl jistým kompromisem ve směně pozemků.³⁶

²⁸ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 24.

²⁹ Karl KÖPL, *Urkundenbuch der Stadt Budweis in Böhmen. I. Band, 1. Hälfte (1251–1391)*, Prag 1901, č. 20, s. 13–14; V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 24.

³⁰ J. ČECHURA, *Počátek královského města Českých Budějovic*, s. 58–59.

³¹ TAMTÉŽ, s. 64.

³² K. KÖPL, *Urkundenbuch der Stadt Budweis*, č. 16, s. 10; V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 24.

³³ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 20.

³⁴ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 24.

³⁵ J. ČECHURA, *Počátek královského města Českých Budějovic*, s. 64.

³⁶ TAMTÉŽ, s. 54.

Stabilizujícím prvkem pro královské město se mělo stát ustanovení dědičného rychtářského úřadu. Listinou z 28. srpna 1296 jej král na jeho vlastní žádost udělil bohatému kutnohorskému měšťanu a mincmistrovi, původem nejspíše Vlachovi, Klaricovi, po jeho smrti měl úřad převzít jeho syn Mikuláš a poté jeho další potomci. K dědičnému rychtářskému úřadu také patřil dům s dvorem, dva mlýny a další výhody, především finanční.³⁷ Rychtář měl dohlížet na klid a pořádek ve městě a být zástupcem panovnické moci v oblasti výkonné a soudní. Rychtář stál v čele městské správy, která byla tvořena dvanáctičlenným sborem přísězných, tedy zástupců měšťanů, kteří byli jakousi protiváhou rychtáře a hájili zájmy města.³⁸ Jako druhý do dědičného úřadu nastoupil Klaricův syn Mikuláš, který byl však po smrti Václava III. z úřadu dočasně vyhnán, a úřad mu byl navrácen až zásahem Jana Lucemburského v roce 1319.³⁹ Mikuláš zpět po odchodu do Kutné Hory, kde měl své jiné závazky, rychtu postoupil svým dvěma synům. Ti však o úřad vedli spor, stejně jako mnoho jejich dalších dědiců. Rozepře o rychtu na čas utichly po zásahu krále Václava IV., který roku 1388 rozhodl, že úřad bude nedělitelný a vždy zůstane v rukou jednoho člena rodu. To se však opět změnilo v roce 1405, kdy smrt tehdejšího rychtáře Václava opět rozpoutala boj mezi členy rodu o dědictví.⁴⁰ Spory mezi příbuznými se opakovaly ještě několikrát. V úřadu rychtáře Klaricové vydrželi až do poloviny 15. století, kdy v roce 1457 král Ladislav Pohrobek rychtu vykoupil a budějovičtí obyvatelé si tak mohli rychtáře volit sami.⁴¹ I díky sporům, které vedli Klaricové o dědičný úřad, mohli zástupci města prohlubovat svoji moc. Objevovaly se případy, kdy se některá jednání obešla bez rychtáře, a přísězní tak vystupovali jako samostatný sbor. Jejich vliv rostl již v průběhu 14. století, kdy začali přebírat správu do svých rukou a omezovali rychtářova práva. Na konci 14. a začátku 15. století si tak městská rada upevnila své postavení na úkor dědičného rychtáře.⁴² Tento vývoj však neprobíhal jen v Českých Budějovicích, ale i v jiných městech, na věrnosti ke králi to nic nezměnilo.

14. století znamenalo pro město rozmach jak po stránce hospodářské, tak po stránce sociální. Postupem času význam města rostl, až se stalo přirozeným centrem

³⁷ K. KÖPL, *Urkundenbuch der Stadt Budweis*, č. 22, s. 13–14.

³⁸ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 29.

³⁹ B. JANOUŠEK, *Rod Klariců*, s. 3.

⁴⁰ TAMTÉŽ, s. 4.

⁴¹ TAMTÉŽ, s. 9.

⁴² TAMTÉŽ, s. 7.

jihočeského území a jedním z nejvýznamnějších měst království, vedle Starého Města pražského, Plzně, Kutné Hory a Hradce Králové.⁴³ Již v roce 1304 město patřilo k svobodným městům a náleželo ke královské komoře.⁴⁴ Město, které bylo vždy věrně oddané králi, získalo řadu výsad, jež zajišťovala jeho samosprávu a blahobyt.⁴⁵ Už Jan Lucemburský obdařil město mnoha privilegii, z nichž první vydal v roce 1327 a poslední 1341.⁴⁶ Privilegiem z roku 1335 městu povolil vybírat tzv. ungelt neboli clo z cizího zboží, které směřovalo do města, kdy vybrané peníze měli posloužit k různým opravám městských staveb.⁴⁷

S rozvojem města a navyšováním počtu obyvatel také stoupala poptávka po zboží a službách. Díky tomu se usazení řemeslníci ve městě sdružovali do cechů, první písemně doložené pocházejí z druhé poloviny 14. století. Avšak řemeslníci se do jakýchsi cechů, tedy profesních společenstev, sdružovali již před první polovinou 14. století.⁴⁸ Tak můžeme vidět, že tímto statutem se chlubil v již v roce 1337 řezníci, poté soukeníci, a od roku 1351 krejčí.⁴⁹

Král Karel IV. ve městě často krátce pobýval, město se tak těšilo jeho zvláštní náklonnosti. Karlův zákoník dokonce nakazoval, že České Budějovice nesmějí být nikdy zastaveny.⁵⁰ Jak se ale ukáže, tento zákon nebyl vždy dodržován. Král si jej také vybíral jako místo svých diplomatických schůzek s evropskými panovníky. Například v roce 1341 se zde setkal s rakouským vévodou Albrechtem II., či v roce 1361 s Rudolfem IV.⁵¹ Také Karel IV. udílel městu četné výsady. Mezi nejvýznamnější patřilo privilegium ze 4. května 1351, jímž udělil městu mnohá práva. Těmito právy ustanovil, že po Letnicích se má ve městě konat trh, podle zvyklostí Starého Města pražského, v délce 14 dní, měšťané jsou osvobozeni od cla v Netolicích, Vodňanech,

⁴³ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 31; Jaroslav ČECHURA, *České země v letech 1310–1378. Lucemburkové na Českém trůně I.*, Praha 1999, s. 130.

⁴⁴ Josef WATZL, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Č. Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 5.

⁴⁵ J. ČECHURA, *České země v letech 1310–1378*, s. 131.

⁴⁶ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl, A-G*, Praha 1996, s. 531.

⁴⁷ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 531; Jiří CHVOJKA, *Město pod Černou věží: vyprávění z historie Českých Budějovic*, České Budějovice 1992, s. 20–21.

⁴⁸ V. KOLDA, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic*, s. 28.

⁴⁹ J. ČECHURA, *České země v letech 1310–1378*, s. 131.

⁵⁰ TAMTÉŽ.

⁵¹ Daniel KOVÁŘ, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 13.

Týně nad Vltavou, Chvalšínách, Dolním Bukovsku, Lišově a Trhových Svinech, měšťané mají právo zatýkat své dlužníky včetně šlechtických osob, českobudějovičtí měšťané musí být souzeni pouze před zdejšími úřady. Nejdůležitějšími právy tohoto privilegia se ale především stalo právo mílové, které městu zaručovalo, že v okruhu jedné míle se nesmí usadit žádný řemeslník, a povinnost cizích kupců, kteří jedou z Freistadtu do Čech, zastavit se v Budějovicích a zde vyložit své zboží po dobu tří dnů.⁵² Právě za vlády Karla IV., musely být z náměstí odstraněny masné a chlebné krámy.⁵³

Karlův nástupce Václav IV. všechny doposud vydané výsady svého otce potvrdil a sám také pokračoval v podpoře města vydáváním dalších výsad, které pomáhaly k jeho dalšímu rozvoji.⁵⁴

Na konci 14. století ve městě žilo přibližně 3000 osob a k městu náleželo 12 poddanských vsí, které vytvářely základ městského velkostatku.⁵⁵

V době husitských válek město stálo, společně s Rožmberky, na straně katolické církve, tudíž na straně Zikmunda Lucemburského, který městu potvrdil stará privilegia, ale také udělil několik nových. Přesto se ve městě našlo několik stoupenců husitů, přesně jich bylo 22, kteří byli potrestáni odnětím majetku.⁵⁶ Poprvé byly za husitských válek České Budějovice ohroženy v září 1420, ale přesto, že byla dobyta některá okolní města, Jan Žižka se svým vojskem kolem Budějovic jen prošel a o jeho dobytí se ani nepokusil.⁵⁷

V roce 1421 zastavil Zikmund Lucemburský město, společně s Jihlavou a Znojmem a některými dalšími menšími místy, rakouskému vévodovi a svému nastávajícímu zeti Albrechtovi V. Habsburskému. Ten zde záhy nechal usadit svou posádku v počtu pětiset mužů, které ale budějovičtí v době válečného nebezpečí jistě přivítali. Se zástavní držbou, která trvala dlouhých osmnáct let, se Budějovičtí nejdříve nechtěli smířit, ale již v roce 1422 složili Albrechtovi přísahu věrnosti.⁵⁸

⁵² J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 21; K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 531.

⁵³ M. BINDER – J. SCHINKO, *Českobudějovické náměstí*, s. 6.

⁵⁴ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁵⁵ TAMTÉŽ.

⁵⁶ J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 37.

⁵⁷ TAMTÉŽ, s. 38.

⁵⁸ J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 39; D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 13.

I když se samy Budějovice nestaly cílem dobývání, zůstaly ušetřeny a husitskou revoluci přežily bez větší újmy, pasivními ale rozhodně nezůstaly a posílaly své vojsko na pomoc ostatním.⁵⁹ I přes to, že město nebylo za husitských válek dobýváno, velmi strádalo. Postupem času zde upadal obchod a měšťané přicházeli o svůj majetek. Stalo se tak nejspíše ztrátou jeho monopolního postavení v obchodě, jako to můžeme vidět i u jiných významných měst.⁶⁰

Kolem poloviny 15. století žilo v tehdejších Budějovicích kolem 4000 obyvatel a patřilo tak k největším městům v českém království.⁶¹ Z uvedeného počtu tvořili dvě třetiny Němci a zbytek, tedy jednu třetinu, tvořili Češi.⁶² Počet obyvatel se ale výrazně zvýšil v průběhu husitských válek, kdy se město stalo útočištěm mnoha odpůrců husitství či duchovních.⁶³ Již po polovině 14. století se začal měnit poměr mezi českými a německými obyvateli, kdy došlo ke zvýšení českého obyvatelstva na úkor německého. Stalo se tak nejspíše kvůli zastavení příchodu kolonistů většinou německé národnosti, které naopak vystřídal příliv českého měšťanstva z blízkého okolí.⁶⁴ To postupem času zesilovalo jak hospodářsky, tak početně a získávalo čím dál větší vliv na správu města, které začalo mnohem více používat češtinu.⁶⁵ Od poloviny 15. století se dokonce začalo užívat názvu České Budějovice.⁶⁶ Završením tohoto zesilování českého vlivu bylo zvolení prvního českého purkmistra v roce 1438, kterým se stal zdejší obchodník s látkami, vínem, kořením i jiným zbožím, Ondřej Puklice ze Vztuh. Stal se jím celkem jedenáctkrát.⁶⁷

Vždy věrné a oddané České Budějovice se poprvé postavily proti rozhodnutí svého krále v roce 1453, kdy listinou z 2. prosince mladý král Ladislav Pohrobek rozhodl o doživotním zastavení města Jindřichovi z Rožmberka.⁶⁸ Učinil tak nejspíše

⁵⁹ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 13.

⁶⁰ Zdeněk ŠIMEČEK, *České Budějovice v období husitství (přehled událostí a problémů)*, Jihočeský sborník historický 34, 1965, s. 14–30, zde s. 29.

⁶¹ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 13.

⁶² J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 35.

⁶³ TAMTÉŽ, s. 37.

⁶⁴ Lenka BOBKOVÁ – Milena BARTLOVÁ, *Velké dějiny země Koruny české, svazek IV. b, 1310–1402*, Praha 2003, s. 19–20; J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 24.

⁶⁵ TAMTÉŽ.

⁶⁶ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁶⁷ J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 42–43; K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁶⁸ K. PLETZER, *České Budějovice*; J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 42.

kvůli pomoci Rožmberků, kteří se přičinili o vysvobození krále ze zajetí císaře Fridricha. Obyvatelé Českých Budějovic toto rozhodnutí však tvrdě odmítli, a jejich představitelé prohlásili, že „raději sami své vlastní domy svýma rukama vypálí a se statkem svým movitým v jiná královská města se postěhují, nežli by pod koho jiného než pod Jeho milost královskou chtěli příslušetí.“⁶⁹ Právě první český purkmistr Ondřej Puklice ze Vzťah byl jednou z hlavních postav vedoucí odpor města proti rozhodnutí krále.⁷⁰ Poté, co Jindřich z Rožmberka získal v létě 1454 plnou moc, která mu měla pomoci s poslušností českobudějovických obyvatel, činil jim různé škody. Ani to však nepomohlo. Spor byl vyřešen náhle a rychle. Chtěl tomu nejspíše osud, protože Jindřich z Rožmberka nečekaně v březnu 1457 zemřel, a tak se Budějovice opět dostaly pod správu krále. Krátce nato, na přání Budějovických obyvatel, král Ladislav listinou potvrdit, že se České Budějovice již nikdy nedostanou do zástavy a vždy zůstanou městem královským a potvrdil všechna dosavadní práva.⁷¹

Po náhlé smrti teprve sedmnáctiletého Ladislava Pohrobka byl českým králem zvolen někdejší zemský správce Jiří z Poděbrad. „Husitský“ král měl ve městě podporu především v osobě purkmistra Ondřeje Puklice ze Vzťah, i když on sám byl katolík.⁷² Byl to právě on, kdo zatajil bullu, která prohlásila Jiřího za kacíře a hrozila klatbou každému jeho přívrženci.⁷³ Město, které však nechtělo opustit katolictví, ale zároveň zůstat věrné králi, se rozdělilo na dva tábory.⁷⁴ Spor vyvrcholil 25. května 1467, kdy několik Puklicových nepřátel vtrhlo do jeho domu a těžce ho zranili. Ten po několika dnech na následky svého zranění zemřel v radničním vězení, kam byl odvečen.⁷⁵ Poté se Budějovice s králem Jiřím smířily, ale přesto si chtěly udržet svou neutralitu, která by jim jistě nejvíce prospívala v jejich obchodním i hospodářském prospěchu. To se však nelíbilo jeho katolickým protivníkům. A Budějovice se tak v roce 1468 ocitly na rozhraní, když byly dány 14. února papežem Pavlem II. do klatby, a musely se tak rozhodnout, jakou stranu si vybrat, zda budou udržovat svůj dosavadní postoj či přejdou na katolickou stranu. Pod nátlakem klatby si vybraly variantu druhou, přidaly se do

⁶⁹ K. PLETZER, *České Budějovice*; J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 43.

⁷⁰ TAMTÉŽ.

⁷¹ TAMTÉŽ, s. 43–44.

⁷² K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁷³ J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 45.

⁷⁴ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 13.

⁷⁵ J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 44–46.

tábora Zelenohorské jednoty, a uznaly tak uherského krále Matyáše Korvína za svého panovníka a ve městě přijaly jeho silné vojsko.⁷⁶ Na základě tohoto činu jim byla klatba po necelých sedmi měsících dne 30. srpna 1468 zrušena.⁷⁷ Až po dlouhých jedenácti letech, po uzavření smíru mezi Vladislavem Jagelonským a Matyášem Korvínem, který byl stvrzen v prosinci 1478 v Olomouci, se Budějovice opět vrátily k příslušnosti českého krále, tedy Vladislava Jagellonského. Ten v roce 1479 městu potvrdil všechna jeho dosavadní privilegia a polepšil starý městský znak. Následně roku 1498 dal zapsat všechny městské vesnice do desek zemských.⁷⁸

Tak zní krátká, ale velmi bohatá historie středověkého města Českých Budějovic.

⁷⁶ TAMTÉŽ, s. 46; D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 14.

⁷⁷ J. CHVOJKA, *Město pod Černou věží*, s. 47.

⁷⁸ K. PLETZER, *České Budějovice*; K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 533–534.

2. Opevnění města

Městský pevnostní systém se nejspíše začal budovat nedlouho po založení Českých Budějovic, i když přímé zprávy o zahájení stavby nejsou dochovány.⁷⁹ Už samotné umístění města napomohlo k vytvoření přirozené bariéry v podobě řek, které se nacházejí v přímé blízkosti města. Přirozenou bariérou podél západního a jihozápadního okraje města se stala koryta řek Vltavy s jejími rameny a Malše. Na opačných stranách, východní a severní, zas plnil funkci bariéry nejspíše uměle vytvořený hradební příkop Mlýnská stoka, kterou nechal zřídit lokátor města Hirzo.⁸⁰ Je však také pravděpodobné, že Mlýnská stoka nebyla vytvořena uměle, ale jedná se o boční rameno řeky Malše.⁸¹ Mlýnský stoka nebyla nápomocna jen jako přírodní bariéra, ale také přiváděla vodu na mlýny, které stály poblíž dominikánského kláštera.⁸² S vymezením plochy města tedy voda velmi pomohla. Díky ní nově založené město dostalo zhruba vejčitý tvar, který je geniálně vystižen účinky dynamiky vodních toků, o délce 680 m a největší šířce 470 m.⁸³ Hradby sledující obvod města vytvářely jeho pevnou hranici a oddělovaly je tím od ostatní volné krajiny, byly vlastně určeny vodními toky.⁸⁴ Také vymezily jasnou hranici působnosti městské samosprávy, i když v některých případech městské právo územní obvod města přesahovalo, například právem mílovým.⁸⁵ Jejich stavba, která postupovala celkem pomalu a trvala několik desetiletí, nebyla nejspíše ještě dokončena na přelomu 70. a 80. let 13. století. Svědčí o tom fakt, že město bylo v roce 1277 a 1279 zpuštěno Vítkovci. V roce 1304 bylo opevnění nejspíše již částečně dokončeno, protože Albrecht I. Habsburský se ani nepokusil město dobýt při svém tažení Čechami.⁸⁶

Fortifikace se skládala ze dvou částí. Podél celého obvodu města obíhala vnitřní hradební zeď, která byla zesílena půlválcovými baštami do města zřejmě uzavřenými,

⁷⁹ Jiří KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 377.

⁸⁰ K. PLETZER, *České Budějovice*; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 11.

⁸¹ D. KOVÁŘ *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 11.

⁸² Daniel KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 57.

⁸³ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 11; J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 19.

⁸⁴ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 535.

⁸⁵ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 19.

⁸⁶ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 377.

ale nedá se vyloučit, že byly otevřené. Bašty byly umístovány v pravidelné vzdálenosti, na severovýchodní straně fortifikace přibližně 30 m od „sebe“, která se řídila náročností obrany daného místa. Hlavní hradba s vnitřním dřevěným podsebitím disponovala výškou okolo 7 m a šířkou asi 160 cm.⁸⁷ Dřevěné podsebití bylo ve 14. století nahrazeno zděnou chodbou krytou prejzovými stříškami, jak se například dochovalo při věži Špilhaybl.⁸⁸ Některé bašty z původního opevnění města se dochovaly dodnes. Je to například půlválcová 8 m vysoká bašta s vysokou prejzovou střechou zvaná Otakarka, která nejspíše byla směrem do města otevřená a dnes se nachází v biskupské zahradě veřejnosti nepřístupné.⁸⁹ Tato dvoupatrová zděná bašta je do výše prvního patra půlválcová a od patra druhého se nachází polygonální věž, krytá již zmíněnou vysokou kuželovou střechou se dvěma vikýři. Zatímco ve druhém patře jsou zachovány původní obdélné střílny, v patře prvním jsou prorážena nová nečleněná okna. Bašta, která nyní slouží k bytovým účelům, se může chlubit vchodem s původními pozdně barokními vraty, umístěným do zadržky pod původní hradební ochoz. Otakarka se na přelomu 15. a 16. století dočkala pozdně barokní přestavby, kdy pravděpodobně došlo k jejímu uzavření, další úpravy proběhly na počátku století devatenáctého.⁹⁰ Další bašta dochovaná do současnosti je půlkruhová uzavřená bašta zvaná Bílá, která se stala i s částí městské hradby součástí stavby Jihočeského divadla, při jeho klasicistní přestavbě. Průčelí divadla se tehdy posunulo blíže k řece, čímž věž „pohltilo“, a tak zmizela veřejnosti z očí.⁹¹ Poslední dodnes dochovanou baštou je bašta za domem v České ulici č. p. 141/66. Tato jednopatrová hradební bašta krytá sedlovou taškovou střechou je nyní adaptován pro bytové účely.⁹² Aby byl zevnitř možný průchod kolem celých hradeb, probíhala kolem zdi přihradební ulička.⁹³

Druhou částí původního obranného systému byla parkánová zeď, která se táhla v několikametrovém odstupu od hlavní hradební zdi a tento volný prostor byl nazýván

⁸⁷ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 535.

⁸⁸ Josef BRANIŠ, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 19; K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 535.

⁸⁹ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 62; J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 20.

⁹⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1; J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 378.

⁹¹ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 50.

⁹² Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

⁹³ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 535.

parkán.⁹⁴ Jak se zdá, původní parkánová zeď neměla žádné věže.⁹⁵ Kdy začala její stavba, lze pouze spekulovat, archeologické výzkumy ojediněle poukazují na 14. století, avšak na některých místech až na století patnácté. Tím se ale archeologické nálezy dostávají do rozporu s údaji obsaženými v písemných pramenech, ve kterých byla parkánová zeď poprvé výslovně doložena v roce 1335.⁹⁶ Král Jan Lucemburský v tomto roce totiž udělil Českým Budějovicím privilegium na vybírání cla po dobu tří let z vozů, které do města přivážely víno, obilí a jiné zboží. Vybrané peníze měly být využity na vylepšení mostů a zpevnění městského parkánu. Na toto povolení navazují další listiny, které také dosvědčují opak o pozdějším vybudování parkánové zdi. A to listina z roku 1339, kterou král osvobodil město od placení berně a městských dávek na dva roky, pod podmínkou splacení některých jeho dluhů a oprav hradeb a věží a také listina z roku 1341, která dokládala, že město přijalo dva Židy, kteří neměli povinnost deset let platit všechny berně, avšak museli odvádět úrok využívaný pro opravu městských hradeb a parkánů.⁹⁷ Tento typ hradebního systému, který se skládal z vysoké hlavní hradby a nižší hradby parkánové, se v českém prostředí v druhé polovině 13. století objevuje vícekrát, příkladem je Písek či Čáslav.⁹⁸ Vnější parkánová hradba s poprsní zídou, která byla nepodbitá, dosahovala výšky 3 m a šířky něco přes 1 m.⁹⁹ Ve 14. století byla doplněna k městu otevřenými nekrytými věžemi. Kolem devadesátých let stejného století také začalo posilování hlavní hradební zdi o vysoké hranolové věže, které se stavěly na místech, kde bylo potřeba zvýšené obrany.¹⁰⁰ K takovému zlepšování a posilování hradebního systému docházelo až do 16. století. Ze zaniklých věží můžeme jmenovat věž zvanou Manda, Lauseck a později postavené věže Rauscher, Břidličná či Gauendorf, jež byla postavena asi jako jedna z posledních.¹⁰¹

Čtyřboká věž Manda stávala přibližně na místě, kde se dnes protínají ulice Kněžská a Široká.¹⁰² V písemných pramenech, konkrétně v městských účetních knihách, se věž objevuje v roce 1400, ze kdy pocházejí informace o výdajích na její

⁹⁴ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 17.

⁹⁵ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 19.

⁹⁶ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 378.

⁹⁷ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 531.

⁹⁸ J. KUTHAN, *Česká architektura*, s. 92.

⁹⁹ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 20.

¹⁰⁰ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 20.

¹⁰¹ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 16.

¹⁰² TAMTÉŽ, s. 44.

opravu. V průběhu 18. století již věž nesloužila k obranným a ochranným účelům. Musela být městem dotována vysokými finančními náklady, aby byla udržena v provozuschopném stavu. Později byla věž využívána ke skladování, a jak velká okna napovídají, i k bytovým účelům. Proto byl také k věži přistavěn mohutný kamenný komín.¹⁰³ Věž Manda byla zbořena, jako poslední z vysokých věží, v roce 1904. Vedly k tomu především komunikační důvody, když bylo potřeba spojit vnitřní město s tehdy nově vzniklou ulicí, dnešní ulicí Dukelskou.¹⁰⁴

Hranolová hradební věž Lauseck stávala v zadním traktu Panské ulice. V roce 1639, kdy docházelo k výraznému posilování obranného charakteru městského opevnění, byla věž celkově přestavěna a zvýšena. K její demolici bylo přistoupeno v 70. letech 19. století.¹⁰⁵

Věž Rauscher postavená v pozdní gotice, jako jediná s kruhovým půdorysem, stávala na konci dnešní Kněžské ulice, kde se kříží s dnešní ulicí Hradební, nad Mlýnskou stokou v severní části města. Své jméno měla odvozeno od významné stejnojmenné rodiny, která nejspíše finančně přispívala na její stavbu. K zániku věže došlo v průběhu první poloviny 19. století kvůli budování městského parku v severní části města a také z komunikačních důvodů, když bylo potřeba dnešní Kněžskou ulici propojit s parkem na Pražském předměstí.¹⁰⁶

Přibližně 20 m vysoká hradební věž Břidličná stávala na konci dnešní Kanovnické ulice. Nejdříve vznikla v druhé polovině 14. století, nejpozději v druhé polovině století patnáctého, kdy o ní jsou doloženy první písemné záznamy. Věž v průběhu let disponovala více názvy. Prašnou věží byla nazývána v roce 1468, protože do věže byl ukládán střelný prach a sanytr. Novou věží je zas v pramenech pojmenována v roce 1553, a to nejspíše kvůli tehdejší zásadní přestavbě, která byla na věži provedena. Pojmenování Břidličná, což vypovídá o krytině, kterou byla střecha opatřena, věž získala až v pozdější době. K demolici věže přistoupil její majitel v roce 1829, a to opět z komunikačních důvodů. Věž totiž bránila volnému průchodu z městského parku do Kanovnické ulice.¹⁰⁷

¹⁰³ *Manda*. [online] Dostupné z: http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/manda_1. (duben 2015).

¹⁰⁴ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 44.

¹⁰⁵ *Lauseck*. [online] Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/lauseck>. (duben 2015).

¹⁰⁶ *Rauscher*. [online] Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/rauscher>. (duben 2015).

¹⁰⁷ *Břidličná věž*. [online] Dostupné z http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/bridlicna-vez_1. (duben 2015).

České Budějovice se ale mohou pochlubit dvěma dodnes dochovanými hradebními věžemi postavenými při zdokonalování městského opevnění. Jsou to věže Rabenštejn a Železná panna neboli Špilhajbl. Nejlépe dochovaná hradební věž Rabenštejn byla zbudována na konci dnešní Mlýnské ulice po polovině 14. století.¹⁰⁸ Čtyřpatrová hranolová věž je krytá vysokou stanovou střechou s prejzy, doplněnou třemi zděnými arkýři vysázenými na kamenných konsolách, jež jsou kryté stanovými stříškami. Na jižní straně směrem do dnešní Hradební ulice je ve výši prvního patra zděný omítaný ochoz na kamenných krakorcích. Ochoz je krytý pultovou střechou se dvěma okénky. Na severní a západní straně, směrem k Mlýnské stoce, jsou v patrech zachovány pravoúhlé střílny s kamennými ostěními. Východní strana je v každém patře opatřena jedním oknem. Zmíněná podoba věže však není původní. Na sklonku 14. století byla totiž tvořena pouze přízemím, posléze byla přistavěna tři další poschodí. Krov s arkýři pochází z roku 1551, kdy byla věž přestavěna.¹⁰⁹ Dalšími úpravami prošla v roce 1620, neboť ve věži vybuchl skladovaný střelný prach. Pojmenování Rabenštejn, které se objevuje až před polovinou 16. století, dostala věž nejspíše odvozením od některého věžného či majitele sousedního domu nebo snad po subprioru zdejšího kláštera. Věž byla také někdy nazývána českým překladem původního pojmenování jako „Havraní“ či „Krkavčí“. Přízemí věže, které bylo původně přístupné z prvního patra, se využívalo jako obecní vězení. Až v roce 1828, kdy na věži proběhla celková přestavba na malé byty pro obecní zaměstnance, došlo na západní straně (z dnešní ulice Panské) k vytvoření přímého vstupu do přízemí. V současné době se ve věži nachází expozice historických zbraní.¹¹⁰

Druhá dochovaná hradební věž Železná panna stojí nedaleko Železného mostu na nábřeží řeky Malše na vzdálenějším konci biskupské rezidence. Její historický název Špilhajbl, dnes nahrazený pojmenováním novějším, je odvozen podle majitele sousedního domu Hanse Spilheybla, který zde žil na přelomu 14. a 15. století. Zdrojem novějšího názvu je pověst o mučícím nástroji, který měl být ve věži umístěn. Tato domněnka však historickými prameny doložena není.¹¹¹ Věž vznikla ve třetí čtvrtině 14. století, jako hranolová třípatrová stavba s odsazeným čtvrtým patrem krytým nízkou

¹⁰⁸ Daniel KOVÁŘ, *České Budějovice, krok za krokem*, České Budějovice 1999, s. 21–23; Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

¹⁰⁹ TAMTÉŽ.

¹¹⁰ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 52; K. PLETZER, *České Budějovice*.

¹¹¹ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 62.

valbovou střechou, která pochází z roku 1612, kdy do věže uhořel blesk.¹¹² Každé patro je opatřeno oknem, které má kamenná šikmá ostění, ve čtvrtém patře se dochovaly obdélné kamenné střílny. Prostory věže byly přístupné z ochozu vyloženého na krakorcích přiléhajících v prvním patře jednoduchým sedlovým portálem s jednoduchým ostěním. Dodatečný přímý vchod v podobě lomeného portálku byl v přízemí proražen v 19. století.¹¹³

S počátkem městských hradeb se také budovaly tři brány, které byly rozmístěny v různých částech městského opevnění na koncích hlavních ulic. Přestože narušovaly celistvý průběh hlavní zdi, a musely tak být více opevňovány, byly velmi důležitými místy v rámci městského opevnění. K branám, jež se do současnosti bohužel nedochovaly, vedly přes vodní toky dřevěné mosty, jejichž poslední část nejbližší k městu byla padací.¹¹⁴ První z bran, která stávala na konci Krajinské ulice, je brána Písecká, které se později říkalo Pražská. Prvotní informace o ní pocházejí z roku 1335, předpokládá se však, že na svém místě stála již v roce 1304. Obdélná několikapatrová stavba s přibližnou výškou 13 m a šířkou 9 m měla v přízemí klenutý průjezd o šířce 3,5–4 m uzavíratelný vraty, jak z vnitřní, tak z vnější strany.¹¹⁵ Jestliže hrozilo větší nebezpečí, mohla být ještě spuštěna železná mříž.¹¹⁶ Původní věž bez oken, jimiž byla později opatřena a sloužila jak k prosvětlení, tak jako střílny, byla nejspíše po požáru v roce 1641 ukončená atikou. Dřívější střecha byla totiž požárem zničena. Předěšlé úpravy věže proběhly asi na přelomu 15. a 16. století. K zbourání, v té době poslední dochované brány, došlo v roce 1867, kdy měl být údajně nalezen základní kámen s letopočtem 1487. Tento údaj však není možné ověřit.¹¹⁷

Na konci dnešní ulice Dr. Stejskala stávala přes řeku Malši Rožnovská neboli Krumlovská či Linecká brána. Stavba, jež pravděpodobně měla čtvercový půdorys rovněž s klenutým průjezdem, byla postavena asi koncem 13. století. Po výrazné přestavbě ve 14. století získala brána podobu vysoké hranolové věže na obdélném základu, kdy delší osa s průjezdným přízemím byla orientovaná k hradbám. V 15. a 16. století proběhly na bráně další stavební úpravy, které se týkaly i jejího okolí. Na

¹¹² TAMTÉŽ.

¹¹³ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

¹¹⁴ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 17.

¹¹⁵ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 435.

¹¹⁶ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 17.

¹¹⁷ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 436.

počátku 17. století měla podobu mohutného třípatrového hranolu s okny v každém patře a s vysokou polovalbovou střechou. Průjezd o šířce 3,5–4 m byl taktéž opatřen dvoukřídlými vraty s mřížemi. Brána byla také využívána jako městské vězení, a to díky své dobré odolnosti.¹¹⁸ Před svojí demolicí v roce 1844 musela brána projít výraznou stavební úpravou v 17. a 18. století, ze kdy se dochovala stavba již nižší s posledním patrem odsazeným a s nízkou valbovou střechou.¹¹⁹

Poslední z bran je brána Svinenská, později nazvaná Vídeňská. Stávala na východním konci ulice Karla IV., kde byla postavena ve stejném časovém období jako brána předchozí, tedy na konci 13. století. Stejně jako ostatní měla podobu hranolové stavby na obdélném půdorysu a plnila průjezdní funkci s 3,5–4 m širokým průjezdem. Nepochybně byla také opatřena vraty s mřížemi. Po požárech, které město postihly v letech 1526 a 1641, věž radikálně změnila svůj vzhled. A to především po druhém zmíněném požáru, kdy zbyla jen nízká jednopatrová stavba s odsazeným ochozem a ze všech stran opatřeným cimbuřím. Věž se svého konce dočkala v roce 1845, kdy byla zbořena.¹²⁰

Pro přístup k vodě soužily již od počátku branky nazývané vodní, které byly situovány na co nejméně nebezpečných místech v hradebním systému. Počet těchto branek v čase kolísal. V jednu dobu jich bylo více z důvodu potřeby vody k běžnému užití či v případě požáru. Posléze zas byly zazdívány, kvůli válečnému nebezpečí.¹²¹ Existovaly však dvě branky stálé, a to Solná a Rybářská. První zmiňovaná se v pozměněné podobě dodnes nachází na západním konci dnešní Radniční ulice. Svůj název získala po polovině 16. století, kdy skrz ní začali nosit sůl do nedalekého solního skladu. V podvečer musela být tato branka zamykána a klíče byly odevzdávány předsedovi městské rady, tedy primátorovi.¹²² Jakási branka na tomto místě nejspíše byla již od konce století třináctého, ale branka s předsunutým půdorysem, jakou vidíme dnes, nejspíše vznikla až ve 14. století. Jako ostatní brány v městském opevnění, i ona v této době dostala podobu vysoké hranolové věže.¹²³ Dnes tedy můžeme vidět dvoupatrovou stavbu krytou stanovou taškovou střechou, s pravoúhlými okny bez

¹¹⁸ TAMTÉŽ, s. 473; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 17.

¹¹⁹ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 473.

¹²⁰ TAMTÉŽ, s. 544; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 17.

¹²¹ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 38.

¹²² TAMTÉŽ, s. 38–39; J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 516.

¹²³ TAMTÉŽ.

rámování ve druhém patře.¹²⁴ Původně nízká branka zvaná Rybářská, vystavěná patně ve 14. století, stávala na konci západní strany dnešní Hroznové ulici v blízkosti Slepého ramene. Ve vysokou, patrně dvoupatrovou hradební věž s okny a vysokou valbovou střechou s vikýři krytými pultovou střechou na obdélném půdorysu s průjezdem v přízemí, se brána změnila přestavbou ve stejném období. K demolici branky došlo v roce 1872.¹²⁵

Další část fortifikačního systému vznikla na přelomu 15. a 16. století v podobě druhé vnější parkánové hradby na vnější straně Mlýnské stoky. Součástí této jednoduché hradby byly čtyřhranné či polygonální bašty dovnitř otevřené. Ve stejném období byly všechny tři hradební brány posíleny předsunutými kruhovými či podkovovitými barbakány, které měly sloužit k lepší ochraně brány.¹²⁶ Pražská brána měla barbakán podkovitého tvaru, později opatřeného renesančním půlkruhovým portálem a poté ještě barokně upraveným.¹²⁷ Barbakán stejného tvaru měla nejspíše od roku 1526, kdy byla opravena po požáru Svinenského předměstí, i brána Svinenská.¹²⁸ K Rožnovské bráně byl přistavěn barbakán okrouhlý.¹²⁹ Tyto prvky, sloužící k lepší ochraně brány, byly charakteristické značně náročným řešením. Vnější omítky hradebních zdí, ale i bašt, věží a brán, byly pestře pomalované. Zkouška hradeb za husitských válek byla dobrým důvodem pro to, aby byly hradby ještě více posíleny, a tak nejspíše byla na přelomu 15. a 16. století přistavěna další bašta s polygonálním základem a hranolovou věží, která dodnes stojí při severozápadním nároží dominikánského konventu a vedle solnice.¹³⁰ Tato dvoupatrová bašta s vysokou kuželovou střechou s prejzy má ve výši prvního patra dodatečně proražená okna bez rámování a ve výši patra druhého původní klíčové střílny. Vstupní průčelí se nachází směrem do nynějšího Piaristického náměstí, kde v přízemí je vstup do dílen a první

¹²⁴ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

¹²⁵ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 477.

¹²⁶ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 535; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 19; J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 379.

¹²⁷ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 51; J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 435.

¹²⁸ TAMTÉŽ, s. 544; J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 51.

¹²⁹ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 473.

¹³⁰ TAMTÉŽ, s. 379; Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

patro, kterým se dostaneme do interiéru dnes upravenými na byty, je přístupné po vnějším dřevěném schodišti s pavlačí.¹³¹

Jak nejkatastrofičtější požár v historii města v roce 1641, který zničil mnoho domů, usmrtil pět osob a především poškodil celé městské opevnění, kdy shořelo třináct hradebních věží, tak zkušenosti, které přinesla třicetiletá válka, donutily znovu posílit celý fortifikační systém.¹³² Nejspíše nedlouho po zničujícím požáru začala nová a moderní etapa zdokonalování a posilování hradeb, které se ujali Francesco Canevale a Giovanni Cipriano. Výsledkem prací trvajících až do roku 1666 byla nově chráněná severní, východní a jižní část města soustavou tzv. ravelinů trojúhelníkovitého tvaru, které byly nejvíce soustředěny před barbakány hlavních městských brán. Dva izolované raveliny také přibyly na západní straně města na Dominikánském, dnešním Sokolském ostrově, kde bylo město dosud chráněno pouze koryty řek.¹³³

Postupný zánik městského hradebního systému začal již ve čtyřicátých letech 18. století. Rozhodující okamžik pro jeho budoucnost nastal v roce 1825, kdy město začalo rozprodávat soukromníkům hradební systém, což znamenalo jeho rychlou zkázu. Noví majitelé je totiž většinou zbořili či úplně přestavěli, kvůli úpravám a rozšíření svých domů. Začaly být také demolovány hradební věže, městské brány i vlastní hradby.¹³⁴ Rovněž koněspřežka napomohla porušení hradeb, které kvůli ní byly v roce 1828 a 1838 na dvou místech proraženy.¹³⁵ Z gotického opevnění se zachovaly jen dílčí úseky, a to převážně na západní straně města, kde se dochovala vnější hradební zeď s již zmiňovanou věží Železná panna, Otakarovou baštou a Solní brankou. V těchto místech je dochovaná i parkánová zeď, která nyní tvoří zeď Biskupské zahrady. Kromě již výše zmiňovaných dochovaných bašt a věží se ještě dochoval krátký úsek hradby u bývalé zbrojnice a také v dnešní Panské ulici, kde tvoří obvodové konstrukce domů. Dochován je také vodní příkop v podobě dnešní Mlýnské stoky.¹³⁶

¹³¹ TAMTÉŽ.

¹³² J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 68–69; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 26.

¹³³ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 69.

¹³⁴ K. KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, s. 535–536.

¹³⁵ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. I. díl, Vnitřní město*, s. 38.

¹³⁶ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

3. Bibliografický přehled

Už staří řečtí historikové se zajímali o nápisy jako o důležitý pramen dějepisných studií a často je užívali ve svých dílech, i když v upravené podobě. Zmínky o nápisích můžeme vidět již u nejstaršího řeckého historika, také zvaného „otce historie“, Hérodota v 5. století před naším letopočtem, ale především u prvního pragmatického historika a největšího starověkého dějepisce Thukydidy.¹³⁷ Thukydides, který strávil mnoho let ve vyhnanství kvůli velezradě, se právě tam věnoval svým dějepisným pracím.¹³⁸ Jakési sbírky nápisů vznikaly již v době helénistické. Tyto sbírky se však bohužel nedochovaly a jsou známy pouze jejich názvy a některé citáty v nich obsažené, které jsou použité u pozdějších autorů. Nejstarší z těchto autorů je jeden z nejznamenitějších, tak zvaných dějepisců Attiky, Filochóros z Athén, sběratel antických epigramů, což v té době byly nápisy obecně.¹³⁹ Nejznámější byl Polomén z Ilia s přízviskem Stélokopás, tedy „Sběratel stél“.¹⁴⁰

Jak se zdá, staří Římané se dlouho o nápisy nezajímali. Až na několik fals můžeme za první zachovalou a skutečnou sbírku nápisů považovat sbírku od autora označovaného jako Anonymus E. Na přelomu 8. a 9. století si tento neznámý švýcarský či švábský mnich z kláštera v Einsiedeln pečlivě zapsal cestou do Říma i zpět celkem 80 nápisů, z toho 75 nápisů pocházelo z Říma a 5 nápisů pocházelo ze severní Itálie, přičemž dva nápisy byly řecké. Opis jeho díla, který vznikl v 10. století, je zachovaný v rukopise v klášterní knihovně v Einsiedeln.¹⁴¹ Této sbírce však nejspíše předcházely již jiné starší rukopisné sbírky, z kterých Anonymova sbírka vychází. Můžeme se tedy domnívat, že ke vzniku sbírek nápisů docházelo již na konci starověku.¹⁴²

Konečně ve 13. století, se začátkem humanismu, začíná vlastní sběratelská činnost, a to právě v oblasti vzniku humanismu, v Itálii. Italský politik, římský tribun a obdivovatel antické filozofie Cola di Rienzo, který také navštívil Karla IV. v Praze, se zajímal o originální nápisové památky v Římě. Avšak přistupoval k nim velmi

¹³⁷ Ladislav VIDMAN, *Psáno do kamene: antická paleografie*, Praha 1975, s. 35.

¹³⁸ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XXV*, Praha 1906, s. 393.

¹³⁹ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí IX*, Praha 1895, s. 221.

¹⁴⁰ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 35.

¹⁴¹ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí II*, Praha 1889, s. 421.

¹⁴² L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 36.

nekriticky, kdy přijímal falsa a neověřené opisy nápisů.¹⁴³ Takto však činili i jiní, kteří se o nápisy zajímali. Z tohoto období si ale zaslouhuje zmínku bohatý obchodník Ciriaco de' Pizzicoli z Ancony, který na svých cestách po Řecku a Levantě, což je italský název pro východní země přímořské části Středomoří a Egejského moře v západní Asii a v severní Africe, kam spadají nynější Turecko, Sýrie, Palestina a Egypt, sepsal velký počet řeckých nápisů.¹⁴⁴ I přesto, že k nápisům nepřistupoval vždy kriticky a opsal také různá falsa, podařilo se mu tímto způsobem popsat a zachovat velmi cenný materiál.¹⁴⁵ Humanisté se mimoto o řecké nápisy příliš nezajímali, a to především kvůli špatné znalosti řeckého jazyka.

Při svých cestách po různých evropských městech humanisté také často nadšeně opisovali antické nápisy, ze kterých tvořili sbírky. Z takovýchto humanistů můžeme zmínit Itala Lucunda z Verony, jehož opisy lze brát za spolehlivé, a německého sběratele Konráda Peutingera z Augšpurku, jehož sbírka s názvem *Sermones convivales de mirandis Germaniae antiquitatibus*, která poprvé vyšla v Augšpurku roku 1505, byla první tištěnou sbírkou. V roce 1520 vydal tentýž autor epigrafické dílo zvané *Inscriptiones romanae*.¹⁴⁶ Jak tištěných, tak i rukopisných sbírek podobného obsahu, kterých bylo pochopitelně větší množství, se dochovalo více. V 19. století byly všechny tyto dochované sbírky, pokud byly tehdy známy, prostudovány zejména zásluhou Theodora Mommsena, který je chtěl využít do berlínského souborného vydání *Corpus inscriptionum Latinarum*. V úvodech jednotlivých svazků se tak objevují tyto sbírky popsané a zhodnocené. Prostudování a kontrola těchto sbírek byla nutná především proto, že se mnoho nápisů ztratilo, poškodilo, jak ulomením různých částí či setřením nebo zcela zaniklo, a to jak „zubem času“ či zásahem lidské ruky.¹⁴⁷

První vydání všech do té doby známých římských a řeckých nápisů, vyšlo v Heidelbergu v roce 1603, a to díky bibliotékáři knihovny Palatinské Janu Gruterovi. Na tuto myšlenku, shromáždit všechny středověké nápisy celého římského světa, však nepřišel on sám, ale francouzský humanista Josef Justus Scaliger, který k dílu dal podnět a také do něj sám přispíval. Dílo s názvem *Inscriptiones Antiquae totius orbis Romani in corpus absolutissimum redactae* bylo se svými 1179 foliovými stranami na

¹⁴³ Ottův slovník naučný, *illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XXI*, Praha 1904, s. 717–718.

¹⁴⁴ Ottův slovník naučný, *illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XV*, Praha 1900, s. 964.

¹⁴⁵ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 36–37.

¹⁴⁶ Ottův slovník naučný, *illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XIX*, Praha 1902, s. 655.

¹⁴⁷ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 38.

svou dobu skutečně ohromné a také se na dlouhou dobu stalo jediným pramenem pro epigrafická studia.¹⁴⁸ Slovo corpus, které se objevuje v Gruterově díle, zde bylo použito poprvé a od té doby se toto slovo používá u těch sbírek nápisů, které jsou vyčerpávající. Stejně jako jiné sbírky, byl Gruterův corpus uspořádán věcně. Tak tomu bylo až do 19. století. Až tehdy se začalo Gruterovo dílo nahrazovat, a to kvůli potřebě interpretovat nově nalezené nápisy a také kvůli odstranění humanistických fals. Kdo chtěl také obsáhnout co největší teritoriální území, být kritický a do svého díla nepřijímat falza, byl například spisovatel a italský učenec Scipiona Maffei, který ke své práci přistupoval skutečně velmi kriticky. Jeho dílo s názvem *Museum veronense, hoc est, Antiquarum inscriptionum atque anaglyphorum collectio*, které vyšlo v roce 1749, však zahrnuje pouze dochované nápisy v jeho rodném městě Veroně.¹⁴⁹ Další, kdo se pokusil o sestavení vyčerpávající epigrafické sbírky, byl katolický kněz, konzervátor ambrosiánské knihovny v Miláně a archivář a knihovník vévody modenského Ludovico Antonio Muratori.¹⁵⁰ V letech 1739–1742 vydal *Novus Thesaurus veterum inscriptionum*, avšak vyčerpávajícím dílem se nestalo.

Jako mnoho jiných vzdělců, tak i italský hrabě a epigrafik Bartolomeo Borghesi, který je pokládán za nejvýznamnější postavu latinské epigrafiky 19. století, pokračoval ve shromažďování nápisů. Bartolomeo Borghesi, kterého lze také považovat za zakladatele moderní latinské epigrafiky, rovněž položil základy vědního oboru numismatiky a také vynikal v oboru chronologie.¹⁵¹ Jeho dílo vyšlo posmrtně v letech 1862–1879 v Paříži pod francouzským názvem *Oeuvres complètes* v devíti svazcích. Toto dílo bylo tak významné, že se s jeho italskými či latinskými citacemi můžeme setkat dodnes.

19. století se stalo dobou vzniku největších latinských i řeckých nápisových sbírek. Základním moderním soupisem velkého množství nápisů bylo osmidílné vyčerpávající dílo německého klasického filologa a kněze Johanna Caspara Orelliho a jednoho z nejlepších znalců římské epigrafiky Wilhelma Henzena *Inscriptionum*

¹⁴⁸ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí X*, Praha 1896, s. 546.

¹⁴⁹ Maffei Scipio MARCHESE, *Museum veronense, hoc est, Antiquarum inscriptionum atque anaglyphorum collectio*, Verona 1749; *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XVI*, Praha 1900, s. 589.

¹⁵⁰ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XVII*, Praha 1901, s. 876.

¹⁵¹ *Bartolomeo Borghesi*. [online] Dostupné z: http://it.wikipedia.org/wiki/Bartolomeo_Borghesi. (květen 2015); *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí IV*, Praha 1891, s. 378.

Latinarum selectarum amplissima collectio. První a druhý díl byl vydán v Curychu roku 1828, třetí díl, který obsahoval doplňky, opravy a důkladné indexy, byl vydán až v roce 1856 Wilhelmem Henzem.¹⁵² Sám Johann Caspar Orelli pak v Curychu vydal v roce 1826 epigrafickou publikaci zvanou *Inscriptiones in Helvetia adhuc repertas omnes collegit breviterque illustravit* a v roce 1844 publikaci zvanou *Inscriptiones Helvetiae collectae et explicatae*, která vyšla taktéž v Curychu.¹⁵³ V 19. století rovněž začal vydávat souborné dílo zakladatel vědecké řecké epigrafiky August Böckh, který tak chtěl docílit úplného soupisu všech antických řeckých nápisů. Svůj soupis, jehož konce se bohužel nedožil, nazval *Corpus inscriptionum Graecarum*. První díl corpusu, který sám zpracoval, byl publikován až v roce 1828, druhý díl, který také sám zpracoval, vyšel za dlouhých dvacet let v roce 1848, třetí díl, na němž měl zásluhu především Johannes Franz a který zčásti využil materiálu od Böckha, spatřil světlo světa po odluce pěti let, v roce 1853. Mimoto Johannes Franz vydal v roce 1840 dílo *Elementa epigraphices graecae* se 152 řeckými nápisy, které bylo prvním pokusem o systematické zpracování epigrafické disciplíny podle Böckhova ducha. Čtvrtý díl *Corpus inscriptionum Graecarum*, na němž měl publikační zásluhy především Ernst Curtius a Adolf Kirchhoff, vyšel po pauze šesti let, v roce 1859.¹⁵⁴ Ernst Curtius, který zpracoval jeho 1. oddíl, zčásti využil materiál od Johanna Franze, stejně tak i Adolf Kirchhoff, který zpracoval 2. oddíl s obsahem křesťanských nápisů. Indexy k této práci byly publikovány za dohledu Hermanna Röhla v roce 1877.¹⁵⁵ Německý filolog a Böckhův žák Adolf Kirchhoff vydával i mimo *Corpus inscriptionum Graecarum*. Můžeme uvést například jeho epigrafickou práci s názvem *Die Umbrischen Sprachdenkmäler*, kterou zpracoval ve dvou svazcích s pomocí Theodora Aufrechta mezi lety 1849–1851, a *Das Stadtrecht von Bantia*, kterou vydal v roce 1853. Adolf Kirchhoff dal také iniciativu k vydání nové systematické sbírky řeckých nápisů *Corpus inscriptionum Atticarum*, v níž zpracoval první svazek s názvem *Inscriptiones Atticae Euclidis anno vetustiores*, který vyšel v roce 1873.¹⁵⁶

¹⁵² L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 40; *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XI*, Praha 1897, s. 112–113.

¹⁵³ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XVIII*, Praha 1902, s. 851.

¹⁵⁴ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí IX*, Praha 1893, s. 649–650.

¹⁵⁵ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí IX*, Praha 1891, s. 216.

¹⁵⁶ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XIV*, Praha 1899, s. 257–258.

Další podobný soubor snažící se o interpretaci všech řeckých nápisů na pevnině a ostrovech Řecka má název *Inscriptiones Graecae*. Tento soupis začal vycházet jako pokračování *Corpus inscriptionum Graecarum*, nejdříve pod záštitou pruské univerzity a od roku 1873 pokračuje pod záštitou univerzity berlínské. V čele vydávání byl od roku 1860 již výše zmíněný Adolf Kirchoff, který se také podílel na vydávání edice *Corpus inscriptionum Graecarum*. Poté, od roku 1902, v čele stanul klasický filolog Ulrich von Wilamowitz–Moellendoeff. Hlavním jazykem soupisu *Inscriptiones Graecae* je latina, což často bývá kritizováno kvůli upadající znalosti tohoto jazyka. Proto se u nových svazků již objevují německé překlady.¹⁵⁷

Za další velmi významnou osobu latinské epigrafiky 19. století je považován německý epigrafik, historik a numismatik Theodor Mommsen.¹⁵⁸ Na svých cestách po antických nápisech shromáždil velké množství těchto nápisů, které nejdříve sám viděl v originálu a poté je kriticky třídil a sestavoval do sbírek. Mommsen se také několikrát osobně setkal s Bartolomeem Borghesim, kterého považoval za svého jediného učitele epigrafiky.¹⁵⁹

Především Mommsenovou tvrdou prací a zásluhou mohlo vzniknout velkolepé dílo, které shromažďuje všechny latinské nápisy z celého území Římské říše zvané *Corpus inscriptionum Latinarum*. S tímto dílem mu však pomáhal, jak již v předběžných pracích, tak i při vydávání, německý epigrafik Wilhelm Henzen.¹⁶⁰ Úkolu vydat tuto publikaci s 15 díly, rozdělených geograficky podle krajů, se zhostila berlínská univerzita. Nutno podotknout, že geograficky uspořádané jsou všechny díly až na díl první, který je uspořádán chronologicky.¹⁶¹ Vymykají se však i jiné díly, a to díl 15., který zahrnuje tzv. *instrumentum*, tedy nápisy na amforách, cihlách, domácím nádobí, náradí apod., a také díl 16., který vznikl již nad plánovaný rámec a obsahuje *diplomata militaria*, což jsou osvědčení propouštějících vojáků z vojska. Roku 1863, po deseti letech založení tohoto velkolepého projektu, vyšel první svazek prvního dílu. V současné době, pod záštitou berlínsko-braniborské akademie věd, má *Corpus inscriptionum Latinarum* kolem 17 svazků v přibližně 70 dílech, a další svazky se

¹⁵⁷ *Inscriptiones Graecae*. [online] Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Inscriptiones_Graecae. (květen 2015).

¹⁵⁸ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XVII*, Praha 1901, s. 539.

¹⁵⁹ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 39.

¹⁶⁰ *Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XI*, Praha 1897, s. 112–113.

¹⁶¹ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 42.

nadále doplňují.¹⁶² Mimo základní svazky se také vydávají indexy, které velmi pomáhají v orientaci a pochopení jednotlivých nápisů.¹⁶³ *Corpus inscriptionum Latinarum* se tedy stal základním svodem latinských nápisů a později vydávané sbírky mohou nahradit či doplnit jen jeho část.¹⁶⁴ Za takovou zmínku například stojí odborná publikace *Année épigraphique*, která vznikla v roce 1888 Reném Cagnatem, publikace *Supplementum epigraphicum Graecum* z roku 1923 Holanděm J. J. E. Hondiusem či publikace jiného rázu, *Bulletin épigraphique*, vycházející od roku 1938 pod vedením manželů Jeanne a Louise Robertových.¹⁶⁵ Poslední jmenovaná publikace *Bulletin épigraphique*, uveřejňovaná ve francouzském časopise, se liší od jiných tím, že upozorňuje na nově vydávané publikace a zároveň opravuje jejich chyby.¹⁶⁶

Jelikož uspořádání různých corpusů či jiných děl je geografické a tím pádem někdy i značně nepřehledné, bylo potřeba vydat sbírky, které publikují nápisy již známé z hlediska věcných. Tak vznikl výbor nápisů *Inscriptiones Latinae selectae* od Hermanna Dessaua a velké sbírky pro nápisy řecké *Sylloge inscriptionum Graecarum* a *Orientis Graeci inscriptiones selectae* od Wilhelma Dittenbergera.

Dalším velkým epigrafickým korpusem, který je svým teritoriálním a časovým obsahem našemu prostředí nejbližší, tentokrát ale zahrnující německé a latinské nápisy státu německého a rakouského, a to většinou do roku 1650, je edice *Die Deutschen Inschriften*. Tato edice je vydávána teritoriálně spojenými německými akademii věd v Berlíně, Düsseldorfu, Göttingenu, Heildebergu, Lipsku, Mohuči, Mnichově a Rakouskou akademii věd ve Vídni a od roku 1942 již vyšlo 70 svazků.¹⁶⁷ Podnět k založení tohoto podniku dal německý germanista Friedrich Panzer spolu s historiky Karlem Brandim a Hansem Hirschem.¹⁶⁸ *Die Deutschen Inschriften*, jakožto specializovaný katalog, je řazen chronologicky v rámci zpracovávané lokality a

¹⁶² *Corpus Inscriptionum Latinarum*. [online] Dostupné z: http://cil.bbaw.de/cil_en/dateien/forschung.html. (květen 2015).

¹⁶³ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 43.

¹⁶⁴ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 43.

¹⁶⁵ *École Pratique des Hautes Études*. [online] Dostupné z: <http://www.ephe.fr/recherche/bulletin-epigraphique.html>. (květen 2015).

¹⁶⁶ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*, s. 44–45.

¹⁶⁷ I. HLAVÁČEK – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 380; Jiří ROHÁČEK, *K aktuálnímu stavu vydávání ediční řady Die Deutschen Inschriften*, *Umění* 42, 1994, s. 174–175, zde s. 174.

¹⁶⁸ I. HLAVÁČEK – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 362–363; *Deutschen Inschriften online*. [online] Dostupné z: <http://www.inschriften.net/projekt.html>. (květen 2015).

poskytuje veškeré základní informace k nápisu a jeho nositeli. Katalog zahrnuje i nápisy sekundárně dochované.¹⁶⁹ Jedná se o nejrozsáhlejší a nejkvalitnější evropskou edici ve formě mezioborového katalogu.¹⁷⁰ Nutno také zmínit jiné významné teritoriální edice pramenů. Těmi například jsou *Corpus des inscriptions de la France médiévale*, který čítá 24 svazků vydávaných od roku 1974,¹⁷¹ *Corpus inscriptionum Poloniae* vycházející od roku 1975 či *Corpus inscriptionum medii aevi Helvetiae*, vycházející od roku 1977.¹⁷² Tyto edice však nezpracovávají svůj materiál do poloviny 17. století, ale například polská edice *Corpus inscriptionum Poloniae* vede své soupisy až do konce 18. století.¹⁷³ Naopak edice francouzská a švýcarská končí již rokem 1300.¹⁷⁴

V době novější se antickou epigrafikou zabýval německý epigrafik Manfred Schmidt, jehož dílo *Einführung in die lateinische Epigraphik*, je moderní poučný úvod do studia epigrafiky.¹⁷⁵ Francouzský archeolog a historik Edmond-Frédéric Le Blant se zase zajímal o nápisy křesťanské v Galii z doby před 8. stoletím. Tzv. epigrafika křesťanská je vymezena posledním stoletím starověku a několika prvními staletími středověku, nelze ji však brát za zcela samostatný celek.¹⁷⁶ Le Blant vydal celem tři díly edice nazvané *Recueil des inscriptions chrétienne des Gaules antérieures au VIIIe siècle*, kdy první díl vyšel v roce 1856, druhý díl byl vydán v Paříži v roce 1865 a třetí díl pod názvem *Nouveau Recueil* se objevil až v roce 1892.¹⁷⁷

Úvodem do studia epigrafiky, tentokrát již středověké a novověké, je dílo Rudolfa Michaela Kloose, vydané roku 1980, *Einführung in die Epigraphik des Mittelalters und der frühen Neuzeit*. V tomto díle také můžeme najít rozsáhlý přehled vývoje evropského nápisového písma. Mezi díly, která lze brát jako úvody do studia této disciplíny, patří populární dílo *Inschriften, Schriftdenkmäler: Techniken, Geschichte, Anlässe. Mit zahlreichen Beispielen und Hinweisen zum Sammeln und*

¹⁶⁹ J. ROHÁČEK, *K aktuálnímu stavu*, s. 174.

¹⁷⁰ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 70.

¹⁷¹ Centre d' Etudes Supérieures de Civilisation Médiévale. [online] Dostupné z: <http://cescm.labo.univ-poitiers.fr/poles-editoriaux/corpus-des-inscriptions-de-la-france-medievale/>. (květen 2015).

¹⁷² I. HLAVÁČEK. – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 380.

¹⁷³ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 13; I. HLAVÁČEK. – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 363.

¹⁷⁴ TAMTÉŽ.

¹⁷⁵ Manfred G. SCHMIDT, *Einführung in die lateinische Epigraphik*, Darmstadt 2004.

¹⁷⁶ I. HLAVÁČEK. – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 361.

¹⁷⁷ Edmond-Frédéric Le Blant. [online] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edmond-Fr%C3%A9d%C3%A9ric_Le_Blant. (květen 2015).

Deuten od Helgy Giersiepen a Clemense Bayera,¹⁷⁸ a také vysoce kvalitní dílo Roberta Favreaux *Épigraphie Médiévale*.¹⁷⁹

Další, kdo se zabýval epigrafikou, a je považován za vedoucí osobnost této disciplíny, je rakouský historik Walter Koch. Tento významný muž, zabývající se již epigrafikou středověkou a novověkou, zatím vydal 4 svazky mimořádně kvalitní strukturované bibliografie s anotacemi pro období 1976–2002, kdy každý svazek vychází v edici pramenů k německým dějinám *Monumenta Germaniae Historica*.¹⁸⁰ Všechny svazky vyšly pod stejným názvem *Literaturbericht zur mittelalterlichen und neuzeitlichen Epigraphik*, lišící se pouze časovým obdobím, kterému se věnují. První svazek vyšel mezi lety 1976–1984, druhý mezi lety 1985–1991, třetí mezi lety 1992–1997 a poslední čtvrtý mezi lety 1998–2002.¹⁸¹ Tato práce je zajímavá i pro Českou republiku, neboť Walter Koch v ní zachycuje i českou produkci.

Nyní se již přesuneme do českého prostředí. Literaturu zabývající se primárně epigrafickými památkami zde dlouho nenajdeme. Teprve až po druhé světové válce lze vidět publikace věnující se popisu nápisů, ale spíše v uměleckohistorických a památkářských souvislostech. Tak tomu bylo i u *Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*, který vycházel pro tehdejší jednotlivé kraje od roku 1897. Práce však zůstala nedokončena a do roku 1937 stačilo vyjít 51 svazků zahrnujících přibližně polovinu Čech. Jde však zatím o dosud největší publikovaný svod českého nápisového fondu.¹⁸² Pro mou diplomovou práci je tak nejvíce přínosný osmý svazek této topografie, který zahrnuje tehdejší okres Česko-budějovický.¹⁸³

Také mnohá jiná uměleckohistorická díla se dotýkají publikace nápisů.¹⁸⁴ Za všechny například statě Josefa Hejnice *Náhrobky v lapidáriu Národního muzea*,¹⁸⁵ či *O*

¹⁷⁸ Helga GIERSIEPEN – Clemens BAYER, *Inschriften, Schriftdenkmäler: Techniken, Geschichte, Anlässe. Mit zahlreichen Beispielen und Hinweisen zum Sammeln und Deuten*. Niedernhausen 1995.

¹⁷⁹ Robert FAVREAU, *Épigraphie Médiévale*, Turhout 1997.

¹⁸⁰ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 69.

¹⁸¹ Walter Koch (Historiker). [online] Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Walter_Koch_%28Historiker%29. (kveten 2015).

¹⁸² J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 71.

¹⁸³ J. BRANIŠ, *Soupis památek*.

¹⁸⁴ I. HLAVÁČEK – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 381.

¹⁸⁵ Josef HEJNIC, *Náhrobky v lapidáriu Národního muzea*, Sborník Národního muzea A, 13, 1959, s. 141–220.

nápisných textech v lapidáriu Národního muzea nebo *Nápisy na českých zvonech ve 14. a 15. století*.¹⁸⁶ Dále jsou také významné statě Bohumila Ryby *Epitafy v kapli Betlémské*,¹⁸⁷ či *Nástěnné nápisy v kapli Betlémské*.¹⁸⁸

Teprve v roce 1975 vyšel ve Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity článek Miroslava Flodra zvaný *Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek*, který přináší, dnes již částečně překonaný, metodický návod.¹⁸⁹ Ve stejném roce také vyšla první česká knížka, která se věnuje speciálně epigrafice, zde konkrétně epigrafice antické. Je to dílo renomovaného českého badatele Ladislava Vidmana *Psáno do Kamene (antická paleografie)*.¹⁹⁰ Tato tenká knížka, která vznikla na základě dlouholetých autorových zkušeností, má 183 stran a je rozdělena na 10 kapitol, v nichž se věnuje různé problematice. Mimo jiné věnuje pozornost monumentální stránce nápisu, také se zde zabývá vynálezem písma a výkladem latinské abecedy. Neméně podstatnou částí je výklad o epigrafickém bádání a zpřístupnění epigrafických památek v různých dílech. Dále se knížka věnuje pravidlům přepisu epigrafického nápisu a také metodám, kterými lze nápis získat. Zhruba od dvou třetin knížky se nachází několik stránek s fotografickou přílohou, kde můžeme vidět zejména různé antické epigrafické památky, k nimž je připojeno určení a odkaz na příslušnou publikaci, ve které se památka nachází.

Již v osmdesátých letech 20. století vznikly publikace zaměřující se na český lokální přehled epigrafických nápisů. Tím je například soupis Hany Jordánové *Epigrafické památky na území bývalého okresu Rýmařov, nyní součást okresu Bruntál*,¹⁹¹ či soupis Jana Kamarýta *Kolínské náhrobky a nápisné texty*,¹⁹² nebo také publikace Ericha Šefčíka *Renesanční epigrafické památky z Fulneka*.¹⁹³

¹⁸⁶ Josef HEJNIC, *O nápisných textech v lapidáriu Národního muzea*, Časopis Národního muzea 129, 1960, s. 117–161; TÝŽ, *Nápisy na českých zvonech ve 14. a 15. století*, Časopis Národního muzea 129, 1960, s. 1–33.

¹⁸⁷ Bohumil RYBA, *Epitafy v kapli Betlémské*, Věstník Královské české společnosti nauk 1951, č. 4, Praha 1952.

¹⁸⁸ Bohumil RYBA, *Nástěnné nápisy v kapli Betlémské*, Věstník Královské české společnosti nauk 1952, č. 6, Praha 1952.

¹⁸⁹ Miroslav FLODR, *Zásady popisu středověkých a novověkých epigrafických památek*, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity C 21–22, 1975, s. 167–174.

¹⁹⁰ L. VIDMAN, *Psáno do kamene*.

¹⁹¹ Hana JORDANOVÁ, *Epigrafické památky na území bývalého okresu Rýmařov, nyní součást okresu Bruntál*, Zprávy okresního archivu v Bruntále 1982, s. 11–38.

Přínosné je také dílo *Vademecum pomocných věd historických* od Ivana Hlaváčka, Jaroslava Kašpara a Rostislava Nového.¹⁹⁴ Právě první zmiňovaný se v této příručce věnoval epigrafice, kdy těchto několik stránek můžeme brát jako stručný úvod do epigrafické problematiky. Mimo jiné se zde můžeme dozvědět o starověké, ale i středověké a novověké epigrafice a rovněž i o třídění epigrafického materiálu dle různých hledisek. Na konci oddílu věnujícímu se epigrafice je také připojena přínosná bibliografická příručka.

I u nás vznikla velká publikační řada nazvaná *Corpus inscriptionum Bohemiae*, která je vydávána v rámci podniku „*Fontes historiae atrium*“ pod záštitou Ústavu dějin umění Akademie věd České republiky, a to po vzoru německé řady *Die Deutschen Inschriften*.¹⁹⁵ Od roku 1996 zatím vyšly 2 svazky zpřístupňující stovky nápisů města Kutné Hory a jeho okresu. První díl vyšel roku 1996 pod názvem *Nápisy města Kutné Hory* pod autorstvím českého epigrafika Jiřího Roháčka.¹⁹⁶ Tento díl, zahrnující jak samotné město Kutnou Horu, tak i její městské části Kaňk, Malín a Sedlec včetně bývalého cisterciáckého kláštera, zpřístupňuje 227 epigrafických nápisů, jak dochovaných, tak již zaniklých. Před samotným katalogem se lze dočíst o edičních zásadách i struktuře jednotlivých katalogových záznamů, které určují uspořádání katalogu, ale také o dějinách Kutné Hory. Druhý díl s názvem *Nápisy okresu Kutné Hory* vydaný v roce 2002 pod vedením Petry Načeradské zpřístupňuje 480 epigrafických nápisů, jak dochovaných, tak do současnosti nedochovaných.¹⁹⁷ I v tomto díle se lze před samotným katalogem dočíst o edičních zásadách či například o nejstarších zmínkách obcí, které jsou zde zahrnuty. Tato edice je zatím největším podnikem zabývajícím se zpřístupňováním českých epigrafických památek, kdy nám poskytuje přímý metodický vzor i zdroj srovnávacího materiálu.

Epigrafickým nápisům v podobě sepulkrálních památek se od roku 2005 věnuje centrum Epigraphica et Sepulcralia, kdy jejich „úkolem je badatelská, metodická,

¹⁹² Jan KAMARÝT, *Kolínské náhrobky a nápisové texty*, Středočeský sborník historický 16, 1981, s. 155–192.

¹⁹³ Erich ŠEFČÍK, *Renesanční epigrafické památky z Fulneka*, Vlastivědný sborník historický okresu Nový Jičín 31, 1983, s. 26–34.

¹⁹⁴ I. HLAVÁČEK – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*.

¹⁹⁵ J. ROHÁČEK, *Epigrafika*, s. 70.

¹⁹⁶ Jiří ROHÁČEK, *Nápisy města Kutná Hora: Kutná Hora, Kaňk, Malín a Sedlec včetně bývalého cisterciáckého kláštera: corpus inscriptionum Bohemiae I*, Praha 1996.

¹⁹⁷ P. NAČERADSKÁ, *Nápisy okresu Kutná Hora*.

dokumentární a koordinační činnost v praxi úzce souvisejících oborech sepulkrálního bádání a novověké latinské epigrafiky jako „pomocné vědy“ dějin umění.¹⁹⁸ Toto centrum od roku 2000 pořádá každoroční mezinárodní zasedání věnující se problematice sepulkrálních památek. Centrum také vydává ediční řady *Epigraphica et Sepulcralia* (Fórum epigrafických a sepulkrálních studií) a *Epigraphica at Sepulcralia – monographica*. Právě jako monografie vznikla publikace Jana Chlábce a Jiřího Roháčka *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách*,¹⁹⁹ která zpřístupňuje, jak už název napovídá, 28 náhrobků z doby jagellonské. Díky této publikaci máme možnost ujasnit si představy o výtvarné kultuře v tomto období, a to jak z pohledu uměleckohistorického tak i epigrafického. V této monografii je také popsán jeden z budějovických náhrobků nacházející se v klášterním kostele Obětování Panny Marie, patřící Janu Kunáši z Machovic.²⁰⁰ Tato publikace se v roce 2014 dočkala přeložení a vydání v anglickém jazyce a byla doplněna ještě o pět nových hesel.²⁰¹

Jako zatím za nejpřehlednější úvod do studia epigrafiky lze považovat publikaci předního českého epigrafika Jiřího Roháčka *Epigrafika v památkové péči*.²⁰² Publikaci vydal Národní památkový ústav, ústřední pracoviště v Praze. Na jeho internetových stránkách lze tuto publikaci najít v digitální podobě. Publikace by měla poskytnout především základní metodické zásady pro práci s epigrafickými památkami a zároveň by chtěla poskytnout souhrn nejdůležitějších faktografických poznatků. Tato publikace je skutečně velmi nápomocna především lidem, kteří do tajů epigrafického bádání teprve vstupují.

V současné době se chystá vydání *Encyklopedie epigrafiky* od již zmiňovaného epigrafika Jiřího Roháčka. Více informací k této publikaci bohužel zatím není.

¹⁹⁸ *Epigraphica et Sepulcralia (Epigrafická a sepulkrální studia)*. [online] Dostupné z: <http://www.udu.cas.cz/cs/epigrafika/>. (květen 2015).

¹⁹⁹ Jan CHLÁBEC – Jiří ROHÁČEK, *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách. Figura a písmo*, Praha 2011.

²⁰⁰ TAMTÉŽ, s. 229.

²⁰¹ Jan CHLÁBEC – Jiří ROHÁČEK, *Figure et Lettering. Sepulchral sculpture of the Jagiellonia period in Bohemiae*, Praha 2014 (*Epigraphica et Sepulcralia – monographica* 3).

²⁰² J. ROHÁČEK, *Epigrafika*.

4. Teritoriální vymezení

České Budějovice jako celek shromažďují skutečně velké množství epigrafických památek do roku 1900. Proto je tato diplomová práce zaměřená pouze na jednu historickou část města. Touto částí je historické centrum neboli vnitřní město Českých Budějovic, které je nejcennější součástí Českých Budějovic. Vnitřní město je vlastně nejstarší částí města, která vznikala hned po jeho založení v roce 1265. Nejspíše téměř společně s budováním města vznikaly i městské hradby, které nové královské město ohraničovaly a chránily. A právě zbytky této fortifikace určují dnešní vnitřní město. Zaměřila jsme se tedy primárně na zpracování epigrafických památek, které se v této části města fyzicky nacházejí či nacházely, v případě již nedochovaných památek. V katalogu se také objevuje několik epigrafických památek, které jsou nyní umístěny mimo zbytky fortifikačního systému, ale dříve byly jeho součástí, a proto jsou v katalogu zařazeny. Je to např. katalogový záznam č. 051, 056, 058, 060, 121, 126.

5. Katalogizační zásady

V této části jsou uvedeny katalogizační zásady, kterými se řídí jednotlivé záznamy v níže uvedeném katalogu. Vlastní katalogová část je nejdůležitější částí této diplomové práce, a proto je důležité katalogizační zásady sepsat, a to jak kvůli orientaci v jednotlivých katalogových zápisech, tak pro jeho pochopení. Každý katalogový záznam vychází ze stejného formálního i obsahového doprovodu souvisejícího s jeho nositelem. Veškeré záznamy vycházejí ze všeobecných zásad popisu epigrafických památek podle Miroslava Flodra a podle publikace Jiřího Roháčka *Epigrafika v památkové péči*.²⁰³ Avšak některé zásady zde nejsou pevně dodržovány a jsou prováděny dle mých osobních principů. Primárně dochované nápisy, pokud to bylo možné, jsou zpracovány z autopsie.

Katalog zachycuje jak primárně, tak sekundárně dochované nápisy, včetně samostatně stojících letopočtů. Nejsou zpracovány nápisy reprodukovatelné, rozmnožované mechanickou cestou, čím jsou myšleny nápisy na mincích, pečetích a medailích. Těmito nápisy se přednostně zabývá jiná specializovaná disciplína, jako je numismatika, či sfragistika. V katalogu se také neobjevují samostatně stojící iniciály a monogramy, keramické, mistrovské a domovní značky. Jestliže jsou ale součástí rozsáhlejšího nápisového doprovodu daného nositele, v katalogu zařazeny jsou. Nejsou zde také zpracovány muzejní, galerijní a jiné sbírky. Dolní časová hranice je dána nejstarším dochovaným nápisem, i sekundárně dochovaným, horní hranice je dána rokem 1900.

Katalog je řazen chronologicky. Jeden katalogový záznam tvoří s níže uvedenými výjimkami formálně a obsahově související nápisový doprovod jednoho nositele. Přináší kromě vlastní transkripce nápisového textu další údaje k nápisu a jeho nositeli a také jejich primární interpretaci. Nejstarší epigrafické památky jsou v katalogu uváděny jako první. Pokud je známé datum z příslušného nápisu, zařadíme jej podle tohoto data – avšak s nutností občasně tolerance, především u sepulkrálií, kde může nastat mírná diference mezi uvedeným datem úmrtí a datem zhotovení nositele. V případě, že je známa pouze horní či dolní hranice období vzniku nápisu, je řazen takový záznam za příslušný rok či před něj (viz například kat. č. 010). Na konci katalogu jsou uváděny nápisy sporné a nápisy, které nelze chronologicky zařadit. Pokud

²⁰³ M. FLODR, *Zásady popisu*; J ROHÁČEK, *Epigrafika*.

je jeden nápis složen z více časových údajů, řadíme ho pod data fyzického vzniku nositele nápisu, což většinou znamená pod starší datum. Na místě, kde by měl být v katalogu chronologicky umístěn mladší nápis, je vytvořen odkaz v podobě záhlaví bez pořadového čísla s následujícím názvem nositele a odkazem na příslušný úplný katalogový záznam (viz například kat. č. 033). U nápisů, které se hlásí do stejného časového období, mají v katalogovém záznamu přednost ty, u kterých je datace provedena přímo v textu. Poté následují nápisy, které mají datum doplněné z literatury. A naposledy jsou uváděny nápisy, které již fyzicky neexistují. Pokud má jeden nositel více nápisů, označujeme je velkými písmeny abecedy A), B), C) atd.

Za samotným katalogem jsou umístěny rejstříky, které by měly usnadnit práci s ním. Je zde *rejstřík stanovišť*, který obsahuje informace nacházející se v záhlaví uprostřed, tedy obecné lokální umístění památky. Za stanovištěm je uvedeno katalogové číslo daného záznamu. *Rejstřík nositelé nápisů*, který se skládá z nositelů nápisů, ty jsou v textu vždy tučně vyznačeny. *Rejstřík osobních jmen*, která se objevují přímo v nápisovém textu. Některá jména jsou ponechána v originálním znění, aby nedošlo k nesprávné interpretaci. *Rejstřík písma* obsahuje druhy písma, které byly přiřazeny k jednotlivým nápisům. Každý druh písma je doprovázen katalogizačním číslem. Některé katalogizační číslo se může v rejstříku objevit vícekrát, pokud je památka složena z více nápisů. V rejstříku jsou zahrnuty i nápisy do dnešní doby již nedochované a u kterých se písmo nedalo určit. Obsahuje i nápisy, které obsahují pouze římské či arabské číslice. A nakonec *rejstřík s fotografickou přílohou*. Rejstřík obsahuje záznam katalogizačních čísel a k nim příslušných fotografií na příloženém CD. Všechny rejstříky, pokud je to možné, jsou seřazeny abecedně. Památky, které se nedochovaly do současnosti, jsou v přílohách označeny křížkem (+). Pokud se k jedné památce vztahuje více fotografií, jsou označeny malými písmeny abecedy a), b), c) atd.

6. Struktura jednotlivých katalogových záznamů

První částí každého katalogového záznamu je záhlaví, které je pro snadnější orientaci odděleno od ostatního textu linkami. Záhlaví, které uvádí tři základní informace, umožňuje prvotní orientaci v záznamu. Těmito informacemi jsou *pořadové číslo* s číslem odkazujícím na příslušnou fotografii v obrazové příloze, *lokalizace* památky a *datace*. Jako první v levé části stojí pořadové číslo záznamu. Jestliže památka již fyzicky neexistuje a je zcela zpracována podle sekundárního dochování, je za pořadovým číslem uváděn křížek (+). Křížek se nepřipojuje u nápisů, které jsou alespoň z části fyzicky dochovány. Avšak u nápisů, u kterých v době zpracování nelze pozitivně ani negativně prokázat fyzická existence a jsou také zcela zpracovány dle sekundárního dochování, se křížek uvádí. Uprostřed je uvedena informace o základní lokalizaci v daném prostředí. To znamená její současné umístění na daném objektu, na kterém, ve kterém či blízko kterého se památka nachází. V tomto případě tedy ve vnitřním městě Českých Budějovic, kdy lokalizace zahrnuje buď název kostela, ulice či místního jména. V pravé části záhlaví je uváděna datace spjatá s konkrétní památkou. Datace je uváděna buď přesná či alespoň přibližná s použitím běžných zkratek. Pokud není přesná ani přibližná datace zjistitelná přímo z nápisu, je tento údaj doplněn z jiných zdrojů. Taková datace je vložena do kulatých závorek a za nimi je připojena poznámka s literaturou, z které je údaj čerpán. Pokud je na nositeli uvedeno více časových údajů, jsou tyto údaje v záhlaví uvedeny všechny, pod kterými se na příslušných místech katalogu na tento záznam odkazuje. U přibližné datace se rozumí:

počátek 16. století = cca 1500–1510

konec 16. století = cca 1590–1600

polovina 16. století = cca 1540–1560

kolem 1600 = cca 1590–1610

1423 (?) = datace je sporná

U nápisů, které nejsou datované, je nutné provést základní analýzu vnějších a vnitřních znaků. To znamená analýzu písma, jeho jazyka a formuláře a také ikonografický a stylový rozbor.

Po záhlaví jsou v jednom odstavci souvislého textu uvedeny následující údaje, které mají zejména poskytnout základní představu o nositeli, využitelnou pro prvotní výklad nápisového doprovodu, a umožnit jeho identifikaci a lokalizaci. Jsou to *nositel*

nápisu či *druh nápisu*, který by měl být pojmenován a případně konkrétně určen. Nositel nápisu je vždy zvýrazněn tučným písmem a je určen dle standardní české uměleckohistorické terminologie. Jména osob, například u sepulkrálií, a místní jména se uvádějí v moderním pravopisu, jen pokud to není možné, je jméno ponecháno v originálním znění. Jestliže se u nositele objevuje nějaká odchylka od daného standardu, jsou tyto speciální údaje popsány. Dále je uváděno co nejpřesnější *lokální umístění*, případně popis dřívější polohy a osudy nositele. *Podrobnější popis* památky co se týče jeho tvaru, výzdoby atd. Zde nutno podotknout, že popis je uváděn podle heraldických zvyklostí. *Rozměry nápisového pole*, kdy nejdříve je uváděna výška, poté šířka, a to vždy v centimetrech. V případě nepřístupnosti lze rozměry odhadnout či zcela vynechat. Poté jsou uváděny *specifické úpravy* nápisového pole, případná dekorace, která nápis doplňuje, či znaky (erby). *Technika provedení* daného nápisu, kdy uvádíme, jakou technikou byl konkrétní nápis proveden, například tesáním, malováním, či reliéfním vytvořením. Lze případně doplnit jeho rozvržení v nápisovém poli. Téměř na konci je uváděn *stav dochování*, čitelnost textu i případné opravy památky. Také je zde uváděn umělec či řemeslník, který danou památku zhotovil, pokud je znám. Jako poslední informace je případně uváděn pramen, odkud je interpretován převzatý nápis, který je v přepisu vložen do hranatých závorek. Pramen je uváděn ve zkrácené citaci, kdy úplná citace je uváděna u literatury k danému záznamu. Sekundárně dochované nápisy jsou popisovány stejným způsobem, jako nápisy dochované primárně. Kvantita a kvalita takového záznamu závisí na dostupné literatuře a pramenech. Údaje, které nelze zjistit, jsou vynechány.

Na třech zvláštních samostatných řádkách jsou uvedeny informace o *materiálu* nositele, přičemž u nositelů, u kterých není materiál jistý či není znám, je materiál určen alespoň přibližně. To znamená, že je uváděno např. pouze určení kámen či kov. Na další řádce je určení *druhu písma*, který se označuje jedním základním termínem. V případě, že se nápis skládá z více druhů písma, jsou zde uváděny všechny. Pokud se nápis skládá z více nápisů, které jsou označeny velkými písmeny abecedy A), B), C), je ke každému písmenu písmo určeno zvlášť. Pokud se však pouze jeden nápis skládá z více druhů písma, jsou tyto písma popsána společně s použitím znaménka plus (+). Poslední zvláštní řádka uvádí *výšku písma*. U nápisů, u kterých nebylo možné přesně zjistit rozměry pro jejich nepřístupnost, lze uvést odhad, nebo tento údaj zcela vynechat. Pokud je výška písma rozdílná, je uvedena v rozmezí. Pro nápisy, které se skládají z více druhů nápisů a jsou označeny velkými písmeny abecedy A), B), C), platí stejná

zásada, jako u určování druhu písma. U zvonů jsou ještě doplněny další řádky s informacemi o *průměru, výšce a váze*.

Následuje nejdůležitější část katalogového záznamu, tedy samotný přepis nápisového textu, který je graficky odlišený od ostatního textu tučným písmem a je soustředěn na střed. Přepis je v této diplomové práci podán transliterací, tedy věrným přepisem, kdy jsou zachovány veškeré pravopisné zvláštnosti originálu. Přepis textu by měl být co nejvěrnější svému originálu, a proto je přepisován v podobě, v jaké ho lze vidět na originálním nositeli. To znamená, že řádkování je přepisováno dle originálu. Je zde snaha i o reprodukci specifických symbolů, ty, které nelze počítačově vyjádřit, jsou popsány v poznámce pod čarou. U gotické minuskuly či fraktury však nejsou rozlišovány kulaté (S) a dlouhé (ſ) písmeno s. Pokud jsou součástí nápisu řecká písmena v podobě *Nomen sacrum*, jsou přepisovány latinsky. Výškové rozdíly nápisu jsou respektovány a přepisovány podle nápisu. Majuskulní nápisy i jednotlivé litery jsou přepisovány velkými písmeny, minuskulní nápisy písmeny malými. Na případný chronogram je upozorněno v poznámce. Jestliže jsou však v majuskulním nápisu zvětšená písmena chronogramu, je tomu tak i v přepisu. *Scriptura continua* je přepisována s oddělením jednotlivých slov, jejíž výskyt je zmíněn v textově kritickém poznámkovém aparátu pod čarou. Diakritická znaménka jsou podána v dnešní podobě, případné odchylky či neobvyklý tvar jsou uvedeny také v textově kritickém poznámkovém aparátu. Úvodní křížek je ponechán. Veškeré zkratky jsou rozváděny, pokud to není možné, jsou ponechány nerozvedené. Enklávy jsou přepisovány vedle sebe, je na ně však také poukázáno v textově kritickém poznámkovém aparátu, stejně jako na menší nadepsaná písmena. V této diplomové práci je kladen velký důraz na co nejautentičtější přepis textu, doplněný o podrobný textově kritický poznámkový aparát. Také proto jsou přepisy nápisů ponechány v originálním řádkování. Je tak činěno především kvůli snadné a dobré představě o nápisu, v případě absence fotografické reprodukce, dokonalého překreslení, faksimilie či jiné dokumentace daného nápisu.

V textu jsou používány následující pomocné znaky:

/ = konec řádky či v případě, že je řádek příliš dlouhý a nelze elektronicky výstižně zaznamenat, u nápisu po obvodu desky její rohy, ve zvláštních případech (např. přerušení textu znakem nebo jinou výzdobou, ohyb nápisové pásky) je připojen odkaz na poznámku s bližším vysvětlením

// = přechod na další nápisové pole, kartuš apod. s případným odkazem na bližší vysvětlující poznámku

= = originální rozdělovací znaménko s odkazem na poznámku s bližším vysvětlením

ab = nexus literarum; ligatura= styk oblouků písmen, například u gotické minuskuly, se nijak neoznačuje.

abꝛ = čtení nejisté

[abc] = doplnění chybějícího textu, který je znám

[...] = počet teček odpovídá počtu chybějících písmen

[±3] = přibližný počet chybějících písmen

[---] = zcela nečitelný či poškozený text, u něhož není znám ani počet chybějících písmen

<...> = úmyslně ponechané volné místo (například v dataci u náhrobníku, který byl vytvořen ještě za života zemřelého)

Pokud je některý z těchto znaků výjimečně přímo součástí nápisového textu, je připojena vysvětlující poznámka.

Veškeré ostatní informace se zpřístupňují formou poznámky pod čarou či komentáře.

Přímo pod přepisem textu jsou uvedeny prameny a literatura, v nichž se daný nápis nachází. Je zde uváděna veškerá literatura a prameny, které byly pro tuto diplomovou práci prostudovány a v nichž se daný text nachází. V některých případech jsou tyto nápisy doplněny či opraveny, opravy jsou uvedeny v kritickém poznámkovém aparátu. Přehled je řazen abecedně.

Na konci katalogového záznamu je uveden textově kritický poznámkový aparát. Je uveden pod malými písmeny abecedy v horním indexu ^a, ^b, ^c atd. a týká se přepisu textu (odlišné ztvárnění písmene, specifické symboly, poškozená písmena, úmyslné ponechání prázdného místa atd.). Jak již bylo zmiňováno, poznámkový aparát je v některých případech velmi podrobný.

7. Třídění epigrafického materiálu

Kategorizace nápisů není dosud ustanovena ve smyslu obecněji přijímaného vnitřního rozdělení středověkých a novověkých nápisů. Avšak podle I. Hlaváčka, který je v porovnání se svými zahraničními protějšky nejproporcionálnější, můžeme vymezit dělení nápisů takto:²⁰⁴

A- Podle způsobu (techniky) zhotovení:

1. tesáním či řezáním
2. rytím
3. odléváním, resp. zhotovením negativních forem pro odlévání
4. malováním
5. vnášením do omítek
6. skládáním do mozaik
7. psáním či škrábáním na zdech (tzv. graffiti)
8. tkaním a vyšíváním

B- Podle materiálového hlediska – látka:

1. kámen
2. dřevo
3. textil
4. kov
5. omítka a zdi
6. opracovaná hlína, sklo a jiné artefakty řemeslné výroby kromě kovu

C- Podle primárního umístění:

1. budovy a stavby, a to jak na nich, tak v nich (zejména v kostelích)
 - a) samostatně
 - b) doprovod pevně fixovaných uměleckých děl (zejména náhrobníků)

²⁰⁴ I. HLAVÁČEK – J. KAŠPAR – R. NOVÝ, *Vademecum*, s. 368–369.

2. zvony jako specifická kategorie
3. terén (hraniční kameny, kamenné kříže, úmrtní kříže apod.)
4. mobiliář
5. produkty uměleckého řemesla včetně sériových výrobků
6. textový doprovod samostatných uměleckých děl
7. nápisy ryze literárního charakteru, které nebyly nakonec epigraficky realizovány

D- Podle obsahu:

1. literární (citace z literárních děl)
2. historický (pamětní)
 - a) s datací
 - obecně historické
 - personalistické
 - b) bez chronologických údajů
 - obecně historické
 - personalistické
3. právní
4. doprovodné (tj. slovní doprovod uměleckého díla, pokud není vázáno na konkrétní osoby)

8. Katalog

001+	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1274
------	--	------

Kámen, který dle souhlasného svědectví starších spisovatelů byl v kostele Obětování Panny Marie nad schody, vedoucími na kruchtu s latinským nápisem o posvěcení tohoto kostela dne 3. června 1274. Pamětní kámen byl asi při přestavbě hudebního kůru zazděn.²⁰⁵ Převzato z Zíka 1932.

Přepis textu:

**[Anno Domini MCCLXXIII Dominica^a proxima^b post festum Sanctae^c Trinitatis
dedicata est haec ecclesia Beatae Mariae^b Virginis]²⁰⁶**

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Město pod Černou věží: vyprávění z historie Českých Budějovic*, České Budějovice 1992, s. 11.

KÖPL, Karl, *Urkundenbuch der Stadt Budweis in Böhmen. I. Band, 1. Hälfte (1251–1391)*, Prag 1901, č. 13, s. 8.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 92.

ZÍKA, Jan, *Panna Maria budějovická: nástin a popis chrámu starobylého a milostného obrazu*, České Budějovice 1932, s. 13.

.....
^a Köpl a Watzl uvádí „dominica“

^b Köpl a Watzl toto slovo v přepisu neuvádí

^c Köpl a Watzl uvádí „sanctae“

002+	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1281
------	--	------

Prastará **tabule** zemřelých, která se nacházela v klášterní chodbě, připomínala smrt prvního budějovického převora, P. Jindřicha Libraria.²⁰⁷ Jindřich Librarius zemřel

²⁰⁵ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 92.

²⁰⁶ Zíka uvádí překlad: „**Léta Páně 1274, v neděli po svátku nejsv. Trojice, byl posvěcen tento chrám Panny Marie.**“ Viz J. ZÍKA, *Panna Maria budějovická*, s. 13; Tento den vychází na 3. červen 1274.

v roce 1281 a byl pohřben v kapli sv. Vavřince,²⁰⁸ která se nacházela v jižní boční lodi.²⁰⁹ Tabule se do současnosti nedochovala. Převzato z Watzl 1910.

Přepis textu:

**[Beatus Henricus, dictus Librarius, Primus Prior huius almi Conventus, mortuus
est anno 1281]²¹⁰**

Literatura:

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 88.

003 – obr. 001 Klášterní kostel Obětování Panny Marie (kon. 13. stol. – z. 14. stol.)²¹¹

Velký **náhrobek** sekundárně stojící u západní zdi v zadní části postranní severní lodi kostela.²¹² Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Dříve stával na jižní straně křížové chodby, odkud se v roce 2015 dostal na své současné místo. Uprostřed, po celé výšce náhrobku, je ve vyhloubeném poli reliéfně vytvořen tlapatý kříž na dlouhé rukojeti, který vychází z ornamentu. Okolo obíhá vytesaný nápis v rámu vysokém 16 cm, který začíná v pravém horním rohu vyhloubenou grafickou ozdobou. Nápis je dosti setřelý a tudíž velmi špatně čitelný. Náhrobek má trochu uražený horní levý roh.

Materiál: žula

Písmo: gotická majuskula + římské číslice

Velikost písma: písmena – 10 cm

²⁰⁷ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 88.

²⁰⁸ Nyní je zde oltář sv. Barbory. Viz TAMTÉŽ, s. 89.

²⁰⁹ Jakub HRDÝ, *Žebravé řády na jihu Čech ve vrcholném středověku*, Brno 2010 (Bakalářská práce), s. 15.

²¹⁰ Watzl uvádí překlad: „**Blahoslavený Jindřich, Librarius zvaný, první převor tohoto ctihodného konventu, zemřel roku 1281.**“ Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 88.

²¹¹ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 35.

²¹² Chvojka uvádí, že se nesporně jedná o nejstarší zachovalý náhrobek v Českých Budějovicích. Podle kříže tvrdí, že náhrobek kryl hrob církevní osoby. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 246.

Přepis textu:

ANNO^a/ D(OMI)NI ·^b MCCC[±4] ·^b [±4]/ [±5]/ UXOR ·^b[±2]R ·^b DE ·^b WIDE

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 246.

.....
^a písmeno „O“ je špatně čitelné

^b zde je znaménko v podobě velká tečky

004 – obr. 002	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	(kolem 1400) ²¹³
----------------	--	-----------------------------

Nástěnná malba umístěná na jižní straně jižního křídla transeptu nad nikou znázorňuje zprava výjev sv. Jiří bojujícího s drakem, uprostřed Zvěstování Panny Marie a vlevo postavu sv. Doroty.²¹⁴ Celý výjev, který je ohraničen zeleným pruhem, je proveden technikou fresco-secco ve výšce přibližně tří metrů.²¹⁵ Postava sv. Jiří stojící na drakovi je vysoká přibližně 150 cm. Drak je zde zobrazen s velkými křídly a dlouhým ocasem, který má omotán kolem pravé nohy světce, leží na zemi a dívá se směrem k němu. Světec, který hledí směrem na drakovu hlavu, je zde oděn v dobovém šatu světle modré barvy. Na trupu má brnění hnědé barvy, které je ozdobeno křížem, níže na bocích má opasek také hnědé barvy. Kol hlavy má svatozář, též v barvě hnědé, na nohou má dobovou obuv.²¹⁶ Panna Marie je zde zobrazena jako klečící mladá žena se světlými sepnutými vlasy a se spjatýma rukama pod bradou. Na sobě má roucho modré barvy, jež zakrývá celou postavu. Hlavu má nakloněnou směrem k andělovi, který stojí před ní. Marie má kol hlavy svatozář hnědé barvy. Anděl, který se nachází mezi drakem a Marií, se dochoval jen zčásti, a to především v horní části, která je natočena k Panně Marii. Můžeme tedy vidět andělova velká křídla v zelené a modré barvě a svatozář kolem jeho

²¹³ Petr PAVELEC, *Nové poznatky o klášterním kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, Zprávy památkové péče 56, 1996, s. 296-305, s. 298.

²¹⁴ Petr PAVELEC, *České Budějovice – klášterní kostel Obětování Panny Marie: umělecko-historický průvodce*, České Budějovice 1997, s. 17.

²¹⁵ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1607.

²¹⁶ Na postavě sv. Jiří, konkrétně na opasku, na hrudi brnění a na svatozáři, se zachovaly stopy původního zlacení. Viz P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 298.

hlavy. Anděl drží ve svých rukou nápisovou pásku, která směřuje vzhůru kolem jeho těla, a dále směrem za jeho hlavu. Z latinského nápisu se dochoval jen nepatrný fragment na horním začátku nápisové pásky a část písmene přibližně uprostřed pásky.²¹⁷ Nad tímto výjevem Marie a anděla, v rozšířeném zeleném rámování ve tvaru půlkruhu, je uprostřed zobrazen Bůh Otec, který hledí na Marii. Stejným směrem také směřují paprsky zpod jeho postavy. Za postavou Panny Marie můžeme vidět nejspíše skříňku s dvěma knihami nad sebou, spodní je červené barvy a horní zelené. Zvěstování Panny Marie je v torzálním stavu. Posledním výjevem této malby je pravděpodobně postava sv. Doroty, která je však ve velmi poškozeném stavu. Můžeme tedy vidět postavu ženy s ohnutou rukou, oděnou v roucho červené barvy a s pláštěm zelené barvy, který má přehozený přes roucho.²¹⁸ Kol hlavy má svatozář hnědé barvy. U jejího pravého boku lze rozeznat postavu klečícího muže, v tomto případě donátora v brnění, který má ruce spjaté na prsou.²¹⁹ Celá scéna má v horní části červené pozadí, v dolní části pozadí tmavé barvy. Malbu odkryl a restauroval akademický malíř Alois Martan v letech 1993–1997.²²⁰ Malba je dochována ve fragmentárním stavu.

Materiál: omítka

Písmo: gotická minuskula

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

a^ave^a[---]

Literatura:

²¹⁷ Hospodková se domnívá, že zde mohl stát text: „*Bud' zdráva, milostí zahrnutá, Pán s tebou*“ (Lk 1,28), kterým pozdravil Pannu Marii zvěstující anděl. Viz Martina HOSPODKOVÁ, *Středověké nástěnné malby v klášterním kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2009 (Diplomová práce), s. 42.

²¹⁸ Hospodková se domnívá, že by světice mohla v rukou něco držet. Například koš s květinami či ovocem. Viz TAMTÉŽ, s. 43.

²¹⁹ P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 298.

²²⁰ P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 17.

HOSPODKOVÁ, Martina, *Středověké nástěnné malby v klášterním kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2009 (Diplomová práce), s. 42.

.....
^a písmeno je špatně čitelné

005 – obr. 003

Klášterní kostel Obětování Panny Marie

(1450)²²¹

Milostný **obraz** Panny Marie Budějovické, umístěný na hlavním oltáři klášterního kostela Obětování Panny Marie.²²² Nyní je zde vystavena kopie obrazu, kdy originál je uložen na bezpečném místě.²²³ Podle tradice byl do Českých Budějovic přivezen z Milánska z města Osanna v roce 1410 budějovickým měšťanem a kupcem Václavem Institorisem, který se v Miláně zdržoval kvůli obchodu.²²⁴ Místo svého prvního umístění, kterým byl Václavův dům, opustil obraz ve slavném průvodu roku 1418, kdy byl přenesen do klášterního kostela. Zde byl umístěn na podobném místě jako obraz v Miláně, za zdobenou mříží, na pátém pilíři k severu na levé straně.²²⁵ Na tomto stanovišti zůstal do roku 1634, odkud byl 7. května přenesen do zvláštní kaple v chrámu, umístěné na konci severní postranní lodi, těsně vedle presbytáře. Tuto kapli nechal pro obraz upravit císařský generál, velký obdivovatel obrazu a horlivý návštěvník kostela Don Baltazar hrabě Marradas.²²⁶ V roce 1785 změnil obraz naposledy své umístění.²²⁷ Tentokrát se přesunul, i se stříbrným trůnem, na hlavní

²²¹ V roce 1994 byl proveden restaurátorský průzkum, na jehož základě byla datace obrazu posunuta do poloviny 15. století. Viz J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 386.

²²² Popis památky je popisován dle originálního obrazu, avšak paleografický nápis je přepisován dle kopie obrazu, který se nachází na oltáři.

²²³ Originál obrazu, jakožto palladium, může být vystavován při slavnostních příležitostech či pobožnostech. Není také vyloučeno, že se vrátí na své původní místo. Viz Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 2142.

²²⁴ V překladu jméno znamená Kramář. Svě české či německé jméno si totiž dle tehdejšího zvyku přeložil do latiny. Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 79–80.

²²⁵ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 386; J. WATZL, *Orodovnice*, s. 23.

²²⁶ Tuto kapli, která byla nejdříve kaplí svatě Markéty, jenž zde nechal zřídit roku 1267 král Přemysl Otakar II. na paměť své zesnulé první manželky Markéty Babenberské, hrabě Marradas na své útraty přestavěl a vyzdobil. Zvolil si jí také za místo svého posledního odpočinku. Viz TAMTĚŽ, s. 86.

²²⁷ Roku 1785, po zrušení řádu Dominikánského, byl klášter předán piaristům a ti zde provedli mnohé změny, k nimž se také počítá přenesení obrazu. Viz František Xaver FRANZ, *Budějovická Panna Maria: dějiny Mariánského kostela a jeho milostného obrazu s přídavkem obvyklých modliteb*, Vimperk 1905, s. 61–62.

oltář.²²⁸ Zde je od roku 1895 umístěn v tabernáklu nad pozlaceným kovovým svatostánkem. Deska obrazu vyrobena z jedlového dřeva se skládá ze dvou částí a má rozměry 121,5 x 55 cm.²²⁹ Na horním dílu desky je v temperové technice přímo na desku namalována Panna Maria Budějovická.²³⁰ Panna Maria je na obraze zobrazena jako velmi mladá dívka, v období, kdy ještě nebyla zasnoubena se sv. Josefem. Stojí na rozkvetlé louce, nad níž je červenohnědé pozadí s 24–28 papírovými šesticípými hvězdami. Má světlé, za krkem stažené a pod rameny široce rozevláté světlé vlasy, kolem hlavy svatozář. Nad hlavou Panny Marie je pěkná stříbrná renesanční korunka s niklovaným ornamentem, kterou přidržují dva andělé. Tmavomodrý šat je posázen klasy a splývá od boku až na zem, je sepnat zlatým pásem.²³¹ Ruce má spjaté k modlitbě. Přímou na desce jsou také připevněny kovové votivní dary věřících v podobě mincí, řetízků či medailonků.²³² Na dolním dílu desky, pod Madonou, se nachází nápis A), který uvádí zázraky, které se před obrazem staly.²³³ Tento text je bohužel zakryt částí

²²⁸ Roku 1865, kdy se slavilo šestisetleté jubileum posvěcení chrámu Panny Marie, dal P. rektor Hammer vyrobiť nynější hlavní gotický oltář, který vyrobil linecký řezbář Josef Rint. Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 41; D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 47.

²²⁹ Deska byla dříve vyšší. Ale kvůli červotoči, kterým byla deska napadena, a to především v její dolní části, musela být její spodní okraj odříznut o 8–12 cm a tudíž došlo k jejímu zmenšení. Viz Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 2142.

²³⁰ TAMTÉŽ.

²³¹ Proto bývá tento typ nazýván Panna Maria Klasová. Viz Jiří ČERNÝ, *Poutní místa Čech. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*, České Budějovice 2006, s. 36. Pavelec uvádí, že tento motiv má svůj původ v náboženských textech, hovořící často metaforicky o P. Marii jako úrodném poli, které bez setí zrodilo obilí. Viz P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 14.

²³² Tyto dary byly na desku připevňovány velmi necitelně a přispívaly tak jejímu horšímu stavu. Viz Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 2142.

²³³ „První zázrak. Jakýsi zajatec byl v jednom městě u Milána odsouzen k smrti. Vzáyval naši milou Paní v tomto obraze a kat mu nemohl ublížiti. Byl tudíž propuštěn na svobodu a uctíval po celý život obraz mariánský. – Také pět dítek bylo uzdraveno jednoho dne od velkého neuhu a nemoci, když byly přineseny před milostný obraz. – Před obrazem visela bílá růže; část této růže utrhl vévodkyně milánská a schovala ji ve svém paláci; ráno však byla růže opět na místě, odkud byla oddělena. – Také němým vrátila řeč naše milá Paní v tomto obraze. A mnoho jiných velkých zázraků učinila, které se všechny napsati nemohou. Od narození Páně v čtrnáctistém a desátém roce stala se tato znamení, jichž mnoho ještě by se mohlo zaznamenati a pamatovati.“ Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 21. Zázraky se skutečně měly stát před obrazem, který je uložen v Budějovicích. Je pro to totiž věrohodné svědectví, které podává slavný dominikán P. Michael Plodius. Tento doktor písma a inquisitor (soudce při obžalobách z kacířství) v území Milánském, píše: „V Budějovicích v Čechách, v klášteře Naší milé Paní, který náleží ctihodnému

oltáře a není vidět. Celá deska je orámována pozlaceným rámem z dubového dřeva o šířce 8 cm. Na rámu je namalován nápis B), který informuje, co obraz představuje a odkud pochází. Jméno malíře je neznámo. Milostný obraz byl v minulosti mnohokrát opravován a přemalován, což má za následek zcela jiné výrazové i barevné provedení oproti původnímu vyobrazení. První restaurování proběhlo nejspíše v polovině 17. století.²³⁴ Další restaurátorské práce prováděl Bohumil Číla roku 1922. A zatím poslední opravy provedl restaurátor Alois Martan v roce 1998.²³⁵ Převzato z Watzl 1910.

Materiál: A) jedlové dřevo

B) dubové dřevo

Písmo: A) nezjištěno

B) gotická minuskula

Velikost písma: A) nezjištěno

B) pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

[---]

B)

**^a[E]s · ist · tzw · wi^bssen · aller · ma^c[nn] / c^chleich · das · dicz^d · pild · unser ·
lieben · frawn · pild · ist · A^els · [sy · in · dem · tempel^f · was ·] / [E · das · sy ·
sancto · Joseph · gemahen · ward] / [Also · dienet · ir^g · dy · engl · A]uch · ist ·**

řádu našemu dominikánskému, lze viděti velice krásný obraz Mariánský s německým nápisem. Volajíce před tímto obrazem k P. Marii o pomoc nabyli němí řeči, slepí zraku a jiných více ještě zázraků se před ním stalo.“ Viz TAMTĚŽ; Zika ovšem uvádí, že se zázraky staly před originálem v Itálii. Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 77–78.

²³⁴ V nedávné době bylo totiž objeveno několik vrstev přemalob, které dokazují dřívější obnovené zásahy. Viz *Památkové zrcadlení- milostný obraz Panny Marie Budějovické*. Českobudějovické listy ze dne 10. 12. 2002, příloha s. 18.

²³⁵ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 2142.

sy^h · ī · lā(m)ptē(m) · also · gemalt · ī(n) · ein^{ch} · stat · haist · osana · ū(n)dⁱ ·
leit · ī(n) · mayl[an · ^{-a]}²³⁶

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 32.

ČERNÝ, Jiří, *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradsko: Českobudějovicko, Hlubocko, Lišovsko, Novohradsko, Trhosvinensko, Vltavotýnsko*, České Budějovice 2004, s. 63.

FRANZ, František Xaver, *Budějovická Panna Maria: dějiny Mariánského kostela a jeho milostného obrazu s přídavkem obvyklých modliteb*, Vimperk 1905, s. 51.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 19.

.....
^a mezi slovy jsou routy červené barvy

^b písmena „wi“ jsou částečně překryta křížem, který je umístěn na vrcholu korunky

^c písmeno je hůře čitelné

^d Černý uvádí „diez“

^e písmeno „A“ je psáno zdobně, ale jeho dolní díčky nejsou protaženy až na řádku

^f Černý uvádí „tepel“

^g Braniš uvádí „in“

^h písmeno „y“ nemá dřík pod řádkou

^{ch} nad písmenem „n“ je znaménko v podobě tečky

ⁱ Černý uvádí „od“

006 – obr. 004	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1469, 1532
----------------	--	------------

Vysoký **náhrobek** sekundárně připevněný dvěma skobami v horním okraji k západní zdi v zadní části postranní severní lodi klášterního kostela. Dříve se nacházel na severní straně křížové chodby kostela, odkud se v roce 2015 dostal na své nynější místo. Po celé ploše v nízkém reliéfu je vytvořený jetelový kříž, nejspíše stylizovaný do stromu života.²³⁷ Přibližně uprostřed náhrobku jsou z každé strany kříže měšťanské značky,

²³⁶ Watzl uvádí překlad: „Jest každému věděti, že tento obraz jest obraz naší milé Paní, když byla ve chrámě. Tehdy jí sloužili andělé. Právě takto jest též v Lombardii malována v jednom městě, které slove Osanna a leží v Milánsku.“ Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 19.

²³⁷ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 241.

kteře jsou také reliéfně vytvořeny.²³⁸ V dolní části, mezi kořeny stylizovaného stromu, je reliéfně vytvořen letopočet A), na břevnu kříže je později vytesaný letopočet B). Náhrobek je trochu ošlapaný a také mu chybí část levého dolního rohu.

Materiál: žula

Písmo: A), B) arabské číslice

Velikost písma: A) číslice – 11–15 cm

B) číslice – 6 cm

Přepis textu:

A)

1532^a

B)

·^b1^c·^b4^d·^b6^e9^e

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 34.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 241.

.....
^a Braniš nápís A) neuvádí

^b zde je oddělovací znaménko v podobě velké tečky

^c číslice „1“ má starší grafickou podobu

^d číslice „4“ má starší grafickou podobu

^e číslice „9“ není ve stejném řádku jako ostatní číslice, ale kousek pod nimi

²³⁸ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 34; Chvojka se domnívá, že by mohlo jít o kamenické značky. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 241.

Nástěnná malba dochovaná ve dvou vrstvách na jižní straně mezilodního pilíře severní arkády v klášterním kostele. Starší vrstva, která je viditelná pouze fragmentárně v pravém dolním rohu, nese zbytek latinského nápisu, jenž vede vodorovně nad orámováním malby. Nápis je namalován již nevýraznou černou barvou mezi dvěma slabými linkami, které určují výšku písmen. Mladší vrstva, také dochovaná fragmentárně, znázorňuje námět Děťství Kristovo nazývaný *Infantia Christi*.²⁴⁰ Můžeme zde vidět Pannu Marii vedoucí malého Ježíška. Panna Marie je oděna v modročerveném šatu, levou rukou má ohnutou pod prsy a pravou držící Ježíškovu levou ruku. Kol hlavy, kterou má skloněnou k Ježíškovi, má svatozář. Postava Ježíška je viditelná pouze ve své horní polovině. Lze tedy vidět, že je oděn v bílém šatu a kolem hlavy, kterou hledí směrem k Marii, má také svatozář. V pozadí můžeme rozpoznat, že se postavy pohybují v nějaké budově. Malbu, která je provedena technikou *fresco-secco*, odkryl a restauroval akademický malíř Alois Martan v letech 1993–1997.²⁴¹ Malba je navíc narušena elektroinstalací, která vede vertikálně jejím středem. Nápis je čitelný především na svém začátku v pravém rohu, postupně se ale vytrácí, až úplně mizí.

Materiál: omítka

Písmo: gotická minuskula

Velikost písma: velká písmena – 8 cm

malá písmena – 4,5 cm

Přepis textu:

A^anno do^a[---]

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1752.

.....
^a písmeno je špatně čitelné

²³⁹ P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 299.

²⁴⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1752.

²⁴¹ P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 17.

Nástěnná malba na západní straně mezilodního pilíře jižní arkády v klášterním kostele znázorňuje Krista s nástroji umučení a tzv. Veraikonem, tedy podle legendy skutečnou podobu Kristova obličejce.²⁴⁴ Malba se skládá ze dvou vrstev. První starší vrstva nesla výjev Bolestného Krista s Veraikonem nad ním. Pod Veraikonem se dochoval nápis A) šedé barvy, který je zdola i shora ohraničen černou linkou. Nápis a celý výjev je však překryt mladší vrstvou, která nese nápis B), dochovaný ve dvou řádcích v černé barvě. Druhá mladší vrstva zobrazuje postavu Bolestného Krista, jako mladého muže s plnovousem a tmavými vlasy sahajícími na ramena, který má na těle rány napravo pod prsy a na nohou. Z ran mu slabě vytéká krev. Kristus je oděn pouze v řasené bederní roušce, v levé ruce drží dlouhé kopí Longinovo, které ve své horní části rozděluje starší dochovaný nápis, v pravé ruce, pokrčené vzhůru, drží dűtky. Na hlavě má trnovou korunu a kolem hlavy svatozář ve žluté barvě s červenými květy. Pozadí má tmavě modrou barvu a je doplněno bílými šestihrotými hvězdičkami, podlaha má tmavě hnědou barvu. Nad Kristem je již zmíněný nápis ve dvou vrstvách. Nad nápisem namalovaný Veraikon má kolem hlavy svatozář v černé barvě. Postava Krista není původní malbou, ale jde o přemalbu totožného gotického námětu, ke které došlo v 16. století.²⁴⁵ Je možné, ale zatím nedoložené, že malbu mohl vytvořit některý z malířů, který v tomto období v kostele pracoval. V písemných pramenech se objevují jména jako Mikuláš, Samson a Hans či Johanes. Jejich podíl je však zatím nedoložitelný.²⁴⁶ Malbu odkryl a zrestauroval akademický malíř Alois Martan v letech 1993–1997.²⁴⁷ Malba je v dobrém stavu, jen narušena vedením elektroinstalace, která vede vertikálně přes střed malby, a to od spodu po Kristovu tvář. Oba nápisy jsou špatně čitelné, lépe čitelná je pouze levá část staršího nápisu.

Materiál: omítka

Písmo: A), B) gotická minuskula

²⁴² P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 299.

²⁴³ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1752.

²⁴⁴ P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 21.

²⁴⁵ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1752.

²⁴⁶ P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 299.

²⁴⁷ P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 17.

Velikost písma: A) velká písmena – 16 cm

B) malá písmena – 6 cm

Přepis textu:

A)

^aB[±7] ^bdoxe^{-a}

B)

[±6]d Salu[---]

[---]Christi[---]

.....

^a zde je starší nápis překryt mladším nápisem

^b zde je starší nápis přerušen kopím

009 – obr. 007

Klášterní kostel Obětování Panny Marie

1523

Vysoký **náhrobek** patřící Kašparu z rodu Rabenhauptů ze Suché je sekundárně umístěn u západní zdi v postranní jižní lodi klášterního kostela, kde je připevněn čtyřmi skobami. Dvě skoby jsou po stranách horního okraje a dvě po bočních okrajích v horní části.²⁴⁸ Dříve se náhrobek nacházel při severní straně křížové chodby. Na toto místo se dostal roku 1904 ze svého původního místa, které bylo v podlaze hlavní lodi.²⁴⁹ V nápisovém poli o velikosti 100 x 87 cm je vytesán německý nápis. Horní část náhrobku byla nejspíše ulomena a poté opravena jiným materiálem, oprava omezuje čitelnost textu na začátku a konci prvního řádku. Pod textem v druhé polovině náhrobku, je ve vyhloubeném poli reliéfně vytvořený polepšený erb Rabenhauptů ze Suché.²⁵⁰

²⁴⁸ Přesně zemřel dne 22. dubna roku 1523. Jako první člen z rodu se výrazně zapsal do dějin, když roku 1519 sloužil v Burgunsku císaři Karlu V.. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 243.

²⁴⁹ P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 13; J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 34.

²⁵⁰ Jan HALADA, *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*, Praha 1992, s. 126–127.

Materiál: červený mramor

Písmo: gotická minuskula + římské číslice

Velikost písma: velká písmena – 10 cm

malá písmena – 6 cm

čísllice – 6–10 cm

Přepis textu:

**Hi^ar li^agt begraben der Edl
und vest^b Caspar Robmhapp
vom Suche der gestorben
i^ast am Mi^atwoch vor Jubi^alate
Im M ccccc und i^am^c xxi^ai^ai^ad
Jar dem got genadi^ag und^c
Parmhertzi^ag^f sey**

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 35.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 242.

.....
^a nad písmenem „i“ není tečka

^b Braniš uvádí „fest“

^c Braniš uvádí „Im“

^d zde je dlouhá čárka nepodobající se písmenu „I“

^e Braniš píše „und“ na další řádce

^f Chvojka uvádí „Parmhertzig“

010 – obr. 008	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	(1523–1530)
----------------	---------------------------------------	-------------

Figurální **náhrobek** zazděný v postranní jižní lodi na západní stěně za zpvědnici v kostele Obětování Panny Marie. Náhrobek patřící Janu z rodu Kunášů z Machovic na sobě nese podobu čistě vytesaného bezvousého rytíře v kyrysu s nepokrytou hlavou.²⁵¹

²⁵¹ Kovář uvádí, že Jan Kunáš z Machovic zemřel krátce před rokem 1583. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 48.

V pravici drží vlající praporec, v levici štít s erbem Kunášů z Machovic.²⁵² Horní část výjevu tvoří fragmentárně dochovaný feston.²⁵³ Ostatní část ozdob i většina nápisu na okraji je ulomena, takže zbývá jen část českého reliéfně vytvořeného nápisu na pravém okraji náhrobku v mírně vyhloubeném nápisovém poli o rozměrech 195 x 9 cm. Autorem práce je pravděpodobně lokální sochař, který Kunášův reliéfní portrét vytvořil někdy po roce 1523.²⁵⁴ Nápis je vcelku dobře zachován.

Materiál: červený mramor

Písmo: gotická minuskula

Velikost písma: velká písmena – 8 cm

malá písmena – 6 cm

Přepis textu:

[---]jobneho^a tu sobotu po swatem hawle^b umrzel urozeni a stateczni ritierz^c pan

Jan[---]²⁵⁵

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 35.

CHLÍBEC, Jan – ROHÁČEK, Jiří, *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách: figura a písmo*, Praha 2011, s. 230.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 254.

PAVELEC, Petr, *České Budějovice – klášterní kostel Obětování Panny Marie: uměleckohistorický průvodce*, České Budějovice 1997, s. 23.

.....
^a Braniš uvádí „vheho“

^b Chvojka a Pavelec uvádí „Hawle“

^c Braniš uvádí „rytierz“

²⁵² Kunášové z Machovic, kteří pocházejí z tvrze Machovice nedaleko Hluboké nad Vltavou, jsou starým českým vladyckým rodem. Viz Jan HALADA, *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. II*, Praha 1993, s. 98.

²⁵³ J. CHLÍBEC – J. ROHÁČEK, *Sepulkrální skulptura*, s. 229.

²⁵⁴ TAMTÉŽ.

²⁵⁵ Svátek sv. Havla připadá na 16. října, bez znalosti přesného roku úmrtí nelze upřesnit. Viz TAMTÉŽ, s. 230.

Pozdně gotická pětipatrová **budova** se stupňovitým štítem pojmenovaná Solnice přiléhající k hradební zdi v severozápadní části města na západní straně Piaristického náměstí, severně od klášterního chrámu, má na vysokém stupňovitém východním štítu letopočet 1531 datující její vznik.²⁵⁶ Letopočet je vytesán v osazeném kameni mezi oknem a jednou z klíčových střílen čtvrtého patra. Hned nad letopočtem je umístěna jedna ze tří kamenných hrubě vypracovaných masek, které se na Solnici nepravidelně nacházejí.²⁵⁷ Kámen s letopočtem je pro svou výšku hůře čitelný, ale jinak velmi dobře zachovalý.

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a .^b 5 .^b 3 .^b 1

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 42.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 104.

KUTHAN, Jiří – KUTHANOVÁ, Věra, *České Budějovice*, Praha 1980, s. 47.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 821 A/7.

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 47.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

^a číslice „1“ má dolní břevno protažené dozadu

^b zde je znaménko v podobě routy

²⁵⁶ Budova byla postavena jako skladiště obilí, pak změněna v městskou zbrojnicí a teprve později ve skladiště soli, od čehož dostala své pojmenování. Viz K. PLETZER, *České Budějovice*.

²⁵⁷ Nejspíše jde o kamenické značky, jejichž pravý význam však není zcela jasný. Podle staré pověsti jde prý o sřaté hlavy lupičů, kteří se kdysi dávno pokusili vykrást klášterní kostel, ale přistihla je při tom jeptiška, která přivolala pomoc. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 49.

Mramorový **náhrobek** sekundárně se nacházející u jižní zdi v zadní části postranní lodi kostela Obětování Panny Marie vzpomíná na dceru soukeníka Jana Nimervoll Dorotu Nimervollovou. Své původní místo měl v dlažbě hlavní lodi stejného kostela, odkud byl v roce 1904 přenesen k severní zdi křížové chodby.²⁵⁸ V roce 2015 se dostal na své nynější místo. Ke zdi je upevněn třemi skobami, první skoba je téměř v polovině horního okraje, druhá na levé straně v dolní polovině, třetí skoba je umístěna na pravé straně v horní polovině náhrobku. Na nápisovém poli o velikosti 78 x 94 cm je vytesaný německý nápis. Pod nápisem je ve vyhloubeném poli reliéfně vytvořen erb. Erb připomínající kolčí štít, nese zalomené břevno, které se kříží s dalším břevnem, přičemž u břevna vpravo nahoře je vyobrazena pětihraná hvězda. Deska je silně popukaná, první velká puklina vede z horního okraje na levé straně až po pravý okraj v dolní polovině. Druhá puklina začíná na levém okraji, kde se setkává s první puklinou přibližně v polovině. Puklina omezuje čitelnost některých slov.

Materiál: červený mramor

Písmo: gotická minuskula + arabské číslice

Velikost písma: velká písmena – 10 cm

malá písmena – 6 cm

čísllice – 6 cm

Přepis textu:

· **Añ(n)ō^ad(omi)nī** · **1531** · **iars dē(m)**
2^b · **tag^a se**u**bte**u**ber ist ge**
storben die erber fraw****
dorathea^{a,c} ain tachter** ~^d**
hansen nim^aerfols^e und
ain hausfraw^a pann^f
graczen seübl^g an s^aa^ams
tag anthoni der got gene^a
dig^h ist

²⁵⁸ P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 13.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 34–35.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 242.

.....
^a písmeno je zasaženo prasklinou

^b číslice „2“ je v podobě dvou čárek nad sebou

^c Braniš uvádí „dorothea“

^d zde je znaménko v podobě vlnovky~

^e Braniš uvádí „nimezflos“

^f Braniš uvádí „paim“

^g Braniš uvádí „senbel“

^h zde je nápis rozdělen erbem

Klášteří kostel Obětování Panny Marie

1532

Náhrobek, viz kat. č. 008.

013

Černá věž

1538

Zvon odlišných tvarů Velký cimbál zavěšený v lucerně nad bání Černé věže oznamoval od konce listopadu roku 1577 čas. Ulil ho zdejší konvař Štěpán, po uzavření smlouvy s městskou radou na podzim roku 1538. Dříve se zvon nacházel na Hodinové věži u kostela svatého Mikuláše. Kolem čepce se nachází latinský nápis.²⁵⁹ Fotografie nebyla pořízena pro nepřístupnost do lucerny. Převzato z Koblasa – Kovář 1997.

Výška: nezjištěno

Váha: 732 kg

Průměr: 97 cm

Materiál: bronz

Přepis textu:

²⁵⁹ Pavel KOBLASA – Daniel KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 51–52.

[BEATVS^a SERVVS QVI CVM DOMINVS VENERIT INVENIT EVM
VIGILANTEM²⁶⁰ + VIGILATE ERGO QVIA NESBITIS DIEM NEQVE
HORAM.²⁶¹ 1 . 5 . 3 . 8]²⁶²

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 26.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 52.

.....
^a Braniš uvádí „BEATUS“

014 – obr. 011

Klášteří kostel Obětování Panny Marie

(1540)²⁶³

Velký figurální **náhrobek** vzpomínající nejspíše na Kateřinu ze Sudoměře leží v podlaze presbytáře za hlavním oltářem.²⁶⁴ Uprostřed náhrobku je reliéfně vytvořena postava ženy, která má hlavu zakrytou rouškou, je oděna v dlouhých splývavých šatech a ruce má spjaté na prsou. U nohou má dva neznatelné znaky, přičemž levý z nich má jako klenot křídlo orlice. Okolo náhrobku v okraji o výšce 10 cm obíhá český nápis, který je do nápisového pole vytesán. Dolní okraj náhrobku však dostupný není, a to kvůli hlavnímu oltáři, který je na něm umístěn. Z nápisu jsou kvůli silnému ošlapání náhrobku špatně čitelné pouze jeho zbytky. Také praskliny omezují čitelnost písmen, a to především v horním okraji náhrobku.

Materiál: mramor

Písmo: gotická minuskula

Velikost písma: velká písmena – 6 cm

malá písmena – 4 cm

²⁶⁰ Luk 12, 37.

²⁶¹ Mt 25, 13.

²⁶² Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Blažený služebník, kterého když Pán přijde, nalezne bdícího. Bďte tedy, neboť nevíte den ani hodiny. 1538.**“ Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 52.

²⁶³ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 252.

²⁶⁴ Chvojka se podle zbytků nápisů domnívá, že by se mohlo jednat o příslušnici rodu Řepických ze Sudoměře, kdy v úvahu přichází Kateřina ze Sudoměře. Ta byla manželkou Oldřicha Roubíka z Hlavatce, zemřela roku 1540. Viz TAMTÉŽ.

Přepis textu:

[---]domier^az^ay a na luz[---] / [±4]an Buh[---] / [---] / [---]pohrzben^b urozena
władyka^c pani Katerzyna[±4]

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 33.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 252.

.....
^a písmeno je zasaženo prasklinou

^b Chvojka uvádí „pohrzben“

^c Braniš uvádí „mladola“

015 – obr. 012	Černá věž	1552
----------------	-----------	------

Pravoúhlý **portál** s přetínanými spodními profily ostění v přízemí východní stěny Černé věže vedoucí do přízemku nese na vodorovné římsě ostění vytesaný letopočet soustředěný na střed, který označuje postup prací na věži.²⁶⁵ Letopočet je poměrně hůře čitelný, a to především jeho první dvě číslice.

Materiál:

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1552^a

Literatura:

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 13.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 69.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 635 A/5.

²⁶⁵ Emanuel POCHE a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 205; P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 13; Těmito dveřmi s portálem se dopravoval do věže zdící materiál. Viz K. PLETZER, *České Budějovice*.

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 49.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 205.

.....
^a číslice „2“ má starší grafickou podobu

016 – obr. 013

Černá věž

1552

Kamenný **kvádr** umístěný na jihovýchodním nároží věže nese letopočet 1552.²⁶⁶ Ten se nachází ve výšce přibližně 5 metrů na jižní straně kvádrů. Letopočet, který označuje postup prací na věži, je do kamene vytesaný. Je celkem dobře zachovalý, ale pro svou výšku špatně čitelný.

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1 ·^a 5 5 ·^a 2^b

Literatura:

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 49.

.....
^a zde je oddělovací znaménko v podobě routy

^b číslice „2“ má starší grafickou podobu

017– obr. 014

Černá věž

1553

Pravoúhlý **portál** s kamenným ostěním lemující vstup do šnekového schodiště věže nese na své vodorovné římsě ostění vytesaný letopočet, který označuje postup prací na věži.²⁶⁷ Letopočet je soustředěn na střed a je velmi dobře zachovalý a čitelný.

Materiál: kámen

²⁶⁶ Kovář uvádí letopočet 1558. Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 14.

²⁶⁷ P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 13.

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a553

Literatura:

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 13.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 69.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 635 A/5.

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 49.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 205.

.....
^a číslice „1“ má podobu písmene „J“

018 – obr. 015	Široká ulice	1555
----------------	--------------	------

Měšťanský **dům** č. p. 140/39 postavený v šedesátých letech 16. století stojí v nejzápadnějším koutě Široké ulice. Na své dekorativně zdobené průčelní fasádě nese zbytky letopočtu. Letopočet je součástí odkrytého fragmentu fresky zobrazující sv. Jiří., který je namalován šikmo nad vstupními dveřmi a vedle okna vyvýšeného prvního patra. Letopočet je namalován černou barvou v horní části odkryté fresky, nad postavou sv. Jiří. Na fresku navazuje osazený obraz Panny Marie Budějovické, který je zde umístěn od rekonstrukce domu, jenž proběhla na konci 18. století. Další přestavba domu, kterou vedl stavitel J. Kneisl, se uskutečnila v roce 1842.²⁶⁸

Materiál: omítka

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

²⁶⁸ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 794 B/111.

[..] 5^a .^b 5^a .^b

.....
^a nad číslicí je čárka

^b znaménko je v podobě routy

019 – obr. 016	Kněžská ulice	1557
----------------	---------------	------

Nárožní Kneisslův **dům** č. p. 372/12, zvaný podle tehdejšího majitele domu, nese na raně renesančním průčelí nejstarší dochovanou sgrafitovou výzdobu ve městě i v Čechách.²⁶⁹ Ornamentální sgrafita jsou kolem arkád, a také vytvářejí edikuly oken, kde se nad prostředním oknem prvního patra nachází malý městský znak. Iluzivní kvádrování je též kolem rohů. V druhém patře, kryjícím půdňí polopatro, je mezi prvním a druhým oknem napravo namalován letopočet zvýrazněný černou barvou. Jeho nápisové pole je orámováno dvěma vodorovnými a jednou svislou linkou, které jsou také zvýrazněné černou barvou. Dům prošel na počátku 20. století rozsáhlou přestavbou.²⁷⁰

Materiál: omítka

Písmo: římské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

MDL VII

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 46.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 53.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice, krok za krokem*, České Budějovice 1999, s. 15.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 36.

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 54.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

²⁶⁹ Dům získal svůj název dle majiteli domu. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 36.

²⁷⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 4514/ 3–757.

Letopočty nacházející se na nárožním **domě** č. p. 19 v ulici Kanovnická a náměstí Přemysla Otakara II. Dům je hodnotnou památkou renesanční architektury s pozdně gotickým jádrem.²⁷¹ Průčelí zdobí sgrafito napodobující okenní ostění, kvádrování a tzv. mořskou vlnu.²⁷² První letopočet A), je umístěn na průčelí, mezi okny druhého patra. Nad letopočtem je ornament psaníčka, pod ním dva ozdobné ornamenty. Druhý letopočet B) se nachází na bočním arkýři v Kanovnické ulici, nad nímž je štukově vytvořený ozdobný ornament, a na každé straně trojúhelník. Letopočty jsou zobrazeny tak, že nápisové pole je namalováno, ale letopočet má barvu a strukturu omítky budovy. Oba letopočty datují přestavby tohoto domu.²⁷³

Materiál: štuk

Písmo: A), B) arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

a

1565

b

B)

b

1568

²⁷¹ Na počátku 16. století zde svá poslední léta trávil rožmberský kancléř Václav z Rovného, po roce 1586 náležel dům Pouzarům z Michic a od roku 1720 lékaři irského původu Danielo O'Karinovi. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 34; Dům patří k nejlépe dochovaným skvostům renesanční architektury v Českých Budějovicích. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice, I. Vnitřní město*, s. 22.

²⁷² D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 34.

²⁷³ Renesanční přestavbu dal provést měšťan Jan Krobolter. Původně ji však neměl vůbec plánu, byl k ní přinucen městskou radou na zákrok svého souseda Davida Jaroslava v roce 1564, kvůli stavu domu, který ohrožoval bezpečnost. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 34.

Literatura:

BINDER, Milan – SCHINKO, Jan, *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, České Budějovice 2007, s. 112.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 34.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 25.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice, I. Vnitřní město*, Praha–Litomyšl 2006, s. 22.

.....
^a na tomto místě se nachází ornament psaníčka

^b zde se nachází ozdobný ornament

021– obr. 018	Kněžská ulice	1566
---------------	---------------	------

Řadový patrový **dům** s atikou č. p. 81/17 stojící v Kněžské ulici nese na svém průčelí s pozůstatky renesanční sgrafitové výzdoby část letopočtu.²⁷⁴ Letopočet, který je součástí tohoto pozůstatku, je vytesán v mírně reliéfně vytvořeném obdélníku s jednoduchým vyhloubeným rámováním v horní části okna prvního patra, které je nejbližší levého nároží. Letopočet není dochovaný celý, ale pouze jeho část. Poslední dvě číslice jsou viditelné úplně, druhá číslice jen částečně a první vůbec. Je tomu tak nejspíše kvůli barokní přestavbě, která na domu proběhla v polovině 17. století, změnila proporce domu a tedy i okenní otvory, čímž částečně zakryla část letopočtu. Pod číslicemi letopočtu jsou ještě v obdélníku viditelná dvě vytesaná písmena, zřejmě monogram. Renesanční sgrafitové výzdoby se domu dostalo po polovině 16. století, kdy byl dům také radikálně přestavěn.²⁷⁵ Památka je dobře zchovalá, ale ke své výšce špatně viditelná.

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice + kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

[..]· 6 · 6

H H

²⁷⁴ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 51.

²⁷⁵ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 761B/82.

Dům, viz kat. č. 020.

Rohový tzv. Branderovský **dům** č. p. 113/2, kterým začíná jižní strana náměstí Přemysla Otakara II. a ulice Dr. Stejskala, nese letopočet.²⁷⁶ Pod jeho klasicistní fasádou se v roce 1998 podařilo odkrýt zachovalou vrstvu renesanční omítky se sgrafitovým vyobrazením jelena s bohatým parožím a letopočtem 1569.²⁷⁷ Letopočet je umístěn na hlavním průčelí v mezipatře prvního a druhého patra. Na nápisové pole je namalován v jednoduchém obdélníku, uprostřed kterého je ornament připomínající háček. Nad letopočtem je vyobrazen již zmíněný jelen. Letopočet datuje přestavbu tehdy gotického domu na renesanční, která proběhla za tehdejšího majitele Filipa Fischera.²⁷⁸

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1·^a5·^a6·^a9

Literatura:

BINDER, Milan – SCHINKO, Jan, *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, České Budějovice 2007, s. 138.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 37.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 26.

POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 202.

^a zde je znaménko v podobě routy

²⁷⁶ Z historie Branderova domu víme, že byl po polovině 19. století sídlem první budějovické hudební školy. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 26.

²⁷⁷ Původně bílý jelen, byl asi v 18. století obarven na žluto s červenou konturou na zeleném pozadí. Viz M. BINDER – J. SCHINKO, *Českobudějovické náměstí*, s. 138.

²⁷⁸ Dům koupil v roce 1566. Viz TAMTÉŽ.

Řadový dvoupatrový renesanční **dům** č. p. 114/30 se sgrafitovou výzdobou, vysokou atikou a dvěma arkádami podloubí nese na svém průčelí letopočet.²⁷⁹ Letopočet je štukově vytvořen v obrazci tvaru obdélníku, který se nachází mezi prostředními okny prvního a druhého patra. Rámování obdélníku má bílou barvu stejně jako letopočet, barva pole obdélníku je světle okrová. Z horního rámování obrazce vychází malý ornament bílé barvy ve tvaru trojúhelníku. Letopočet vypovídá o přestavbě, která byla na domu provedena.²⁸⁰ Památka je velmi dobře zachovalá.

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a · 5^b · 6^b · 9^c

Literatura:

BINDER, Milan – SCHINKO, Jan, *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, České Budějovice 2007, s. 140.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 656 A/87.

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979, s. 53.

.....
^a číslice „1“ má podobu písmena „J“

^b zde je znaménko v podobě routy

^c číslice „9“ je vytvořena níže než ostatní číslice a sahá pod řádek

Dvorní průčelí **budovy** radnice nese na své staré části část letopočtu. Ten se nachází ve výšce druhého patra, vedle horní části levého krajního okna na budově bývalé věznice,

²⁷⁹ V tomto domě existovala již od roku 1542 lékárna U bílého anděla. Toto pojmenování se k domu váže dodnes. Viz J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 53.

²⁸⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 656 A/87.

na kterou nyní navazuje moderní vyhlídková věž. Vročení, které je do zdi vyryto, chybí první číslice, kdy předpokládám, že se jedná o římskou číslice M. Číslice se nalézají mezi dvěma vodorovnými linkami světlé barvy, kdy číslice mají barvu tmavší. Nad horní linkou je další, tentokrát silnější linka, nad níž je vidět malý kousek zdobného pásu s mořskou vlnou, který lze vidět i na jiných odkrytých místech sgrafita. Vročení je součástí odkrytých zbytků sgrafitové renesanční výzdoby a zřejmě svědčí o renesanční přestavbě radnice, kterou vedl stavitel italského původu Hanz Spatz.²⁸¹

Materiál: štuk

Písmo: římské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

[.]DLXX·

025 – obr. 022

Náměstí Přemysla Otakara II.

1570

Jednopatrový **dům** s atikou č. p. 80/22 zvaný U Zlaté hvězdy stojící na náměstí Přemysla Otakara II. nese na svém průčelí letopočet 1570.²⁸² Ten je umístěn na prostředním pilíři podloubí domu ve štukově vytvořeném obdélníku o rozměrech 26 x 77 cm s jednoduchým rámováním po stranách a v horní části. Letopočet je sgrafitově vytvořen, má tedy stejnou strukturu i barvu jako omítka domu, v tomto případě žlutou. Výše nad ním, mezi oblouky podloubí, je ve štukovém věnci vypracováno znamení domu v podobě desetihroté hvězdy, podle kterého dostal dům pojmenování.²⁸³ Vročení upomíná na velkou renesanční přestavbu, která na tomto domu proběhla v roce 1570, kdy zde právě žila zámožná českobudějovická rodina Alsterlů. Další úpravy na domě proběhly v polovině 18. století.²⁸⁴

Materiál: štuk

²⁸¹ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 27.

²⁸² D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 25.

²⁸³ M. BINDER – J. SCHINKO, *Českobudějovické náměstí*, s. 120.

²⁸⁴ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 25; Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 652 A/71.

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: číslice – 13 cm

Přepis textu:

1^a 5^a 7^a 0

Literatura:

BINDER, Milan – SCHINKO, Jan, *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, České Budějovice 2007, s. 120.

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 35.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 25.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 652 A/71.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 202.

.....
^a znaménko je v podobě kolečka

026	Černá věž	1583
-----	-----------	------

Zvon Malý cimbál, který visí v lucerně přímo nad Velkým cimbálem, nese letopočet. U tohoto zvonu je znám pouze průměr zvonu, ostatní údaje ani výrobce známy nejsou.²⁸⁵

Převzato z Koblasa – Kovář 1997.

Výška: nezjištěno

Váha: nezjištěno

Průměr: 43 cm

Materiál: nezjištěno

Písmo: nezjištěno

Velikost písma: nezjištěno

Přepis textu:

[1583]

²⁸⁵ P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 52.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 26.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 52.

027 – obr. 023

Klášterní kostel Obětování Panny Marie

1585

Náhrobní deska je upevněna na opěrném pilíři presbytáře na vnější straně za hlavním oltářem bývalého dominikánského kláštera, nyní kostela Obětování Panny Marie. Deska vzpomíná na syna nejspíše měšťanského šlechtice Dutzmanna z Mnichova.²⁸⁶ Ke zdi je upevněn čtyřmi kovovými skobami, dvě jsou v dolním lemu po okrajích, zbývající dvě jsou po stranách v horní polovině. Nad německým nápisem, který je vytesaný v dolní třetině desky, je znázorněn erb tohoto měšťana. Erb je reliéfně vytvořen ve vyhloubeném poli tvaru obdélníku. Dělený kolčí štít, v prvním poli vyrůstá postava držící v pravé ruce feruli, v druhém poli jsou tři kosmá břevna. Nad štítem je kolčí helma, otočená heraldicky vpravo, na helmě točenice. Klenotem jsou dva rohy, mezi nimiž vyrůstá postava držící v pravé ruce feruli. Kolem erbu jsou rozvinuté listy. Památka je velmi dobře zchovalá.

Materiál: žula

Písmo: fraktura + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

**Veith dutzma^an Waller^b von
Minchen^c ligt hie begra^dben ein^e
Sun^f acht j^gar^h alt^{ch} gott genad
im amen 1585²⁸⁷**

²⁸⁶ Ten sem syna přivezl těžce nemocného, s vidinou pomoci zázračného a uctívaného obrazu mariánského. Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 58.

²⁸⁷ Kámen sděluje, že roku 1585 zemřel v osmi letech syn malíře Víta Dutzmana z Mnichova. Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 58.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 36.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 255.

PAVELEC, Petr, *České Budějovice – klášterní kostel Obětování Panny Marie: uměleckohistorický průvodce*, České Budějovice 1997, s. 8 a 11.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 57.

.....
^a Braniš uvádí „dützman“

^b Braniš uvádí „maller“, Pavelec uvádí „Maller“

^c Pavelec uvádí „München“

^d písmeno „a“ je nadepsané a menší než ostatní písmena

^e Braniš toto slovo vůbec neuvádí

^f Braniš uvádí „Gim“

^g nad písmenem „j“ jsou dvě čárky vedle sebe

^h Watzl uvádí „ÿar“

^{ch} Braniš uvádí „att“

028 – obr. 024	Hroznová ulice	1597
----------------	----------------	------

Renesanční **dům** č. p. 312/22 v Hroznové ulici pyšnicí se bohatou ornamentální výzdobou v podobě rostlinných ornamentů nese letopočet. Letopočet se nachází nad vstupním portálem, nad patrovou římsou, kde je vyryt v podlouhlém oválu. Letopočet vznikl při renesančních úpravách v roce 1597, kdy byl majitelem domu Tomáš Steininger.²⁸⁸ Poté, v 18. století, byl dům upraven barokně a v roce 1968 prošel modernizací, kdy bylo pozměněno také průčelí, a byl objeven popisovaný letopočet.²⁸⁹ Dům je ojedinělou památkou v Českých Budějovicích, jde zde o renesanční dům s patrnými prvky tzv. manýrismu.²⁹⁰

Materiál: štuk

²⁸⁸ K přestavbě mohlo dojít kvůli požáru, který v Budějovicích vypukl začátkem června roku 1597 a také zasáhl Hroznovu ulici. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice, I. Vnitřní město*, s. 23; D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 79.

²⁸⁹ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 739 A/63.

²⁹⁰ V našich zemích se tyto prvky objevují koncem 16. století.

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

^a1^a59^a7^a

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 79.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 61.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 739 A/63.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

.....
^a zde se nachází ozdobný ornament

029 – obr. 025	Klášteřínský kostel Obětování Panny Marie	1598
----------------	---	------

Velký **náhrobek** ležící v dlažbě presbyteria za hlavním oltářem vzpomínající na Jiřího Bartlma.²⁹¹ V širokém vyhloubeném rámování je reliéfně zpracován ozdobný dekor. V horní části nápisového pole o šířce 57 cm je vytesán německý nápis. V dolní části je reliéfně vytvořen erb, který je ale zakryt oltářem. Náhrobek je přibližně od třetiny své výšky částečně zakryt křídlem oltáře, proto nemohla být změřena výška náhrobku. Jinak je celkem dobře zachován. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velké písmena – 4,5–5 cm

velká písmena – 3,5 cm

čísllice – 3,5 cm

Přepis textu:

²⁹¹ Od roku 1574 byl obecním starším, od roku 1576 byl jmenován v radě města, v roce 1579 byl rychtářem a do roku 1591 byl nepřetržitě členem vnitřní rady. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 253.

A^aNNO DO^aMINI^b 1^c5^d98 DE
N 5e AVGVSTI I^bST I^bN GOTT^f
SELI^bGLI^bH^g EN^hT^{ch} SCHLAFFENⁱ
DER ERSAME W^jOLWEI^bS
E HER^aR^a GEORG^k[±1]ARTLME
GEW^aE^aSTE[±1] GER^l VII
RATHS F^bEV[±2]ALHIE
VND LIGT A[±3]BEG[RA]
BEN[±2]TT[±3]EIHE^m
HM FIN[±5]

 Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 253.

.....

^a písmeno je špatně čitelné

^b nad písmenem „I“ je tečka

^c číslice „1“ je dole rozdvojená, kdy levá čárka je tučná

^d mezi číslicemi je mezera

^e číslice je špatně čitelná

^f levá polovina břevna písmena „T“ je setřelá

^g Chvojka uvádí „SEELIG“

^h dřík písmene „N“ je setřelý

^{ch} pravá polovina břevna písmena „T“ je setřelá

ⁱ dřík písmene „N“ je prohnutý

^j písmeno „W“ je ze zdola částečně zakryto křídlem oltáře

^k písmeno „G“ je částečně zakryto křídlem oltáře

^l cauda písmena „R“ je prohnutá

^m písmeno „E“ je částečně zakryté skříní

030 – obr. 026

Klášteří kostel Obětování Panny Marie

(2. pol. 16. st)²⁹²

Náhrobek sekundárně umístěný u jižní zdi v zadní části postranní lodi kostela. Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Dříve se nacházel na jižní straně křížové chodby, odkud se dostal na své nynější místo. V horní polovině náhrobku

²⁹² J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 245.

je ve vyhloubeném poli reliéfně vytvořen erb. Kolčí štít kosmo dělený břevnem se třemi šestihortými hvězdami řazenými vodorovně. V prvním poli dvouocasý gryf ve skoku, v druhém poli tři šestihroté hvězdy řazené vodorovně. Nad štítem kolčí helma s točenicí, jako klenot dvě orlí křídla. Kolem celého erbu jsou bohaté rozviliny. V dolní polovině je v nápisovém poli o rozměrech 60,5 x 66 cm vytesaný německý nápis. Přechází lze pouze zbytky nápisu kvůli silnému ošlapání náhrobku, který je ošlapán především po pravé straně. Památka má trochu odštípnutý levý dolní roh.

Materiál: žula

Písmo: fraktura + arabské číslice

Velikost písma: velká písmena – 4 cm

malá písmena – 2,5 cm

čísllice – 2,5 cm

Přepis textu:

^aAnno^{-a}[±6]n 10 ·und · 20
[±9]in gott verschide
[±4]b^ae^agraben worden de^as^a
G^a[±9]antt, gratten
^aVon^{-a} gra[±4]g burgers alhie
[±11]ninder georg
[±8]gott genadig und
[±15]amen.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 245.

.....
^a písmeno je špatně čitelné

Kláštevní kostel Obětování Panny Marie
--

(16. st.)

Nástěnná malba, viz kat. č. 007.

Pamětní deska ve výklenku na nároží Taxberderova domu připomíná, že roku 1611 se přes Pražskou bránu, která tu tehdy stávala, dostalo pasovské vojsko do města a na mostě přes příkop byl při tom výstřelem z muškety zabit městský písař Šimon Plachý z Třebnice.²⁹³ Deska má tvar pětiúhelníku se základnou obdélníku a na něm posazeného rovnoramenného trojúhelníku. V trojúhelníku je vhlouben nápis A), a uprostřed je umístěn erb Plachých z Třebnice. V druhém nápisovém poli ve tvaru obdélníku je vhlouben nápis B). Oba nápisy jsou lemovány širokým rámem. Pamětní desku zde nechala pořídit Plachého vdova v roce 1611, ta zde byla umístěna do roku 1663. V roce 1995 byla deska obnovena a osazena na své nynější místo.²⁹⁴

Materiál: pískovec

Písmo: A) kapitála + arabské číslice

B) kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

a	a
A^bNNO	1611 ·
DEN 31	IANUARIUS

B)

SIMEON PLACHYA TREBNITZ
VIR GENERE ET LITERIS CLARISSIMVS

²⁹³ Pocházel z rodiny plzeňského městského písaře Šimona Plachého (†1609). Po ukončení univerzitních studií se oženil s Marií Annou Hirschovou, dcerou českobudějovického patricie. V roce 1604 byl přijat do služeb města, jako český písař. Viz J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 405.

²⁹⁴ V roce 1976 byla původní deska náhodou nalezena při bourání nedalekého domu. Viz TAMTÉŽ; Nyní je usazena na domě č. 43, který dříve stával vedle Pražské brány. Viz TAMTÉŽ, s. 385.

**OLIM HIC CIVIS ET NOTARIVS MILITE
PASSAVIENSE HANC VRBEM ^cFORTVITO IN^c
FESTANTE PRÆTER MERITVM HOC LOCO
VIOLENTA MORTE ENECATVS EST
EIVS ANIMA DEO VIVAT.²⁹⁵**

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 40.

.....
^a zde se nachází reliéf kytičky

^b písmeno „A“ má prolomené břevno

^c scriptura continua

032 – obr. 028

Klášterní kostel Obětování Panny Marie
--

1611

Náhrobek za hlavním oltářem ve zdi závěrné v klášterním kostele Obětování Panny Marie patří Konrádu Reschovi z Tondorfu.²⁹⁶ V hořejší třetině náhrobku se nachází oválný štít, který je vroubený vejcovkou. Štít je rozdělený na tři pole, v hořejších dvou jsou reliéfně vyobrazeny dvě lilie vedle sebe, v dolním poli šestihrotá hvězda. Vedle štítu a nad štítem jsou hrubě tesané ornamenty a andělkové držící blány s latinským nápisem A), který začíná u šestihroté hvězdy, dále je veden přes prsa andělíčků a končí u pravé lilie. Dole v nápisovém poli o rozměrech 79 x 56 cm je vytesaný latinský nápis B), nad nápisem je reliéf obličeje pod ním reliéf andělíčka, kolem nápisu je velmi zdobný rám. Celý náhrobek je výborně zachován.

Materiál: šedý mramor

Písmo: A) kapitála

B) kapitála + římské číslice

²⁹⁵ Kopáček uvádí překlad: „Simeon Plachý z Třebnice, muž slavného původu a výtečného vzdělání, někdejší zdejší občan a soudní písař, byl za náhlého vpádu pasovských vojsk do tohoto města na tomto místě nevině zavražděn. Necht' jeho duše žije v Bohu.“ Viz TAMTÉŽ, s. 405.

²⁹⁶ V roce 1607 byl jmenován mezi obecní starší a od roku 1608 do roku 1610 byl členem vnitřní rady. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 254.

Velikost písma: A) velká písmena – 3 cm

B) zvětšená velká písmena – 5 cm

velká písmena – 3,5 cm

číslice – 5 cm

Přepis textu:

A)

STELLA^aM CA^{ar}T: FLORENT^b REDOLENTI^c d- LILIA^a CHRISTE LVX TIBI
SIM^d e- GRA^aTA^a SIM TIBI^e f- GRA^{ar}TVS ODOR^{-f, g, 297}

B)

h

D(EO) O(PTIMO) M(AXIMO)
DOCTRINA^a, MORIBVS, ^{ch-}A^aC PIETA^{ar}TE
PRÆ^aSTANTI. DO(MINO): CON^{ra}DOⁱ RESCHO
A^a TONDORF TVRINGENSI AR^{ar}TIVM A^aC
PH^{lo}SO^{ph}Æ^a M̄(A)Ḡ(IST)R̄iO.HVIVS INCL^{kt}TÆ^a
CIVITATIS BVDWI(CENSIS): A^aPH^{ar}MA^aCIS CI=
VI CONSVLAR^a.I.MDCⁱXI·QVAR^{ar}TA^a OCT(OBRIS):
TREBONÆ^a DEFVNCTO, HIC Q(UE): SEPVL=^{ch}
TO·VII·EIVSDEM, VIRO PREDILLC=
TO^m, MOESTISSIMA^a CONIVNX
EVIHROSINA^{a.n.º} RESCHIN·ºHOC
A^aMORIS ERGO, POSTERITA^{ar}TI
SPECTA^aNDVM LVGENS

²⁹⁷ Frojdová uvádí překlad: „Hvězda se míhá, kvetou vonícímu lilie, Kriste, světlo tobě at' jsem příjemné, at' jsem tobě příjemná vůně.“ Viz Marie FROJDOVÁ, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 21.

POSVIT MONVMENTVM·
CVIVS A^aNIMA^a NEXA^a SĪT DEO
CA^aLENDIS MA^aRTII^{p,298}

q

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 32–33.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 21–22.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 253–254.

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b po toto slovo je text napsán vzhůru nohama

^c toto slovo je napsáno kolmo

^d tato slova jsou napsána normálně

^e tato slova jsou napsána kolmo

^f tato slova jsou napsána vzhůru nohama

^g nápis A) Chvojka neuvádí

^h zde je reliéf obličeje

^{ch} scriptura continua

ⁱ písmeno „O“ je enklávou písmena „D“

^j nad písmeny „MGR“ je zkracovací znaménko, které má uprostřed oblouček

^k písmeno „I“ začíná nad dolní nožičkou písmene „L“ a jde o něj další dřík šikmo nahoru

^l písmena „D“ a „C“ jsou překřížena

^m sic. „PERDILECTO“

ⁿ Braniš a Chvojka uvádí „EVFROSINA“

^o tečka je přibližně 1/3 vysoko

^p chronogram vychází 1609

^q zde je reliéf andělíčka

²⁹⁸ Frojdová uvádí překlad: „Bohu dobrému velkému Vzděláváním obyčejí a bezúhonností (svědomitostí) vznešenému Pánovi Conradu Reschovi z Tondorfu Turiňského magistrovi umění a filosofie této proslulé obce města Budějovic lékárníkovi konzulskému 1611 čtvrtého října V Třeboni zesnulému a zde pohřbenému 7. dne téhož (měsíce), muži velmi milovanému nejzarmoucenější manželka Eufrosína Reschová tento kvůli lásce pro potomstvo ke koukání plačíc postavila náhrobek. Jehož duše at' je připojena Bohu.“ Viz TAMTÉŽ, s. 20; Chvojka nerespektuje ligatury.

Jednoduchý **portál** bývalého kostela svaté Anny s polokruhovým tympanonem zdobí vchod do budovy. Portál je zvýrazněn stuhovou šambránou, která ve své vodorovné horní části nese reliéfně vytvořený letopočet A), který je soustředěný na střed. Mezi šambránou a polokruhovým tympanonem je v nápisovém poli tvaru dlouhého obdélníku vytesán latinský nápis s chronogramem.²⁹⁹ Celý portál je nyní natřen bílou barvou. Letopočet 1615 svědčí o založení tohoto kostela, kdy se v Českých Budějovicích konal sněm a pobýval zde císař Matyáš se svou manželkou Annou. Právě ona, na doporučení svého kapucínského kněze Cherubína, nechala zdejší klášter založit.³⁰⁰ Chronogram vypovídá o stavebních úpravách kostela, které byly provedeny roku 1709, kdy došlo k opravám a rozšíření kostela, a také k postavení druhé boční kaple.³⁰¹

Materiál: štuk

Písmo: A) arabské číslice

B) kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

1 6 1 5

B)

²⁹⁹ V období 1786–1788 došlo na základě dvorského dekretu ke zrušení českobudějovického kláštera kapucínů. Od roku 1804 až do poloviny 20. století tady byl umístěn biskupský kněžský seminář. Dnes tu najdeme teologickou fakultu a v klášterním kostele sv. Anny koncertní síň Otakara Jeremiáše od roku 1988. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 36–37.

³⁰⁰ Nejvhodnější místo pro budoucí klášter bylo nalezeno v místě někdejších devíti měšťanských domů, které se nacházely východně od náměstí. Tyto domy byly nejspíše ještě zničeny po velkém požáru, který roku 1579 zničil část města. Viz Pavel VLČEK – Dušan FOLTÝN – Petr SOMMER, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 203.

³⁰¹ TAMTÉŽ.

PRO DEI HONORE ET S(ANCTAE). ANNÆ^a PATROCINIO

RENOVATA ET MAIOR FACTA^{b,302}

Literatura.

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 38.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 27.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

.....
^a Pletzer nerespektuje ligaturu

^b chronogram vychází 1709

034 – obr. 030	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1619
----------------	--	------

Kamenný **náhrobek** sekundárně upevněný v postranní lodi u severní zdi v zadní části kostela patří měšťanu z Ancony Benediktu Picchi.³⁰³ Ke zdi je připevněn dvěma skobami, které se nacházejí v horním okraji náhrobku. Jeho původní místo bylo na prvním pilíři hlavní lodi, odkud byl nejdříve přemístěn do přehrazeného východního křídla křížové chodby, a poté byl v roce 2015 přenesen na nynější místo.³⁰⁴ V horní třetině náhrobku je ve vyhloubeném poli reliéfně vytvořený znak. Dvouhlavý orl nesoucí prutem dělený srdeční štít, v prvním poli jsou tři lilie řazené vodorovně, v druhém poli pětizubý hřeben. Na štítu je položena koruna, z níž vyrůstá pět pštosích per. Na koruně je také pták otočený heraldicky vpravo držící v zobáku větvíčku. Ve zbylých dvou třetinách náhrobku je v jednoduchém vyhloubeném rámu vytesaný latinský nápis v nápisovém poli o rozměrech 83 x 60 cm. Tento velmi dobře zachovalý náhrobek nechali zhotovit Benediktovi jeho bratři.³⁰⁵

Materiál: žula

³⁰² Kovář uvádí překlad: „**Ke chvále Boha a svaté Anny obnoven a rozšířen.**“ Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 49.

³⁰³ Padl v bitvě u Záblatí. Viz J. KROPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 330.

³⁰⁴ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 33; J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 249.

³⁰⁵ TAMTÉŽ.

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 4 cm

velká písmena – 3 cm

čísllice – 3 cm

Přepis textu:

**D(EO) O(PTIMO) M(AXIMO)
ÆTERNA
BNEDICTI PICCHI PATRITH^a
ANCONITANI^b
MEMORIA
ANTIQ^cVÆ VIRTVTIS VIRI
^d-ADEO^e ET^f HOMINIBVS VERE BNEDICTI^g
VEXILLIFER CATAPHRACTORVM
EQVITVM INCLITI HEROIS D
BALTHASAR COMITIS MARAD
AS VIC QVE PRO DEO FIDE ET
CÆSARE STRENVE PVGNANS SE
MPER VICTVRVS HEV OCCVBVIT^{h,-d}
ADOLESCENS MAX(IMUS) : SPEI
ANNO DOMINI M^{ch} . DC XIX
PETRVS SVPRⁱEMVS VIGILI
ARVM MAGISTER IOAN(NES).BAP(TISTA)
ET CÆSAR CAPITANEI CH
ARIS : FRATRI MOER POS³⁰⁶**

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*,
Praha 1900, s. 33–34.

³⁰⁶ Chvojka nerespektuje ligatury.

.....
^a písmeno „I“ je protaženo pod řádek

^b Chvojka uvádí „ANCONITATI“

^c cauda písmene „Q“ je zvýrazněna černou barvou

^d scriptua continua

^e Chvojka uvádí „A DEO“

^f přes písmeno „T“ je dodatečně vytesáno písmeno „D“

^g písmeno „I“ je pod břevnem písmena „T“

^h Chvojka uvádí „HEVOCCVBVIT“

^{ch} pravá hasta písmene „M“ je prodloužena do polooblouku

ⁱ přes písmeno „R“ je zároveň vytesáno písmeno „E“

Velký **náhrobek** sekundárně připevněný k jižní zdi postranní lodi v zadní části kostela. Ke zdi je přichycen dvěma skobami po stranách horního okraje. Dříve byl náhrobek umístěn ve východním křídle křížové chodby. V horní části náhrobku je vytesán první nápis A), pod erbem se nachází také vytesaný druhý nápis B). Podél levého okraje obíhá ve dvou řádcích nápis C). Poslední nápis D) obíhá kolem pravého okraje. Uprostřed náhrobku je ve vyhloubeném poli tvaru kruhu reliéfně vytvořený erb, který je však velmi setřelý. Lze rozeznat pouze renesanční štít s jelení či srnčí hlavou, nad ním nejspíše kolčí helmu, z níž vyrůstají jako klenot parohy. Kolem celého erbu jsou bohaté rozviliny. Latinské nápisy se nacházejí v nápisovém poli o rozměrech 188 x 95 cm. Text je na některých místech špatně čitelný, a to především na pravé straně náhrobku. Špatná čitelnost je nejspíše způsobena ošlapáním. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: A) kapitála + římské číslice

B), C), D) kapitála

Velikost písma: A) zvětšená velká písmena – 6 cm

velká písmena – 4 cm

čísllice – 4 cm

B), C) zvětšená velká písmena – 6 cm

velká písmena – 4 cm

Přepis textu:

A)

**D[.] [VS] [.] A IVVENTAE FIDITVR
[±3] IVVENIS CADDO
NICO [LA] O DE COLORT DE LINDEN
[IM] [±6] ASV BEATO MORTE
[---] [V] [---] [OHEMORVM]
[MD] CXX**

B)

**[---] ECTISS [±2]
[---]
[---]
[---]
[---]
[---]**

C)

**^a NEC MARS TVETVR MARTE MORSES [..] ORTIO [±4]
SPESAVITOS TENMA TICLARVSEVI [.]^a**

D)

**[---]
[---]**

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 246–247.

.....
^a scriptua continua

Zvon Stříbrný byl přelit z původního zvonu ulitého v roce 1617 zdejším zvonařem Vojtěchem Arnoldem roku 1630. Visí spolu s dalšími třemi zvony v lucerně nad bání na Černé věži. Proslul především svým jasným hlasem, jehož výšce a čistotě se jiný zvon na věži nevyrovná. Je tomu tak údajně i proto, že v použité zvonovině je obsaženo větší množství stříbra.³⁰⁷ Zvon je laděn na tón fis a má na sobě tři nápisy, dva po stranách, nikoliv kolem, a třetí na věnci. První latinský nápis A) je vpředu pod krucifixem, druhý německý nápis B) se nachází vzadu pod reliéfem Panny Marie. Třetí, také německý nápis C), je vytvořen na věnci vedle jemného ornamentu.³⁰⁸ Na temeni je medaile a kolem čepce v linkách jemný renesanční zdobný pás.³⁰⁹ Fotografie nebyla pořízena pro nepřístupnost. Převzato z Braniš 1900.

Výška: 90 cm

Váha: 795 kg³¹⁰

Průměr: 102 cm

Materiál: bronz

Přepis textu:

A)

[REX GLORIÆ
VENI NOBIS CVM PACE
MDCXXX]³¹¹

B)

[MARIA

³⁰⁷ P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 49.

³⁰⁸ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 25.

³⁰⁹ P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 50.

³¹⁰ Předchůdce dnešního zvonu vážil 873 kg. Viz TAMTÉŽ.

³¹¹ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Králi slávy, přijď k nám s pokojem 1630.**“ Viz TAMTÉŽ.

**HILF MIR VON NOT
O MARIA]**³¹²

C)

[ADALBERTVS ARNOLD HAT MICH GEGO]³¹³

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 25.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 50.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

037+	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1633
------	--	------

Nástěnná malba s nápisem, která byla umístěna nad vchodem do obnovené mariánské kaple, jenž se nacházela na konci severní postranní lodi. Tuto kapli nechal zbudovat hrabě Don Baltazar Marradas pro milostný obraz Panny Marie Budějovické.³¹⁴ Malba měla zobrazovat monumentální postavu Panny Marie uctívanou Marradasem a jakýmsi mužem, zvaným Godefried.³¹⁵ Převzato z Watzl 1910.

Přepis textu:

[D(eo). O(ptimo). M(aximo).

Viator et Peregrine

Siste, audi et laudes dicito.

/Don Balthasar Marradas Vicque S(ancti). R(omani). I(mperii). Comes, Eques

Hierosolymitanus,/

/Commendatarius Almuniae, S(ui). C(aesarei). M(aiestatis). Camerarius

Supremus, a negotiis/

³¹² Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Maria, ochraň mě před nouzí, ó Maria.**“ Viz TAMTÉŽ.

³¹³ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Vojtěch Arnold mě lil.**“ Viz TAMTÉŽ.

³¹⁴ Tato kaple je dnes již zbořena.

³¹⁵ P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 298.

**status et belli Consiliarius ac in Bohemia Militiae Praefectus Generalis,
de fide, Romano Imperio, Austriaca domo ob praeclara Gesta in
monte Julii, Austria, Hungaria, Boëmia Optime meritis, ob militarem,
fortitudinem Civilem prudentiam, Heroicam virtutem ubique clarus,
Factis notus, victoriis illustris,
Alter pius Godefridus
Haereticis debellatis, perduellibus superatis
Sacellum hoc
Supremo Victori, B(eatae). Mariae Semper Virgini Protectrici
Feliciter pugnans ac triumphans
vovit dicavit
Anno MDCXXXIII]**³¹⁶

Literatura:

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 73.

038 – obr. 032	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	1634
----------------	---------------------------------------	------

Malý **náhrobek** nacházející se za hlavním oltářem v dlažbě v klášterním kostele Obětování Panny Marie patří Ferdinandovi Eusebiovi z rodu Vřesovců, který zřejmě zemřel v útlém věku.³¹⁷ V horní části náhrobku je ve vyhloubeném poli tvaru kruhu erb rodu Vřesovců, kolem něhož jsou rozviliny a nad ním koruna. V dolní části je v nápisovém poli o rozměrech 46 x 45 cm vytesán černě zvýrazněný český text v ozdobném rámu. Dolní část nápisu je lehce ošlapána.

³¹⁶ Watzl uvádí překlad: „Ku cti Všemohoucího Boha! Pocestný a cizinče staň tiše, poslyš a vyslov svou chválu! Don Balthasar Marradas Vicque, sv. říms. říše hrabě, rytíř jerusalemský, komtur Almunie, Jeho Cís. Milosti nejvyšší komorník, státní a vojenský rada, zástupců vojenských v Čechách nejvyšší velitel, vysoce zasloužilý o víru, sv. římskou říši a rakouský dům panovníků, pro přeslavné činy na horách Friaulských, v Rakousku, v Uhrách a v Čechách; pro vojenskou statečnost, občanskou prozřetelnost a svou hrdinnost všude slavený, svými skutky známý, vítězstvími proslavený, – druhý nábožný Gottfried – (roz. z Bouillonu) Poraziv kacíře a přemoha zrádce tento svatostánek Nejvyššímu Vítězi a Blahoslavené P. Marii, Ochránitelkyni, šťastně bojuje a vítěze, zaslibil a zasvětil. Roku 1633.“ Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 73.

³¹⁷ Lze tak uvažovat dle velikosti náhrobku. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 251.

Materiál: červený mramor

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 4,5 cm

velká písmena – 4 cm

číslice – 4 cm

Přepis textu:

LETA PANI^aE 16^b34^b 1^c2^b SEPTEMB
R^dTS · VMR^eZ^{e,f}EL · WY^gSOCZE^h VR^dOZE
=^{ch}NY^{a,g} PAN PAN FER^dDI NAND EVSEBI
=^{ch}VS · SWATE R^eZ^{e,f}IMSKE R^eZ^{e,f}ISSE
HR^eABI^aE Z^e WR^eZ^eESOWICZ^e · A
Z DAVBR^eAWSKEⁱ HOR^dI A^j TVT^jO
POCHOWAN : WI^aEKV^k GE^lH^lO · 7^m · LET

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 33.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 251.

.....
^a nad písmeny „I“ a „Y“ jsou tečky

^b nad číslicemi „1“, „6“, „3“, „4“, „1“, „2“ je vodorovná čárka $\bar{\quad}$

^c číslice „1“ je napsána zdobně, dole je rozdějeno do dvou obloučků

^d cauda písmena „R“ končí pod řádkem

^e písmeno je zdobně napsáno

^f nad písmeny „R“ a „Z“ je háček v podobě \sim

^g dolní dřík u písmena „Y“ jde do obloučku

^h Chvojka uvádí „WYSOCE“

^{ch} zde je rozdělovací znaménko v podobě = vedoucího šikmo nahoru

ⁱ Chvojka uvádí „DAVBRAVSKE“

^j písmeno již není zvýrazněno černou barvou

^k Chvojka uvádí „WIEKU“

^l písmeno je hůře čitelné

^m číslice „7“ je zvýrazněna černou barvou jen v horním vodorovném dříku

Raně gotický **portál**, který se nachází na konci křížové chodby v klášterním kostele Obětování Panny Marie. Text je vytesán ve štukově vytvořeném obdélníku nad ostěním portálu. Portál vedl do někdejší kapitulní síně, místa, kde se konala nejdůležitější shromáždění mnišské komunity. Portál zanikl po barokní přestavbě, znovu byl objeven při restaurování křížové chodby v roce 2006.³¹⁸

Materiál: zeď

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

. ANNO . CHRI(STI) . M . D C . X X X X I .

Náhrobek osazený ve zdi mezi kanovníckou sakristií a presbytářem katedrály sv. Mikuláše patří Františku Eusebiovi Zahradkovi z Eulenfelsu. Památku ve zdi přidržují tři kovové skoby, jedna je uprostřed horního okraje a nešetrně zasahuje do nápisu, ostatní dvě jsou umístěny na levém okraji. V horní části náhrobku je nápisové pole o velikosti 57 x 50 cm, kde se nachází německý tesaný nápis A), který je ohraničen jednoduchým rámem. Ve středu dolní části památky je v kruhu reliéfně vytvořený erb Zahradků–Sovinských. V horní části vedle znaku vlevo je vytesán nápis B), vpravo je taktéž vytesán další nápis C). V dolní části vedle znaku vlevo je reliéfně vyobrazena lebka se zkříženými hnáty, na pravé straně se nachází reliéf přesýpacích hodin. Náhrobek se svou dolní hranou dotýká dalšího náhrobku na tomto místě osazeného.³¹⁹
Převzato z Chvojka 1979.

³¹⁸ Tisková zpráva Národního památkového ústavu o. ú. p. v Českých Budějovicích, *Nové objevy v křížové chodbě dominikánského kláštera v Českých Budějovicích, aneb císař Karel IV. po 630 letech znovu ve svém městě*. [online] Dostupné z <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/odborne-clanky/odborne-clanky-2008/goticke-nastenne-malby-v-ceskych-budejovicich/>. (červen 2015).

³¹⁹ Viz náhrobek kat. č. 103.

Materiál: pískovec

Písmo: A) kapitála + arabské číslice

B), C) kapitála

Velikost písma: A) zvětšená velká písmen – 5 cm

velká písmena – 3,5 cm

čísllice – 3,5 cm

B), C) kapitála

Přepis textu:

A)

ANNO D(O)M̄(INI) ^{a-1}6[61] DI^cE 23 IANV
AR^ŷ^d I^cST I^cN GOTT ENTSC
LA^cFEN FR^cANCI^cSCVS EVSE
BI^cVS ZAHRA^dKA VON EI^cL^fE^gN
FELS LI^cGT ALHI^cE BEGRAB
EN ERWARTET DIE FRÖLI^{c,h} CHE^{-a}
AVFERSTEHVNG
AMEN³²⁰

B)

IE(SU)S^{ch}

C)

MA^{i,j} R(IA)^k

Literatura:

³²⁰ Chvojka přepisuje písmeno „V“ jako písmeno „U“.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 298.

.....
^a scriptura continua

^b číslice „1“ je psána zdobně, dole se rozdujuje do dvou obloučků

^c nad písmenem „I“ je tečka

^d nad písmenem „Y“ jsou dvě tečky

^e levý šikmý dřík písmena „A“ začíná nad vodorovným dříkem písmena „L“

^f písmeno „L“ je hůře čitelné kvůli kazu na kameni

^g písmeno „E“ je nad vodorovným dříkem písmena „L“

^h písmeno „I“ je nad vodorovným dříkem písmena „L“

^{ch} zde je Nomen sacrum v podobě „IHS“, písmeno „I“ končí na prostředku břevna písmena „H“ a připomíná tvar dýky

ⁱ písmeno „A“ má prolomené břevno

^j písmena „M“ a „A“ se překřizují

^k nad písmeny je zkracovací znaménko ve tvaru vodorovné linky s obloučkem uprostřed

041 – obr. 035	Katedrála sv. Mikuláše	1665
----------------	------------------------	------

Pozlacený **štítek** nacházející se na relikviáři patrona města svatého Auaciána,³²¹ umístěného ve výklenku v zadní části severní zdi jižní boční kaple.³²² Štítek má tvar kartuše s ozdobným rámečkem s volutami, v dolní části se nachází znak děkana P. Tomáše Josefa Cuculusa z Rájova. Latinský nápis s chronogramem je vyryt po celé zbývající ploše. Štítek je umístěn na přední straně relikviáře, dole na sloupku vedle prostředního skleněného okénka. Nápisové pole má rozměry 4,5 x 7,5 cm. Relikviář se štítkem byl zhotoven zlatníkem Abrahamem Hoffmanem z rozhodnutí tehdejšího českobudějovického děkana P. Tomáše Josefa Cuculusa. Nejdříve byl uložen v kapucínském klášteře, ale roku 1670 jej slavnostně přenesli do kostela sv. Mikuláše, kde byl uložen do tumby v oltáři severní kaple.³²³ V roce 1785 bylo tělo sv. Auraciána přeneseno do tumby hlavního oltáře.³²⁴ Ta byla později přenesena na nynější místo.

Materiál: kov

Písmo: kapitála + humanistická minuskula

³²¹ První zmínku o sv. Auraciánu jako patronu města je nejspíše zachycena až na tomto štítku. Viz J. ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše*, s. 149.

³²² V relikviáři je uložena kalva s úlomky několika kostí. Viz TAMTÉŽ, s. 141.

³²³ TAMTÉŽ, s. 132–149.

³²⁴ Jiří ČERNÝ, *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska: Českobudějovicko, Hlubocko, Lišovsko, Novohradska, Trhosvinensko, Vltavotýnsko*, České Budějovice 2004, s. 67.

Velikost písma: velká písmena – 0,1–0,3 cm

Přepis textu:

A^a(D).M^a(AGNAM).D^a(EI).G^a(LORIAM)
IN CVI^b(US)^c CONSPECTV PRETI^bOSA^d EST
MORS SANCTORVM.
HONORI^b S^a(ANCTI). AVRATI^b ANI^b MARTYRI^b S^c I^b NCLY^t Æ^f
VRBI^b S^c BVDVI^b CENSI^b S^c PATRONI^b:^g HANC CI^b STEL^{=h}
LAM ARGENTEAM SACRI^b S^c EI^b VS OSSI^b B^c(US)^c PRETI^b =^h
OSI^b VS COMPONENDI^b S^c F(RATER). F(IDE).
DEVOT(US)^c HONORI. AMORIQ(UE)^{ch} EIVS THOMAS I^b OSEPHVS
/CVCVL(US)^c DE RAŸOWAⁱ BVDVI^b CENSI^b S^c. S.(ANCTIS)S.(IMAE)
THEOLOGIÆ/
/BACCALAVRE(US)^c VICARI(US)^c FORANE(US)^c ET. P(RO): T(EMPORE):
DECAN(US)^c BO^{=h}/
/HEMO BVDVI^b CE(NSIS): EXIS(TENTE):· D(OMINO): GEO(RGIO): HARTL
PRI(MATORE)^j:/
/B(EATUS):A V^k RATI^k ANE M^k ARTYRE^l A V^k E B^k VDVVIC^{-k} ENSI^k
B V^k S T V^k/
I^k S EOS Q V^k E EX^k ASTR^k I^k S SER V^k A et T V^k ERE^{m,325}

Literatura:

³²⁵ Adámek uvádí překlad: „K větší slávě boží. V jeho pohledu drahocenná je smrt svatých. Ctěnému sv. Auraciánu mučedníku, patronu slovutného města Budějovického; tuto stříbrnou schránku jeho svatým kostem, [nyní] vzácněji uloženým, [věnoval] jeho cti a lásce věrně oddaný bratr Tomáš Josef Cuculus z Rájova, budějovická bakalář teologie, okrskový vikář a toho času děkan českobudějovický. Za časů pana Jiřího Hartla, primátora Budějovic. Blahoslavený mučedníku Auraciáne, buď pozdraven od svých Budějovičanů a z klenby nebeské je chraň a opatruj.“ Adámek přepisuje písmeno „V“ jako písmeno „U“ a nerespektuje ligatury. Viz J. ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše*, s. 145.

ADÁMEK, Jan a kol., *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2014, s. 145.

.....
^a písmeno je tučné a šrafované

^b nad písmenem „I“ je tečka

^c zde je zkracovací znaménko pro písmena „US“

^d Adámek uvádí „PRECIOSA“

^e Adámek uvádí „MARTYRIS“

^f Adámek uvádí „INCLYTAE“

^g spodní tečka dvojtečky je protáhlá dolů

^h rozdělovací znaménko je napsáno šikmo nahoru

^{ch} zde je zkracovací znaménko pro „UE“

ⁱ Adámek uvádí „RAYOWA“

^j Adámek uvádí „PRE“

^k písmeno je tučné a šrafované, je součástí chronogramu

^l Adámek uvádí „MARTYRE“

^m chronogram vychází 1665

042 – obr. 036	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	1668
----------------	---------------------------------------	------

Letopočet umístěný na střed vodorovných veřejí **portálu**, který vede z barokní předsíňky v severní části kostela do hlavní lodi. Letopočet je zde vytesán a uvádí, kdy byl zazděn gotický oblouk tohoto portálu, a byla přistavěna předsíňka, na které bylo vybudováno malé oratorium.³²⁶

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1 6 6 8³²⁷

Literatura:

³²⁶ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 90; J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 27.

³²⁷ Braniš, Poche a Zika uvádí 1667.

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 27.

POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 206.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 90.

ZÍKA, Jan, *Panna Maria budějovická: nástin a popis chrámu starobylého a milostného obrazu*, České Budějovice 1932, s. 69.

043 – obr. 037

Katedrála sv. Mikuláše

1670

Pamětní deska, jenž připomíná slavnostní svěcení kostela, kterého se ujal arcibiskup Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka, je umístěna na vnitřní evangelijní straně vítězného oblouku. Tato pozlacená deska je zasazena do červeného mramoru o tvaru čtverce. Samotná deska o rozměrech 19,5 x 19,5 cm nese po celé své ploše vyrytý latinský nápis, který především zachycuje jména veřejných církevních i světských činitelů, kteří se vysvěcení kostela zúčastnili.³²⁸ Text je dobře čitelný, jen v postranních částech je čitelný hůře. Převzato z Trajer 1862.

Materiál: kov

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 1 cm

velká písmena – 0,5–0,7 cm

čísllice – 0,7–1 cm

Přepis textu:

**A^a NNO ·^b DŌ(MI)NI ·^b MDC:LXX ·^b DIE ·^b III ·^b AVG^c (VSTI)
SE^b DENTE ·^b IN ·^b CATHEDRA ·^b DIVI ·^b PETRI ·^b SANCTIS[S](IMO)
CLEMENTE^d ·^b X ·^b SVMMO ·^b PONTIFICE ·^b
ET ·^b REGNANTE ·^b AVGVSTISSIMO ·^b ROMANORVM ·^b IMPERA^c
TORE ·^b ET ·^b BOË^e MIÆ ·^b REGE ·^b LEOPOLDO ·^b PRIMO**

³²⁸ Johann TRAJER, *Historish-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis*, Budweis 1862, s. 10–11.

/A:R(EVERENDISSIMO):ET·^bCELSIS(SIMO):PRINCIPE·^bMATHÆO^f·^bFER
 DINANDO/
 ARCHIEPIS(COPO):PRAGENSI·^bTEMPLVM·^bPAROCHIALE·^bVRBI[S]
 /BOË^eM(O):BVDVICENSIS·^bIN HONOREM·^bS(ANCTI)
 ·^bNICOLAI·^bEPI(SCOPI)/
 ET·^bCONFESS(ORIS):CONSECRATVM·^bAC·^bPER·^bEVNDEM·^bDIE^c
 /SEQ^gVENTI·^bLYPSANVM·^bS(ANCTI)
 ·^bAVRATIANI^h·^bMARTIRIS·^bA·^bR(EVERENDO):P(ATRE)/
 LVDOVICO·A·ROSENHEIM·CAPVCINORVM·MINISTRO·PRO[VINCIA]
 LI·^bROMA·^bALLATVM·^bAC·^bDICTÆ·^bECCLESIAE·^bMAGISTRATVIQ^gVE^c
 BVDVIC(ENO):DONO·^bDATVM·^bSOLEMNI·^bPROCESSIONE·^bIN EAM
 TRANSLATVM·^bAC·^bIN·^bEIVSDEM·^bSANCTI·^bCAPELLA·^bRECON^c
 DITVM·^bFVIT: ^{ch}EXISTENTE·^{br}TVNC·^{br}TEMPORIS·^bDIC^c
 /TÆ·^bPAROCHIALIS·^bECCL(ESIAE):DECANO·^bADM(INISTRATORE):
 R(EVEREN)DO:ET·^bPRÆNO/
 BILI·^bD(OMI)NO: IOANNE·^bGEORGIO·^bIGNATIO·^bBORMAN·^bCANONI
 CO·^bVET(ERAE):BOESLAV·^{b, ch}AC^b·VRBIS·^bBVDVICENSIS
 MAGISTRATVS·^bMODERANTIBVS·^bPRÆNOBILIBVS
 /D(OMI)NIS:D(OMI)NO:MATTHIA·^bBARTLME·^bCONSVLE·^bD(OMI)NO·
^bGE/
 ORGIO·^bGVILIELMO·^bHARTL·^bPRIMATORE·^bSENA
 TORIBVS·^bD(OMI)NO·^bMAXIMILIANO·^bEHRNPREIS·^bD(OMI)NO:SIGIS
 MVNDO·^bCAROLO·^bFISCHER·^bD(OMI)NO:LEONARDO·^bCA
 MERERⁱ·^bD(OMI)NO:TOBIA·^bHANSL·^bD(OMI)NO:GREGORIO
 F^cRANCISCO·^bHAAS·^bD(OMI)NO:LVCA·^bSIGISMVNDO
 SAHRADKA^j·^bIVDICE·^bD(OMI)NO:IOANNE·^bHAAN·^bGER
 MANICO·^bSYNDICO·^bD(OMI)NO:ADAMO·^bHOFFMAN[N]
 [B]OË^dMICO·^bSYNDICO·^bD(OMI)NO:DANIELE·^bALEXIO³²⁹

³²⁹ Adámek i Trajer celý text přepisují minuskulou, písmeno „V“ přepisují jako písmeno „U“ a nerespektují ligatury.

Literatura:

ADÁMEK, Jan a kol., *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2014, s. 147.

TRAJER, Johann, *Historish-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis*, Budweis 1862, s. 10–11.

.....

^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b zde je rozdělovací znamínko v podobě routy

^c písmeno je špatně čitelné

^d Adámek a Trajer uvádí „Clement“

^e přehláska je umístěna nad písmeny „O“ a „E“

^f Adámek a Trajer uvádí „Mattheo“

^g cauda písmena „Q“ nesahá pod řádek

^h Adámek uvádí „Auraciáni“

^{ch} zde je grafická ozdoba

ⁱ Adámek a Trajer uvádí „Kamerer“

^j Adámek a Trajer uvádí „Zahradka“

Raně barokní **náhrobek** vsazený do zdi u pravé paty oblouku v levé boční lodi vzpomíná na syna Lukáše Zikmunda Zahrádky Sovinského z Eylenfelsu Lukáše Šimona Zahrádku Sovinského z Eylenfelsu, který zemřel ve věku jednoho roku.³³⁰ V horní části je ve vyhloubeném kruhu reliéfně vytvořen erb. Čtvrcený kolčí štít, v prvním a ve čtvrtém poli lev se šavlí ve skoku obrácený heraldicky vlevo. V druhém a třetím poli sova nohama držící šíp obrácená heraldicky vpravo. Nad štítem nejspíše kolčí helma s korunou. Jako klenot jsou dva rohy, mezi nimiž vyskakuje lev držící šavli otočený heraldicky vlevo. Kolem celého erbu jsou bohaté rozviliny. Pod erbem je ve vyhloubeném orámování v nápisovém poli o velikosti 60,5 x 70 cm vyryt německý nápis s kryptogramy Jesus a Maria. Pod textem je opět ve vyhloubeném poli o tvaru čtverce reliéfně vytvořena lebka s překříženými hnáty. Spodní část náhrobku, tedy lebka s hnáty, je umístěna pod úroveň nynější podlahy. Viditelnost náhrobku je ale zachována díky skleněné podlaze. Památka je velmi dobře zachovalá.

Materiál: žula

³³⁰ Lukáš Zikmund Sovinský byl obecním starším od roku 1658, v roce 1662 byl zvolen rychtářem. Také se stal vojenským komisařem Bechyňského kraje. Rovněž byl členem vnitřní rady, a to nepřetržitě od roku 1666. V roce 1683 se stal primasem. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 297.

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 6 cm

velká písmena – 4 cm

čísllice – 4 cm

Přepis textu:

^aANNO DOMINI 1^b670 DEN 2^c0
DECEMBRIS IST IN GOTT ENT
SCHLOFEN LVCAS SIMON ZAH
RADKA SOWIN VON EYLENFELS^d
DES WOLLEDLEN HERREN LVCAS
SIGISMVNDI ZAHRADKA SOWIN
VON EYLENFELS EHELEIBLICHER
SOHN VND LIGT ALLHIER BEGRO^e
BEN ERWARTEND DIE FROLICHE
AVFFERSTEHVNG^f ^{-a} AMEN
IE(SU)S^g S(ANCTA) MARIA³³¹

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 297.

.....
^a scriptura continua

^b číslice „1“ má podobu písmena „I“

^c číslice „2“ připomíná písmeno „Z“

^d písmeno „S“ je nadepsáno nad břevnem písmena „L“

^e písmeno „O“ je nadepsáno nad caudou písmena „R“

^f Chvojka uvádí „AUFFESTEHUNG“

^g zde je Nomen sacrum v podobě „IHS“, z břevna písmene „H“ vystupuje křížek

045 – obr. 039	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	1671
----------------	---------------------------------------	------

Raně barokní **náhrobek** sekundárně se nacházející v zadní části kostela u severní zdi nejspíše vzpomíná na lékárníka a člena městské rady Leonarda Kammerera.³³² Ke zdi je

³³¹ Chvojka přepisuje písmeno „V“ jako písmeno „U“.

přípevněn dvěma skobami umístěnými po stranách horního okraje. Dříve se náhrobek nacházel u severní zdi křížové chodby, kam byl přenesen ze svého původního místa v severní lodi.³³³ V jeho horní třetině je ve vyhloubeném poli tvaru čtyřlístku reliéfně vytvořený erb. Kolčí štít s jednohrbým velbloudem heraldicky otočeným vpravo. Nad štítem kolčí helma s korunou. Jako klenot je ruka držící klíč, která je umístěna mezi dvěma rohy. Na náhrobku jsou dva latinské nápisy. První vytesaný nápis A) začíná v pravém horním rohu a vede po celém jeho obvodu, ale je čitelný pouze v pravém svislém okraji. Druhý nápis B) je vytesán v dolních dvou třetinách v nápisovém poli o rozměrech 80 x 75 cm. Náhrobek je dosti sešlapán. Nejvíce je sešlapán na své levé straně, na pravé straně je sešlapán méně. V dolní části vede přes náhrobek prasklina, která je nyní zacelena jiným materiálem. Tento spojovací materiál částečně omezuje čitelnost textu. Převzato z Mackerle 2014.

Materiál: mramor

Písmo: A) fraktura + římské číslice

B) fraktura

Velikost písma: A) velká písmena – 4,5 cm

malá písmena – 3 cm

čísllice – 4,5 cm

B) velká písmena – 4,5 cm

malá písmena – 3 cm

Přepis textu:

A)

**[---] / [---] / [---]munit(us)^{a,b} / ^c-obdormit^d in D(omi)no A(nno)· M DC LXXI die V
April et hoc recondit(us)^a tu^emu^elo in pace requiescit^c**

B)

³³² Adam MACKERLE, *K dosud neidentifikovatelnému náhrobku v kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, Výběr 51, 2014, s. 36–41, zde s. 38.

³³³ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 35.

^fPræcipitem remorare gradum subsiste v[ai]tor
 Excipe quæ bustis verba suprema fero
 Quis sis[tat] r[---] r[---] [em] miraris [a]mi[cum]
 Crede nec hostiles [hic ue]r[ea]r[e] [dolos]
 Fors peregri metuis uocem il[lum n]o[s]se [nota]bis
 Qui arte et consilio notus in urbe fuit
 Consilio dum sens[a dedi] quæsit[a senator]
 Arte tuli medicam pharmacopola [manum]
 At modo consilij modo [ne]s[c]ius in ses [---]s
 In tumulum lapsus [---] [rdeo] [---]
 Vnum opto hanc [quot]^h [---] am
 Pro me u^h [ota] memor [mittere perge Deo]
 Ora [fun^h e]^h reos e [---] ulus in [æthere] [---] [s
 Vi[u^ham]^h felices ut sine fine dies
 [Amen]^{-f,334}

 Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 35.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 243.

MACKERLE, Adam, *K dosud neidentifikovatelnému náhrobku v kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, Výběr 51, 2014, s. 37.

.....
^a zde je zkracovací znaménko pro „us“

^b Braniš a Chvojka toto slovo neuvádí

^c Chvojka tento nápis přepisuje majuskulou

^d Braniš a Chvojka uvádí „obdormivit“

^e Braniš uvádí „v“

^f Braniš a Chvojka tento nápis neuvádí

^h zde je prasklina

046 – obr. 040	Černá věž	1684
----------------	-----------	------

Zvon Maria, dříve jmenovaný Klekáník, zasvěcený svatému Mikuláši a svatému Auraciánovi se nachází v Černé věži ve vyšším zvonovém patře. Byl ulit roku 1684

³³⁴ Braniš a Chvojka nápis B) neuvádí.

zvonářem usedlým v Českých Budějovicích Pavlem Jiřím Haagem, z původního zvonu, který vznikl v roce 1676 týmž zvonářem, na žádost tehdejšího purkmistra Jiřího Daublevského.³³⁵ Jeho celková váha stoupla ze 131 kg na 163 kg. Kolem čepce je ve dvojlínech nápis, pod nápisem je pás dvou střídajících se akantových ornamentů. Uprostřed pláště je reliéf Panny Marie s jezulátkem. Zvon je laděn v tónu E.

Výška: 53 cm

Váha: 163 kg

Průměr: 64 cm

Materiál: bronz

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

**/+GOS MICH PAVL HAG IN PVDWE^a ANNO 1684 + SANCTA MARIA ORA
PRO NOBIS+/³³⁶**

b

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 25.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 49.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

.....
^a Braniš uvádí „PODWE“

^b zde je reliéf Panny Marie

³³⁵ Ten po sedmi letech praskl a byl přelit na nynější zvon. Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 48–49.

³³⁶ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „Ulil mne Pavel Hag v Budějovicích roku 1684. Svatá Maria oroduj za nás.“ Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 49.

Velký **náhrobek** ležící za hlavním oltářem v dlažbě presbyteria vzpomíná na Jana Haase a jeho manželku Helenu, dceru Mikuláše Minichbergera, člena vnitřní rady.³³⁸ V nápisovém poli o velikosti 132 x 69 cm je v horních dvou třetinách vyryt německý nápis. Pod nápisem je reliéfně vytvořený znak řeznického cechu – stojící lev se sekyrou.³³⁹ Vše je jednoduše orámováno vyhloubeným rámem. Nápis je špatně čitelný, a to především v jeho horní části, kde je také jeho malá část zakryta oltářem. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 6 cm

velké písmena – 4 cm

čísllice – 4 cm

zvětšené číslice – 6,5 cm

Přepis textu:

^aHIER L^{-a}[IG][±1]IOANNES **HAAS**
GEWESTER BVRGER^b VNDT^c
FLEISCHHACKER SO A 16^d9^e[.]
DEN 4 MAY·70^f IAHR ALT
GESTORBEN MIT SEINER
EH^aEWEIB HELENA GEBO
HRNEN MÜ^gNI^hCHBER[±3]
SO A 1707 DEN 2^{ch}2^{ch}IAN IHR
ALTERS 72^{ch}IAHRS GESTO[R]BEN]
D[±4]N GOTT VERLI^hCH[±2]R
[.]EN DIE EWIGE RVHEⁱ

³³⁷ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 250.

³³⁸ TAMTÉŽ.

³³⁹ TAMTÉŽ.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 250.

.....
^a text je zanesen maltou a tudíž velmi špatně čitelný

^b Chvojka uvádí „BURGER“

^c Chvojka uvádí „UNDT“

^d číslice „6“ je protažena nad řádek

^e číslice „9“ je protažena pod řádek

^f číslice „0“ je nahoře překřížená

^g písmenu „Ů“ chybí dolní oblouček

^h nad písmenem „I“ je tečka

^{ch} číslice „2“ má starší grafickou podobu

ⁱ Chvojka uvádí „RUH“

048	Černá věž	1705
-----	-----------	------

Zvon Umíráček, který je zavěšen v lucerně nad bání směrem k náměstí, nechal zhotovit roku 1705 měšťan Baltasar Mardetschläger. Svým zvoněním oznamoval úmrtí některého z českobudějovických obyvatel.³⁴⁰ Protože Umíráček patřil k velmi frekventovaným zvonům, nebylo pochopitelně možné pokaždé k němu lézt až nahoru, proto se rozhoupával patnáctimetrovým řemenem visícím skrze helmici až k bytu věžného. Kolem čepce je nápis A) ve třech řádcích, na věnci je dvouřádkový nápis B). Na plášti je v reliéfu zobrazen krucifix, Panna Maria a sv. Barbora. Zvon je laděn v tónu A.³⁴¹ Fotografie nebyla pořízena kvůli nepřístupnosti na místo zavěšení zvonu. Převzato z Braniš 1900.

Výška: 35 cm

Váha: 65 kg

Průměr: 45 cm

Materiál: bronz

Přepis textu:

³⁴⁰ Patrně naposledy vyzváněl při pohřbu biskupa Josefa Hloucha roku 1972. Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Knihy o černé věži*, s. 50–51.

³⁴¹ TAMTÉŽ.

A)

[IESVS MARIA IOSEPH S(ANCTA): BARBARA REIN
SOLLEN ALLEN STERBENDEN GNEDIG VND PARMHERZIG^a SEIN
SILVIVS CRVCE GOSS MICH IN PVDWEIS ANNO 1705]³⁴²

B)

[PALTH:FRA:MARDETSCHLEGER K: K: M: V: A: ZEIG-WART VND
DES: E: ANNA BAR: ROS: HABEN MICH MACHEN LASSEN ANNO 1705]³⁴³

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 26.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 51.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

.....
^a Koblasa – Kovář uvádí „PARMHERRZIG“

049 – obr. 042	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1706
----------------	--	------

Velký **náhrobek** ležící v dlažbě presbytáře za hlavním oltářem patří Janu Antonínu de Maggi.³⁴⁴ V nápisovém poli o rozměru 172 x 75 cm je vytesán latinský nápis, pod kterým je reliéfně vytvořená lebka s překříženými hnáty a v barokní kartuši znak s rozvilinami. Ze znaku lze pouze rozeznat uprostřed stojící jakýsi strom, vedle kterého se nachází z pravé strany orel a z levé strany stojící lev. Nápis, lebka i znak jsou

³⁴² Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Ježíš, Maria, Josef, svatá Barbora buďtež všem umírajícím milostivi a smilujte se nad nimi. Silvius Creutz lil mě v Budějovicích roku 1705.**“ Viz TAMTÉŽ, s. 51.

³⁴³ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Dali mne zhotovit roku 1705.**“ Viz TAMTÉŽ.

³⁴⁴ Jako hlubocký stavitel pracoval na různých místech v jižních Čechách, např. na stavbě vyhořelého chrámu sv. Mikuláše v Českých Budějovicích, dále v Písku, Třeboni, Lišově a na zámku v Českém Krumlově. Po dobu 40 let pracoval jako schwarzenberský architekt. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 251.

olemovány jednoduchým vyhloubeným orámováním. Dolní polovina náhrobku je hůře přístupná kvůli skříni, která je zde postavena. Náhrobek je dosti ošlapaný, a to především ve své levé části. Také pravý roh památky je ulomen a nahrazen jiným materiálem.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: velké písmena – 8 cm

číslice – 7 cm

Přepis textu:

^{a-}A^bN^cN^cO D(O)M(INI) 1706 OB^bIT^bT^{-a,b}
I(OANNES) ·^dA(NTONIUS) ·^dD(E). MAGGI
^{a-}PRINCIPIS DE SCHWA
RZ^eENBERG 40 AN ARC^b
HIT^fECTVS FRAVEN^bB^bERG^{-a}

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 250.

.....
^a scriptura continua

^b písmeno je špatně čitelné

^c písmeno „N“ nemá šikmý dřík spojen s dříky kolnými

^d tečka je v polovině výšky písmene

^e písmeno „Z“ je protaženo pod řádek

^f břevno písmene „T“ je setřelé

050+	Solnice	1707
------	---------	------

Budova bývalé solnice, která stávala v České ulici za zadním traktem radnice, nesla mramorovou desku s monogramem a letopočtem. Na desce byli dva andělé držící znak říšského orla, který měl v srdečním štítku rakouský znak, kde byly písmena I. I. a letopočet 1707, jehož číslice se nacházely v rozích.³⁴⁵ Letopočet vypovídal o přestavbě,

³⁴⁵ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 42.

která na budově proběhla. Budova vznikla v roce 1564 jako hlavní sklad soli pro celé Čechy, ale byla zbořena v roce 1902 kvůli stavbě gymnázia.³⁴⁶ Převzato z Braniš 1900.

Přepis textu:

[I · I
1 · 7 · 0 · 7]

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 42.

Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1707
--	------

Náhrobek, viz kat. č. 047

051 – obr. 043	Zátkovo nábřeží	1708
----------------	-----------------	------

Nejstarší městská **socha** sv. Jana Nepomuckého stojící nedaleko Slepého ramene Malše na Zátkově nábřeží.³⁴⁷ Socha je umístěná v klasicistní výklenkové kapličky u paty polygonální bašty, která se nachází za kostelem dominikánského kláštera.³⁴⁸ Nízký hranolový sokl pod sochou nese letopočet uvádějící její vznik.³⁴⁹ Světec je zpodobněn ve stoje, na hlavě nakloněné k levému rameni má bilet, kolem hlavy má nimbus s pěti hvězdami. Je oděn v klasickém kanovníckém šatu – v dlouhé klerice, rochetě s černým ozdobným lemem, na ramenou má kanovnícký plášť se zvýrazněným límcem. V levé ruce drží kříž s Kristem, pravou rukou přidržuje jeho nohy a zároveň palmovou ratolest. Letopočet je vytesán uprostřed soklu o velikosti 14,5 x 58 cm a je velmi dobře

³⁴⁶ J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 52; E. POCHE a kol., *Umělecké památky Čech*, s. 204.

³⁴⁷ Socha zde nestojí náhodně, ale kvůli vorařům a plavcům, kteří se u kapličky se sochou zastavovali a prosili o bezpečnou cestu před vyplutím na řeku. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 115.

³⁴⁸ K. PLETZER, *České Budějovice*.

³⁴⁹ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 820 A/12.

zachován, stejně jako celá socha s kapličkou. K restaurování sochy došlo v roce 1991.³⁵⁰

Materiál: žula

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: číslice – 6 cm

Přepis textu:

17^a 08

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 115.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 53.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 820 A/12.

.....
^a zde se nachází kovová skoba

052 – obr. 044	Krajinská ulice	1709
----------------	-----------------	------

Dvoupatrový řadový **dům** č. p. 239/21 stojící v Krajinské ulici nese letopočet 1709.³⁵¹ Dům má čtyři polokruhové arkády loubí, letopočet je vytesán v klenácích arkád loubí. V každém klenáku, který je přetřen bílou barvou, se nachází jedna vytesaná číslice, která je orámována vyhloubeným oválem. Stejně jako klenáky i číslice jsou přetřeny bílou barvou. Letopočet uvádí, kdy došlo ke spojení dvou sousedních domů v jeden. V roce 1789 byl dům takřka znovu postaven, protože byl ve velmi špatném stavu. Další úpravy proběhly ve 2. polovině 19. století.³⁵² Letopočet je celkem špatně čitelný.

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

³⁵⁰ TAMTÉŽ.

³⁵¹ Kdysi tu bývala hospoda „U zlatého bažanta“. Později mezi lety 1818–186 měl dům ve vlastnictví cisterciánský klášter ve Vyšším Brodě a díky tomu dostal název Vyšebrodský dům. Poté dům prodali Antonu Franzi Taschkovi, přednímu představiteli českobudějovických Němců. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 85.

³⁵² Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 716 A/38.

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis:

1^a 7 0 9

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 85.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 716 A/38.

.....
^a číslice je špatně čitelná

Kostel sv. Anny	1709
-----------------	------

Portál, viz kat. č. 033.

053 – obr. 045	Katedrála sv. Mikuláše	1710
----------------	------------------------	------

Velký barokní **náhrobek** vsazený do zdi u levé paty oblouku v levé boční lodi patří lékárníku a obecnímu staršímu Jonáši Becheru z Greiffebenbecheru.³⁵³ Ve své horní části má reliéfně vytvořený špatně čitelný erb v bohatém rámci s andělíčky v horních rozích. Kolčí štít nesoucí nejspíše lva ve skoku obráceného heraldicky vpravo. Nad štítem helma s korunou a s nezřetelným klenotem. V dolní části je vytesán německý nápis v nápisovém poli o šířce 72,5 cm. Část náhrobku je nyní pod úrovní podlahy, proto nemohla být změřena výška. Je však vidět celý náhrobek, a to díky skleněné podlaze. Náhrobek je velmi poškozený, což má za následek úplnou nečitelnost některých částí textu. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 4 cm

velká písmena – 3 cm

čísllice – 3 cm

³⁵³ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 298.

Přepis textu:

H[...]^aLI^aG^{ar}T^aBEGROBEN DER
[±2]H[±3]GESTR[±1]NG^bE VNT
[±3]H[±3]AHRTE HERR
IONA^s BECHER VON CREVFFEN
BE[±5]ESTEN BVRGER DES
[±1]V[±5]§ A^cLHIER^d WELCHER
DEN...[IUNY] A^cNNO 1710 TOTIES
VER[±3]DEN SEINES A^cLTERS
68 IA^c[±4] GOTT VERLEYHE IHME
VND A^cLLEN CHRISTÇ[±4]
[.]EN SEELEN DIE EWIGER
[±21]^e
=^f ERSTE[.]HVN[.] A^cMEN^{e,354}

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 297–298.

.....
^a písmeno je špatně čitelné

^b vedle písmena „G“ je znaménko připomínající apostrof

^c písmeno „A“ má prolomené břevno

^d Chvojka uvádí „ALLHIER“

^e tento řádek se nachází pod skleněnou podlahou, Chvojka tento řádek neuvádí

^f zde je znaménko v podobě dvou čárek nad sebou

³⁵⁴ Chvojka přepisuje písmeno „V“ jako písmeno „U“.

Jednopatrový barokní **dům** s iluzivním kvádrováním č. p. 364/24 v Kněžské ulici nese na průčelí zkratkovitý italský nápis s letopočtem 1710.³⁵⁵ Nápisové pole je umístěno pod okny prvního patra. Nápis je zde rozdělen malbou Panny Marie Budějovické. Modlící se Panna Maria Budějovická je namalována v oválném rámu s tmavým podkladem, nad Marií se vznášejí dva andělíčci nesoucí v rukou korunu. Letopočet připomíná přestavbu domu z původní renesanční podoby na barokní, kterou dal provést truhlářský mistr Osvald Bissuti, původně Ital.³⁵⁶

Materiál: omítka

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A^aMA^a · DI^bO · ET · NON ·

FA^aLI^bRE · FA^a · PVR^c ·

BENE · ET · LA^aSI^b

A^d 1^e7 · DI^bRE ·

LA^aSI^bA^a · DI^bRE · CHE

DI^bRE · VOLE · A^aMA^a

· DIO · DA^aL · FOR^cS

CHOR^cE · 10^f^{g,357}

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b nad písmeny „I“ jsou tečky ve tvaru routy

^c písmeno „R“ má ozdobnou smyčku

^d písmeno „A“ je psáno zdobně

^e číslice „1“ je napsána zdobně, dole se rozděluje do dvou obloučků

^f číslice „1“ je také napsána ozdobně, dole je rozdělena na jeden oblouček a krátkou tučnou čáru

^g na tomto místě je ozdobný ornament

^h zde je obraz Panny Marie

³⁵⁵ Dům je kulturní památkou od 3. 5. 1958, č. ÚSKP 7741/3–766.

³⁵⁶ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 53–54.

³⁵⁷ Kovář uvádí překlad: „Miluj Boha a nepřipust' řeči, které křivě mluví o čistém, vol v lásce a ponech Bohu všemohoucímu řízení celku Léta Páně 1710.“ Viz TAMTÉŽ, s. 53.

Velký **náhrobek** patřící Anně Kateřině Praxlové leží v dlažbě presbyteria za hlavním oltářem po levé straně.³⁵⁸ V horní polovině, v jednoduchém vyhloubeném orámování, jsou dva reliéfně vytvořené erby vedle sebe, a pod nimi reliéfně vytvořená lebka s překříženými hnáty. Pravý erb je velmi setřelý, lze vidět pouze štít, nad kterým je helma s korunou a jako klenot je šestihrotá hvězda mezi dvěma orlími křídly. Druhý erb se skládá z kolčího štítu, ve kterém je postava v pravé ruce držící nejspíše bič. Nad štítem je helma, ze které vyrůstá postava také v pravé ruce držící nejspíše bič. Kolem obou erbů jsou bohaté rozviliny. V dolní polovině je též v jednoduchém vyhloubeném rámování vytesán německý nápis v nápisovém poli o rozměrech 76,5 x 74 cm. Náhrobek je v polovině rozlomen, což ale neomezuje čitelnosti textu. Přesto je text špatně čitelný kvůli jeho ošlapání, a to především po pravé straně.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 6,5 cm

velká písmena – 5 cm

číslice – 3,5–4 cm

Přepis textu:

ANNA CATHARINA
PRAXLIN GEBOH[.]EN10III
VONAM[±4]
[.]A[.]E FUR^a[±2]H RUHE
GEBiU^bHC[.]N E[...]IIV[.]
D[±9]1715 IM 51^c
[---]ME[±2]S ALTERS
[.]A[---]ME[---]HENMOGE
[---]SAL HAB[.]
[---]NER

³⁵⁸ Podle matriky zemřelých byla pohřbena 23. 7. 1715 ve věku 52 let. Je zajímavé, že matrika u ní také uvádí příčinu úmrtí – mrtvici. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 353.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 252–253.

.....
^a Chvojka uvádí „FÜR“

^b Chvojka uvádí „Ü“

^c nad číslicí „1“ je tečka

056 – obr. 048	Nábřeží řeky Malše	1715
----------------	--------------------	------

Socha Panny Marie Budějovické stojící mezi několika vzrostlými stromy na západním nábřeží Malše u Zlatého mostu vedoucímu k českobudějovickému divadlu a budově soudu.³⁵⁹ Dříve socha stála na druhé straně řeky než dnes, odkud se dostala na své nynější místo.³⁶⁰ Socha Panny Marie, která stojí na drobném polygonálním podstavci, je zde vytvořena s dlouhými rozpuštěnými vlasy, v dlouhém šatu posazeným klasy, s rukama spjatýma k modlitbě, a kol hlavy má železnou svatozář. Celá socha i s podstavcem je osazena na soklu o dvou částech, které jsou děleny profilovanou římsou. Dolní část je hranolová se čtyřmi volutami v rozích a horní část je jehlanec, který je lemovaný obláčky, na nichž jsou hlavičky putii. U paty přední strany soklu je připevněn nízký ozdobný plůtek. Na podstavci i na soklu je několik vytesaných nápisů. První nápis A) se nachází na přední části polygonálního podstavce, druhý nápis B) je vytvořen z levé strany podstavce, třetí nápis C) je vytvořen na zadní straně podstavce a čtvrtý nápis D) se nachází na pravé straně podstavce. Další nápisy jsou vytvořeny po stranách jehlance, kdy na přední části je nápis E), nad kterým je mezi obláčky reliéfně vytvořena růže, na levé boční straně nápis F), nad kterým je mezi obláčky reliéfně vytvořen měsíc, na zadní straně nápis G), nad kterým je mezi obláčky reliéfně vytvořená šestihrotá hvězda a na poslední pravé straně nápis H), nad kterým je také reliéfně vytvořeno Slunce v podobě obličejce, z něhož vycházejí paprsky. Poslední nápisy vedou po druhém stupni paty soklu, kdy se nápis CH) nachází v přední části soklu, nápis I) na levé straně, nápis J) na straně zadní a nápis K) na pravé straně.

³⁵⁹ Dříve byla stavěna před každou městskou branou, jako ochranná telka města. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 69.

³⁶⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 850.

K restaurování této sochy i s podstavcem došlo v roce 2003.³⁶¹ Sochu dal zhotovit P. Rajmund Brendel, autorem je Josef Dietrich, který toto dílo vytvořil v roce 1715.³⁶² Památka je vcelku dobře zachovalá, nápisy jsou však na některých místech nečitelné a lze rozeznat pouze přibližný počet řádků.

Materiál: žula

Písmo: A), B), C), D), E), G), CH), I), J), K) kapitála

F), H) nezjištěno

Velikost písma: A), B), C), D) pro nedostupnost nezměřeno

E), G), CH), I), J), K) zvětšená velká písmena – 5 cm

velká písmena – 4 cm

F), H) nezjištěno

Přepis textu:

A)

ROSA

MY^aSTI^bC A^c

B)

PULCHRA

VTIVNA

C)

S[±2]DA

[---]

³⁶¹ TAMTÉŽ.

³⁶² D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 208.

D)

[±6]A

[±7]

E)

THESA VRVS
REGLÆ CIVITATIS
BVDOVICENSIS
B(EATA). VIRGO IN ECCLESIA
PRÆSENTATA
GRANIS FVLGENS
ORIGINALE MVIVIS
P(ATRES). P. PRÆDICATORES
ASSERVANT^{d,363}

F)

[±7 řádků]

G)

N[.]A^e

MARIA

MARI[±2]

[±4]IRRI

[±4]S[.]MA

³⁶³ Frojdová uvádí překlad: „Poklad Královského města Budějovic Panna v církvi (kostele). Přítomná. Zářící klasy. Originál pro živé. Otcové kazatelé. Uchovávají.“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 18.

NOBIS

H)

[±7 řádků]

CH)

MARIA ILE[.]^f /^g EST DATA SPECULUM /^g INNOCENTIAE

MARIA HAEC^h /^g EST EXEMPLUM /^g PAENITENTIAE³⁶⁴

I)

HUG FUGE /^g ECCATOR NAM CON[.]A /^g [.]LMINAIESU

HUNC ET /^g [...]V[±5] /^g MARIA DEDIT

J)

V[.]S CUM RA /^g MUNDO MUDOMUNEI SUPERA /^g [.]ROCELLAS

[.]IET DUM /^g [---] /^g DABIT

K)

DE[±4]A /^g DUM PER SUNA[.]S /^g [±6]OS

[±6]D /^g [..]MIN[.]UM DAT[±4] /^g [±3]ROSAS

Literatura:

³⁶⁴ Frojdová uvádí překlad: „Maria tato je zrcadlo nevinnosti. Maria tato je příkladem kajičnosti.“

Viz TAMTÉŽ.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 17–18.³⁶⁵

.....
^a nad písmenem „Y“ jsou dvě tečky vedle sebe“

^b nad písmenem „I“ je tečka

^c písmeno „A“ je více vzdáleno od zbytku slova

^d chronogram vychází 1715

^e písmeno „A“ břevno v podobě vlnky

^f Frojdová uvádí „HÆC“

^g nápis je rozdělen hranou soklu

^h část písmene „C“ chybí

057 – obr. 049	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	1715
----------------	---------------------------------------	------

Nižší kruhová kamenná **studna** umístěná v severovýchodním rohu rajské zahrady. Kolem horního okraje obíhá z přední strany vytesaný latinský nápis s chronogramem A), a kolem dolního okraje, také v přední části, je vytesán druhý latinský nápis s chronogramem B). Dolní nápis je rozdělen třemi reliéfně vytvořenými oválnými kartušemi s volutami, které jsou provedeny vedle sebe, přičemž prostřední kartuše je největší a postranní dvě jsou o něco menší. V kartuších jsou taktéž reliéfně vytvořeny postavy svatých. V největší se nachází svatá Marie, po její levé straně se nachází svatý Hyacint a po straně pravé svatý Petr. Nápis je na některých místech setřelý a špatně čitelný. Písmena jsou zarostlá zeleným mechem.

Materiál: kámen

Písmo: A), B) kapitála

Velikost písma: A) zvětšená velká písmena – 4–5 cm

velká písmena – 3,5–5 cm

chronogram – 6,5 cm

B) zvětšená velká písmena – 4–5 cm

velká písmena – 3,5–5 cm

chronogram – 6,5 cm

Přepis textu:

³⁶⁵ Frojdová uvádí pouze nápis E) a CH).

A)

**HONORI B(EATAE): MARIAE S(ANCTI): HIA CINTHI ET S(ANCTI):
PETRI F^aO^aNS ISTE**

B)

PIETATIS ERGO^b DICATVS EST^{c, 366}

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 23.

.....
^a písmeno je špatně čitelné

^b zde je nápis rozdělen kartušemi

^c chronogram vychází 1715

058 – obr. 050	Mariánské náměstí ³⁶⁷	1716
----------------	----------------------------------	------

Sousoší Panny Marie Budějovické,³⁶⁸ sv. Mikuláše, sv. Auraciána, sv. Šebestiána, sv. Rocha a sv. Rozálie pocházející z roku 1716 umístěné ve východním rohu Mariánského náměstí. Nejdříve však město nechalo sousoší postavit před Pražskou bránu.³⁶⁹ Na vrcholu, uprostřed sousoší na zdobném sloupu s reliéfy postav, hlav a plastikami dvou andělíčků, spočívá socha Panny Marie Budějovické. Panna Maria je zde zobrazena s rozevlátými vlasy, v dlouhém šatu, posetém obilnými klasy. Na dolním podstavci se nachází reliéf sv. Rozálie a pod ní reliéf městského znaku. Vpravo pod podstavcem je

³⁶⁶ Frojdová uvádí překlad: „**Ctěné Marii, Hyacintovi a Petrovi tento pramen z důvodu zbožnosti je věnováno.**“ Nemá zvětšená všechna písmena patřící chronogramu. Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 23.

³⁶⁷ Náměstí má název právě díky Mariánskému sousoší. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice, krok za krokem*, s. 32–33.

³⁶⁸ Panna Maria Budějovická je zde zhotovena podle milostného obrazu v klášterním kostele Obětování Panny. Viz J. ČERNÝ, *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradská*, s. 65.

³⁶⁹ Sem bylo sousoší umístěno z vděčnosti, že se městu roku 1713 vyhnula velká morová epidemie. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 170.

umístěna socha sv. Šebestiána držící v pravé ruce šípy a na levém rameni nese otep klestí. Vlevo je socha sv. Rocha, směřující pravou rukou na svou morovou ránu nacházející se na jeho noze. Na římsě dolního podstavce vpravo stojí socha sv. Mikuláše držící v pravé ruce berly a v levé knihu. Vlevo od této sochy se nachází socha sv. Auraciána, zobrazeného ve vojenském šatě s mečem. Podstavec obsahuje na své přední straně nápis, který je umístěn v ozdobné kartuši pod hlavní sochou Panny Marie Budějovické. Jde o latinský reliéfně vytvořený nápis s chronogramem. Celá plastika je dokola obehnána nízkým plotem. Na tvorbě sousoší se podílel českobudějovický sochař Josef Dietrich a kameník Kristián Horn. Sousoší bylo po 2. světové válce rozebráno a odstraněno.³⁷⁰ Znovu instalováno bylo až roku 1993, kdy byly použity již jen výdusky soch, které zhotovili sochaři Vladimír Krninský a Ivan Tlášek.³⁷¹ První známá oprava sousoší se konala v roce 1850. V roce 1923 bylo zahájeno, ale záhy zastaveno opětovné restaurování.³⁷² O dalších opravách víme, že proběhly v letech 1953, 1989–1991.³⁷³

Materiál: mušlový vápenec

Písmo: kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

THA^aVMA^aTVRG^bÆ^{a,c}
VIRGINI
HVIA^aTI
ET
^dHIS BEA^aVIS^c PA^aTRONIS
PRO HONORE
POSVIT SENA^aTVS POPVLVSQVE^d

³⁷⁰ Pletzer uvádí rok 1949. Viz K. PLETZER, *České Budějovice*.

³⁷¹ J. ČERNÝ, *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradská*, s. 66.

³⁷² Ivana MAXOVÁ – Vratislav NEJEDLÝ – Pavel ZAHRADNÍK, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009, s. 27.

³⁷³ I. MAXOVÁ – V. NEJEDLÝ – P. ZAHRADNÍK, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy*, s. 31–35.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 43.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 8.

MAXOVÁ, Ivana – NEJEDLÝ, Vratislav – ZAHRADNÍK, Pavel, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009, s. 24.

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b písmeno „G“ je hůře čitelné

^c Braniš nerespektuje ligaturu

^d scriptura continua

^e Braniš uvádí „BEATIS“

^f chronogram vychází 1716

059 – obr. 051	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1718
----------------	--	------

Barokní kamenný **portál**, který tvoří hlavní vchod do bývalého dominikánského kláštera, nyní kostela Obětování Panny Marie, tvoří zároveň i vchod do křížové chodby zdejšího kostela. Hlavní vchod najdeme vedle ohradní zdi zahrady, na straně směrem k presbytáři.³⁷⁵ Portál obsahuje dva latinské nápisy, přičemž první nápis A) s chronogramem je vytesán na římse. Druhý nápis B), ve kterém stojí milná informace o vzniku kláštera a kostela, je vytesán na oblouku portálu v záklenku. Nad prvním textem se mezi volutami nachází znak dominikánského řádu. Vrchol portálu zdobí menší soška Panny Marie Budějovické s dlouhými rozpuštěnými vlasy a s rukama spjatými k modlitbě.³⁷⁶ Na portálu jsou nad druhým textem vyobrazeny reliéfy dvou andělíčků, každý po straně portálu.

Materiál: vápenec

³⁷⁴ Frojdová uvádí překlad: „**Zdejší panně divotvůrkyni a ke cti těmto blaženým patronům vybudovala (postavila) rada a občané budějovičtí.**“ Nepřepisuje zvětšená písmena pro chronogram. Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 9.

³⁷⁵ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 45.

³⁷⁶ Nyní barokní replika. Viz P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 11.

Písmo: A), B) kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

SANCTA MARIA BENEDICAT^a INTRANTES ET EXEVNTES^{b,c,377}

B)

TRIGINTA^d A^dC UNO^e LOCUS^f HIC^g PRIOR URBE^h STA^dT A^dNNO^{ch,378}

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 36.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 23.

PAVELEC, Petr, *České Budějovice – klášterní kostel Obětování Panny Marie: umělecko-historický průvodce*, České Budějovice 1997, s. 11.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

ZÍKA, Jan, *Panna Maria budějovická: nástin a popis chrámu starobylého a milostného obrazu*, České Budějovice 1932, s. 10.

.....
^a římsa je složena ze dvou stejných částí a v těchto místech se spojují

^b chronogram vychází 1718

^c Zíka nápis A) neuvádí

^d písmeno „A“ má prolomené břevno

^e Braniš a Zíka uvádí „VNO“

^f Braniš a Zíka uvádí „LOCVS“

^g zde je nápis rozdělen klenákem

^h Braniš a Zíka uvádí „VRBE“

^{ch} nápis B) je uspořádán do oblouku, Pletzer nápis B) neuvádí

³⁷⁷ Pavelec uvádí překlad: „Svatá Marie at' žehná těm, kdo přicházejí a odcházejí.“ Viz TAMTÉŽ; Frojdová nemá zvětšená písmena patřící chronogramu.

³⁷⁸ Pavelec uvádí překlad: „Toto místo je o třicet jedna let starší než město.“ Viz P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 11.

Barokní **socha** sv. Jana Nepomuckého nacházející se mezi stromy na západním nábřeží Malše před justičním palácem, kterou nechal zhotovit roku 1723 měšťan a koželužský mistr Vít Gruber. Socha původně stála na nedalekém Zlatém mostě, kde dříve bývala Krumlovská brána. Světec má hlavu otočenou směrem ke krucifixu a má na ní baret, nad ní nimbus s pěti hvězdami, je oděn v rochetě. V pravé ruce drží krucifix, s nímž mu zespona pomáhá letící andělíček, levou ruku má pokrčenou k srdci. Druhý andělíček je umístěn u nohou světce, kde svírá pozlacenou palmovou ratolest. Čtyřhranný volutový sokl s nápisovým polem o rozměrech 78 x 35 cm nese na své přední části vytesaný letopočet s monogramem. Socha je dílem místního sochaře Josefa Dietricha.³⁷⁹ K opravě sochy i soklu došlo v roce 2003.³⁸⁰

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: písmena – 7 cm

číslice – 7 cm

Přepis textu:

V(ITUS).^a F.^a G(RUBER).^a

1.^b 7.^a 2.^a 3.^a

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 851.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977, s. 208.

^a zde je znaménko v podobě trojúhelníku, které je přibližně ve výšce 1/3 výšky písmene

^b číslice „1“ je ozdobně napsána, dole se rozděluje do dvou obloučků a nahoře má znaménko ve tvaru stříšky

³⁷⁹ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 208.

³⁸⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 851.

Zvon Bumerin, zavěšený ve vyšším zvonovém patře, byl odlit ze svého předchůdce z roku 1507, po jeho shození z věže roku 1723.³⁸¹ Zvon přelil linecký zvonař Silvius Kreuz jako napodobeninu velkého zvonu stejného jména ve vídeňském chrámu sv. Štěpána. V roce 1917 byla nařízena celostátní rekvizice zvonů, na každé věži měly být zabaveny dvě třetiny váhy všech zvonů, a tak byl v ohrožení i Bumerin. Nakonec se však podařilo rekvizici zamezit.³⁸² Na čepci jsou tři jednoduché linky, pod čepcem je pás akantových listů v jedné vrstvě. Pod ním jsou v jednoduchých linkách dva řádky nápisu, oddělené linkou. Pod nápisem je ornamentální pás s motivem akantových listů a rozvalin. Plášť je zdoben čtyřmi reliéfy svatých, je zde zobrazena Panna Maria Budějovická, sv. Mikuláš s berlou a knihou se třemi koulemi, sv. Auracián s ratolestí a mečem a klečící sv. Donát s ratolestí a vavřínovým věncem na hlavě. Nad věncem je pás akantových listů, rostoucích vzhůru. Pod listy je soustava několika linek a čtyři širší linky. Zvon je ulit v tónině A.

Výška: 147 cm

Váha: 3 429 kg³⁸³

Průměr: 181 cm

Materiál: bronz

Písmo: kapitála + římské číslice

³⁸¹ Podle pověsti zvon Bumerin původně patřil městu Rudolfovu, avšak při sporu místních horníků s Budějovicemi byl Rudolfovu zabaven místní kostel. Rozhořčený horníci chtěli zachránit alespoň svůj zvon, a tak ho zakopali do země. Později však už to místo nemohli najít a zvon byl ztracen. O mnoho let později byl zvon vyhrabán zaběhlým vepřem na Sviní louce blízko obce Lišov. Pasáček vepřů zvon vyhrabal a daroval jej svému městu. Avšak pro lišovskou věž byl zvon příliš těžký, a tak jej radní prodali Budějovicím. Viz *Černá věž (České Budějovice)*. [online]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_věž_\(České_Budějovice\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_věž_(České_Budějovice)). (duben 2015).

³⁸² Zvon byl původně ulit pro kostel sv. Mikuláše českobudějovickým zvonařem, kovářem a puškařem Mikulášem. Původní Bumerin byl nejspíše třetí největší zvon v Čechách. Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Knih o černé věži*, s. 43; Prasklý Bumerin byl shozen za přítomnosti většiny Budějovických shozen z věže dolů, kde se roztříštil na množství kusů. Jeden úlomek, vážící 25 liber, se zaryl tak hluboko do země, že se ho podařilo najít až po několika týdnech. Viz TAMTĚŽ, s. 44.

³⁸³ Jeho původní váha činila 4575 kg. Viz Vladimír MAJER, *Zvony mají srdce*, in: Jaromír SCHEL (ed.), *České Budějovice: záhady a objevy*, Praha 1995, s. 38–39, zde s. 38; Koblasa – Kovář ale uvádějí 4627 kg. Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Knih o černé věži*, s. 43.

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

**^aHOC OPVS DEO B(EATAE): V(IRGINAE): MARIE S(ANCTI)^b: NICOLAO
AVRATIANO DONATO IN HONOREM FABRIPARATVM DEPELLAT
LONGE FVLMINA/
BELLA LVEM VERBVM CARO FACTVM³⁸⁴ IESVS NAZARENVS REX
IVDÆORVM^c ANNO^d MDCCXXIII^a SYLVIVS^e KREYZ LINCENSIS ME
FVDIT^{f,385}**

g

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 23.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 47.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 58.

.....
^a zde jsou reliéf andělů hlavičky s křídly

^b Braniš uvádí pouze jedno „S“

^c Kopáček uvádí „IUDÆORVM“

^d toto slovo Braniš neuvádí

^e Kopáček uvádí „SILVIVS“

^f chronogram vychází 1723

^g zde jsou reliéfy svatých

062 – obr. 054	Černá věž	1723
----------------	-----------	------

Zvon Marta se nachází ve věži v Černé věži v nižším zvonovém patře.³⁸⁶ Z původního zvonu byl přelit dne 8. října 1723 lineckým zvonařem Silviem Kreuzem.³⁸⁷ Na čepci

³⁸⁴ Jan 1, 14. („VERBVM CARO FACTVM“).

³⁸⁵ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Toto dílo ku poctě Boha, blahoslavené Panny Marie, svatých Mikuláše, Auraciána, Donáta učiněno jest, necht' zahání blesky, válku, příval. Slovo učiněno Tělem. Ježiš Nazaretský, král židovský. Léta 1723 Silvius Kreutz z Lince mě ulil.**“ Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 47; Koblasa – Kovář a Kopáček nerespektují ligatury.

jsou tři jednoduché linky, pod čepcem je pás akantových lístků v jedné vrstvě rostoucích vzhůru. Kolem koruny mezi barokními ornamenty se nachází v jednoduchých linkách nápis A). Pod nápisem je pás velkých akantových ornamentů. Pod reliéfem Nejsvětější Trojice sv. Víta je na plášti nápis B). Na plášti se ještě nachází obraz Korunování Panny Marie. Na věnci jsou tři jednoduché linky, pod nimi v jednoduché lince se nachází poslední nápis C). Za druhé světové války se zvon nevyhnul rekvizicím, v roce 1942 byl určen k rozliti a za tím účelem odvezen do Prahy.³⁸⁸ Koncem války se jej však podařilo zajistit na tzv. “hřbitově zvonů“ na Manínách v Praze–Holešovicích. Na své původní místo byl opět zavěšen v roce 1947.³⁸⁹

Výška: 120 cm

Váha: 1 742 kg

Průměr: 145 cm

Materiál: bronz

Písmo: A), B), C) kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

**/+SANCTE DEVS SANCTE FORTIS SANCTE IMMORTALIS MISERERE
NOBIS + SYLVIVS KREYZ LINCENSIS ME FVDIT/a,390**

B)

³⁸⁶ Původní zvon byl ulit roku 1506 pražským zvonařem Bartolomějem. Dne 4. října byl shozen z věže a následně přelit. Viz TAMTÉŽ, s. 40; Zvon sem byl přenesen z dosavadní zvonice u kostela (u sv. Mikuláše). Viz K. PLETZER, *České Budějovice*.

³⁸⁷ Roku 1723 musel být přelit prasklý Bumerin a pro zachování souzvuku byly přelity i funkční zvony Marta a Poledník. Viz TAMTÉŽ.

³⁸⁸ P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Knihy o černé věži*, s. 39.

³⁸⁹ TAMTÉŽ.

³⁹⁰ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „Svatý Bože, svatý silný, Svatý nesmrtelný smiluj se nad námi. Silvius Kreuz z lince mě ulil.“ Viz TAMTÉŽ, s. 40.

S(ANCTUS). VITVS^{b,391}

c

C)

/+CAROLVS SEXTVS TER AVGVSTVS^d CVM ELECTA CONIVGE SVA
ELISABETHA REGIA PROLE GRAVIDA CORONANTVR PRAGAE QVINTA
ET OCTAVA SEPTEMBRIS DEO VERO LAVS ET GLORIA/^{a,b,392}

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 24–25.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 40.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

^a chronogram vychází 1723

^b tyto nápisy Kopáček neuvádí

^c v těchto místech je reliéf Nejsvětější Trojice a sv. Víta

^d Braniš uvádí „TERAVGVSTVS“

063+	Černá věž	(1723) ³⁹³
------	-----------	-----------------------

Zvon Poledník, který visel na Černé věži, byl ulit lineckým zvonařem Silviem Kreuzem roku 1723 ze svého předchůdce zasvěcenému sv. Janovi a sv. Pavlovi.³⁹⁴ Na čepci mezi barokními ornamenty nesl nápis A) a na věnci druhý nápis B). Na plášti byla zobrazena Panna Maria sv. Jan a Pavel.³⁹⁵ V roce 1917 rakouské úřady rozhodly o jeho rozřezání,

³⁹¹ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „Svatý Vít.“ Viz TAMTÉŽ.

³⁹² Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „Pátého a osmého dne září Karel Šestý třikrátě Rozmnožitel se vznešenou manželkou svou Alžbětou královským plodem obtěžkanou, korunováni jsou v Praze. Bohu pravému buď sláva a čest.“ Viz TAMTÉŽ.

³⁹³ TAMTÉŽ.

³⁹⁴ Roku 1723 praskl zvon Bumerin, který musel být přelit. Kvůli souzvuku byly přelity také zvony z Černé věže Poledník a Marta. Ty byly dne 4. října 1723 byly shozeny z věže a hned 8. října přelity. Viz J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 641.

³⁹⁵ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 25.

proto byl sňat a následně rozlit. Zvon Polední se tak stal, jako jediný z Černé věže, „obětí“ válečné rekvizice.³⁹⁶ Převzato z Koblasa – Kovář 1997.

Výška: 98 cm

Váha: 1071 kg³⁹⁷

Průměr: 121 cm

Přepis textu:

A)

**[/+AB IGNE FVLGVRE^a ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE IESV
CHRISTE SYLVIVS KREYZ LINCENSIS ME FVDIT/]³⁹⁸**

B)

[^b+CVM BINIS ALYS ETIAM HOC SVM TEMPORE FVSA^{-b}]³⁹⁹

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 25.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 41.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

.....
^a Kopáček uvádí „FVLGERE“

^b tento nápis Kopáček neuvádí

³⁹⁶ P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Kniha o černé věži*, s. 40–41.

³⁹⁷ Předchůdce vážil přes 1300 kg. Viz TAMTÉŽ, s. 40.

³⁹⁸ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Od ohně, blesku a pohromy vysvobod' nás Pane Ježíši Kriste. Silvius Kreyz mě ulil.**“ Viz TAMTÉŽ, s. 41.

³⁹⁹ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**S jinými dvěma jsem také v tom čase byl ulit.**“ Viz TAMTÉŽ.

Zvon Oktáva visící na Černé věži ve vyšším zvonovém patře byl ulit roku 1724 lineckým zvonařem Silviusem Kreuzem.⁴⁰⁰ Za druhé světové války v roce 1942 zvon okupační úřady zrekvírovaly a byl odvezen do Prahy. Koncem války se ho podařilo zajistit na Maninách a v roce 1947 se mohl vrátit na své původní místo do Českých Budějovic.⁴⁰¹ Je laděn na tón A, srdce zvonu váží 21 kg. Na čepci je jednoduchá linka, pod čepcem je v linkách řádek, kde se nachází nápis A), pod nápisem je pás ornamentů z akantových úponků. Na plášti je nápis B) v deseti řádcích. Naproti nápisu je reliéf sv. Markéty s křížem v ruce. Na další straně je reliéf sv. Anežky se žezlem v ruce žehnající žebrákovi u svých nohou, naproti reliéf sv. Karla Boromejského s knihou a dvojkřížkem. Pod pláštěm se nachází nápis C) v podobě německé poznámky. Nad věncem jsou dvě linky, na věnci také dvě linky. Převzato z Koblasy – Kovář 1997.

Výška: 74 cm

Váha: 434 kg

Průměr: 91 cm

Materiál: bronz

Písmo: A) kapitála + arabské číslice

B) kapitála

C) nezjištěno

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

SILVIVS CREVZ^a GOSS [MICH IN LINZ ANNO 1723+]⁴⁰²

⁴⁰⁰ Původní Oktáva byla ulita roku 1723 také lineckým zvonařem Kreuzem, avšak dílo se příliš nepodařilo, zvon měl špatný zvuk. Kreuz nabízel opravu opilováním, městská rada se však bránila smluvními podmínkami a požadovala kvalitní práci. Tak vznikl zvon, který nyní visí na věži. Viz TAMTÉŽ, s. 47–48.

⁴⁰¹ TAMTÉŽ, s. 48.

⁴⁰² Koblasy – Kovář uvádějí překlad: „*Silvius Kreutz lil mě v Linci roku 1723.*“ Viz P. KOBLASA – D. KOVÁŘ, *Knihy o černé věži*, s. 48.

B)

**HONORI
ET
VENERATIONI
DIVIS
CAROLO ELISABETHÆ
ET
MARGARETHÆ
IN
ANNO ISTO
FVSA⁴⁰³**

C)

[Sylvius Creutz macht mich in Lintz]

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 25.

KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997, s. 48.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

.....
^a Braniš uvádí „CREYZ“

065+	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	1728
------	---------------------------------------	------

Zvon, kterému se také říkalo Svatý Dominik, byl zavěšen v tzv. Bílé věži u klášterního kostela Obětování Panny Marie. Byl ulit roku 1728 Jiřím Václavem Kohlerem nejspíše

⁴⁰³ Koblasa – Kovář uvádějí překlad: „**Ke cti a chvále svatých Karla, Alžběty a Markéty onoho roku lit.**“ Viz TAMTĚŽ; Koblasa – Kovář a Kopáček nerespektují ligatury.

ze zvonu, který zde visel předtím a byl zničen velkým požárem z dubna téhož roku.⁴⁰⁴ Na plášti měl zobrazeného svatého Dominika a pod ním nápis. V roce 1916 bylo rozhodnuto o jeho rekvizici, byl tedy dne 9. září téhož roku rozpůlen a shozen do zahrady.⁴⁰⁵ Převzato z Braniš 1900.

Výška: 87 cm

Váha: 800 kg

Průměr: 112 cm

Materiál: nezjištěno

Písmo: nezjištěno

Velikost písma: nezjištěno

Přepis textu:

[G(EORGIUS). W(ENCESLAUS). I^a. KOHLER]

[CANE MI^aCANTE VERA QVI^aES EX SI^aDERE SPERAT VR^b]

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 36.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

WATZL, Josef, *Orodovníce před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 78.

.....
^a Watzl uvádí písmeno „J“

^b chronogram vychází 1728

066 – obr. 056	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	1728
----------------	---------------------------------------	------

Zvon, zasvěcený svatému Petru mučedníku, visí v tzv. Bílé věži klášterního kostela Obětování Panny Marie. Byl zhotoven mistrem Jiřím Václavem Kohlerem po požáru v

⁴⁰⁴ Tento požár těžce poškodil konventní budovu, věž a zničil také zvony, které na ní visely. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 44.

⁴⁰⁵ J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 33.

roce 1728.⁴⁰⁶ Na čepci má nápis A) a na plášti, pod zobrazeným sv. Petrem mučedníkem, se nachází nápis B).

Výška: 72 cm

Váha: nezjištěno

Průměr: 85 cm

Materiál: nezjištěno

Písmo: nezjištěno

Velikost písma: nezjištěno

Přepis textu:

A)

G(EORGIUS). W(ENCESLAUS). I. KOHLER

B)

**/A FVLMI^aNE ET GRANDI^aNE EXVRGENTE^b LI^aBERET NOS SANCTVS
PRÆSENS^c/⁴⁰⁷**

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 37.

KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006, s. 641.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 78.

.....

^a Watzl uvádí písmeno „J“

^b Kopáček uvádí „EX VRGENTE“

^c chronogram vychází 1728

⁴⁰⁶ Tento požár těžce poškodil konventní budovu, věž a zničil také zvony, které na ní visely. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 44.

⁴⁰⁷ Kopáček a Watzl nerespektují ligatury.

Náhrobek sekundárně připevněný k jižní zdi v zadní části kostela patří Jakobovi Kienerovi. Ke zdi je upevněn dvěma skobami na horním okraji desky. Dříve se náhrobek nacházel na jižní straně v křížové chodbě. V nápisovém poli o rozměrech 120 x 77 cm je v jednoduchém rámu německý vytesaný nápis. Na místech, kde by měl být vyryt věk a dvě druhé číslice letopočtu nic vyryto není. Z matriky zemřelých v Českých Budějovicích však vyplývá, že zemřel 20. března 1728 ve věku 66 let.⁴⁰⁹ Nad nápisem, také v jednoduchém rámu, je reliéf lebky s překříženými hnáty. V desce jsou po okrajích čtyři díry, dvě u horního okraje, zbývající dvě u dolního okraje desky, je to nejspíše pozůstatek po původním uchycení desky. Nápis lze dobře přečíst.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 7,5 cm

velká písmena – 5 cm

čísllice – 5 cm

Přepis textu

**H^aER RUHET I^aN
 GOTT DER EHRSA,^b
 ”^bMBE HERR I^aACOB
 KI^aENER , GEBÜRTHI^aG
 VON GEMERDI^aNG^c AUS
 SCHWABEN, GEWESTER
 BURGER , VND^d TUCH,^b
 ”^bMACHER ALL HI^aER^c,
 SO I^aN <..> I^aAHR SEI^aNES
 ALTERS GESTORBEN,
 ANNO 1^f7 <..> GOTT VER,^b**

⁴⁰⁸ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 245.

⁴⁰⁹ TAMTÉŽ.

”^bLEI^aHE I^aHM DI^aE EW^aGE
RUH, VND^d HI^aLFE VNS^g
ALLEN AUCH DAR
ZU AMEN

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 244.

.....
^a nad písmenem „I“ je tečka

^b zde je vytesáno rozdělovací znaménko

^c Chvojka uvádí „GEMMERDING“

^d Chvojka uvádí „UND“

^e Chvojka uvádí „ALLHIER“

^f číslice „1“ je naspána zdobně, dole se rozdvouje do dvou obloučků

^g Chvojka uvádí „UNS“

068 – obr. 058

Katedrála sv. Mikuláše

1729

Nástěnná malba triumfálního oblouku boční jižní kaple katedrály. Na jeho horní vnitřní straně uprostřed je namalována kartuše nesoucí nápis A) s chronogramem. Nápis je namalován černou barvou, chronogram barvou hnědou. V dolní části kartuše se nachází druhý nápis v podobě podpisu autora malby. Kartuše je namalována růžovou barvou s bílým středem a žlutými okraji. Kolem kartuše je květinová dekorace, vedle které je z každé strany zobrazen anděl. Nahoře je namalována hlavička anděla v mušli žluté barvy. Na vnější straně oblouku uprostřed, tedy přímo nad vchodem do kaple, je do oblouku uspořádaná nápisová páska s nápisem B), pod kterým je zobrazena monstrance s Nejsvětější Svátostí nesená anděly. Vše je dílem původem bavorského malíře Johanna Adama Schöpfa, který dílo zhotovil v roce 1729.⁴¹⁰ K restaurování došlo mezi lety 2011–2013.⁴¹¹

Materiál: omítka

Písmo: A) kapitála + humanistická minuskula

⁴¹⁰ J. ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše*, s. 173.

⁴¹¹ *Katedrála svatého Mikuláše*. [online] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Katedr%C3%A1la_svat%C3%A9ho_Mikul%C3%A1%C5%A1e. (duben 2015).

C) kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

ANNO
CANONIZATI^aONIS SANCTI IO^a
^a=ANIS NEPO^aMVCENI ISTA
CAPELLA CORPORIS CHRIS^a
^a=TI ET BEATÆ VIRGINIS
EST RENOVATA^{b,412}
// A(dam). Schöpf. Pin^c

B)

LAVDETVR SANCTI^dSSI^dM^v̄^e(M) SACRAMENTV̄^e(M)⁴¹³

Literatura:

ADÁMEK, Jan a kol., *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2014, s. 173.
.....

^a zde je rozdělovací znaménko u paty písmene

^b chronogram vychází 1729

^c zde je znaménko v podobě dvou obloučků nad sebou

^d nad písmenem „I“ je tečka

^e zkracovací znaménko je v prostředku namalováno do obloučku

⁴¹² Adámek uvádí překlad: „V roce svatořečení svatého Jana Nepomuckého byla opravena tato kaple Těla Kristova a blahoslavené Panny.“ Adámek přepisuje text minuskulou a nerespektuje ligaturu. Viz J. ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše*, s. 173.

⁴¹³ Adámek nápis B) neuvádí.

Nástěnná malba na klenbě v jižní boční kapli katedrály s oltářem Zesnutí Panny Marie. Jedná se o výjev slavobrány, čekající na zesnulou Pannu Marii, ve které se vznáší anděl s kouřícím kadidlem. Nad bránou, která se nachází uprostřed vrcholu klenby, je zobrazeno hebrejsky psané Boží jméno ve zlatavé záři, jež je obklopeno anděly a putti. Jižně od středu klenby jsou zobrazeni andělé, jeden z nich přidržuje nápisovou pásku s nápisem A), pod kterým je na červeném podkladu namalován obraz, jež symbolicky připomíná tělo Páně, a to obraz Ježíšova podobenství o hostině a povolání. Severně od středu klenby jsou také zobrazeni andělé a nápisová páska s nápisem B), pod kterým je opět na červeném podkladu namalován obraz many, kterou Bůh živil Izraelce na čtyřicetileté cestě pouští, který má symbolicky připomínat tělo Páně ze Starého a Nového zákona. Autorem této malby je malíř bavorského původu Johann Adam Schöpf, který klenbu namaloval roku 1729 jako připomínku na slavnou kanonizaci sv. Jana Nepomuckého.⁴¹⁵ K restaurování došlo mezi lety 2011–2013.⁴¹⁶

Materiál: omítka

Písmo: kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

HO^aMO QVI^bDAM FECIT^b COE/^cNAM MAG/^cNAM⁴¹⁷

B)

⁴¹⁴ J. ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše*, s. 173.

⁴¹⁵ TAMTÉŽ.

⁴¹⁶ *Katedrála svatého Mikuláše*. [online] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Katedr%C3%A1la_svat%C3%A9ho_Mikul%C3%A1%C5%A1e. (duben 2015).

⁴¹⁷ Adámek uvádí překlad: „**Jeden člověk chystal velikou večeři.**“ Adámek přepisuje text minuskulou. Viz J. ADÁMEK a kol., *Katedrála sv. Mikuláše*, s. 173.

PANEM COELI^b DEDI^bT EI^bS⁴¹⁸

Literatura:

ADÁMEK, Jan a kol., *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2014, s. 173.

.....
^a zde je slovo rozděleno malbou ruky

^b nad písmenem „I“ je tečka

^c slovo je rozděleno ohybem pásky

070 – obr. 060	Kaple Smrtných úzkosti Páně	(1729) ⁴¹⁹
----------------	-----------------------------	-----------------------

Nástěnná malba po celé kupoli kaple. V nejvyšším místě je namalován výjev Boha Otce sedícího na oblaku a kolem něj a podél dolní části kopule jsou vznášející se andělé s nástroji umučení Krista. Ve východní části malby, pod nohama dvou andělů, je nápisová páska s českým textem, kterou přidržuje putto, jehož jedna ruka je vytvořena plasticky. Freska se na některých místech odlupuje, jinak je v dobrém stavu. Freska je dílem bavorského malíře Jana Adama Schöpfa z roku 1729.⁴²⁰

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Pro zločin mého národa, bil jsem ho.

Jsa: 53 V 8.

071 – obr. 061	Kaple Smrtných úzkosti Páně	(1729) ⁴²¹
----------------	-----------------------------	-----------------------

Nástěnná malba ve štukovém rámu zobrazena v severozápadní části tamburu kaple podává první výjev z Osmera blahoslavenství. Vidíme zde postavu ženy sedící na

⁴¹⁸ Adánek uvádí překlad: „**Chléb nebeský jim dal.**“ Adánek přepisuje text minuskulou. Viz TAMTÉŽ.

⁴¹⁹ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴²⁰ TAMTÉŽ.

⁴²¹ K. PLETZER, *České Budějovice*.

oblaku, jenž se zbavuje zlatého pokladu, a kterou anděl nad ní obléká do prostého hávu. Nad nimi je nápisová páska s českým nápisem z Písma svatého. Výjev vytvořil malíř bavorského původu Jan Adam Schöpff roku 1729.⁴²²

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blahoslavení chudí duchem neboť jejich jest království nebeské. MAT. V.3.⁴²³

072 – obr. 062

Kaple Smrtných úzkosti Páně

(1729)⁴²⁴

Nástěnná malba v severovýchodním pendantivu kaple znázorňuje druhý výjev z Osmera blahoslavenství. Je zde vyobrazena zahalená plačící postava ženy s dřevěným křížem vedle nohou, nad kterou se vznáší anděl a utěšuje jí. Nad tímto výjevem je namalována nápisová páska s českým nápisem z Písma svatého. Autorem je Jan Adam Schöpff, který scénu namaloval roku 1729.⁴²⁵

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blah^aoslavení lkající, neboť potěšeni budou. MAT. V.5.⁴²⁶

.....
^a zde je slovo rozděleno ohybem pásky

⁴²² TAMTÉŽ.

⁴²³ Mt 5, 3.

⁴²⁴ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴²⁵ TAMTÉŽ.

⁴²⁶ Mt 5, 4.

Nástěnná malba vyobrazující třetí z výjevu Osmera blahoslavenství v jihozápadním pendantivu kaple. Na malbě je zobrazena postava ženy stojící na oblaku s rozpaženými rukama a nad ní také na oblaku sedící anděl, držící v ruce ratolest. V oblaku u ženiných nohou je zapíchnut meč. V horní části výjevu je namalována nápisová páska s českým nápisem z Písma svatého. Jan Adam Schöpf tuto scénu zhotovil roku 1729.⁴²⁸

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blahoslave^a ní tiší, neboť zemí vládnouti budo^a u. MAT. V.4.⁴²⁹

.....
^a zde je slovo rozděleno ohybem pásky

Nástěnná malba v severozápadním pendantivu kaple vyobrazuje čtvrtý výjev z Osmera blahoslavenství, a to postavu muže a anděla na oblacích, který dává muži napít ze džbánu. Pod postavou muže lze vidět rozsypaný koš s ovocem a pod andělem váhy na dlouhé rukojeti. Nad tímto výjevem se vznáší nápisová páska s českým nápisem z Písma svatého. Malba je dílem bavorského malíře Jana Adama Schöpfa z roku 1729.⁴³¹

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

⁴²⁷ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴²⁸ TAMTÉŽ.

⁴²⁹ Mt 5, 5.

⁴³⁰ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴³¹ TAMTÉŽ.

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blahoslavení, kteří lační a žízní po spravedlnosti, neboť nasyce^ani bud^aou. MAT. V.6.⁴³²

.....
^a zde je slovo rozděleno ohybem pásky

075 – obr. 065	Kaple Smrtných úzkosti Páně	(1729) ⁴³³
----------------	-----------------------------	-----------------------

Nástěnná malba ve štukovém rámu s pátým výjevem Osmera blahoslavenství namalována v jihovýchodní části tambury kaple. Je zde zobrazena postava ženy v bohatém oděvu sedící na oblaku, vedle níž je v dále namalován zámek s postavou muže před ním. Nad postavou ženy, také na oblaku, sedí anděl. Nad tímto výjevem je zobrazena nápisová páska s českým nápisem z Písma svatého. Freska je dílem Jana Adama Schöpfa z roku 1729.⁴³⁴

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blahoslav^aení milosrdní, neboť milosrdenství dojd^aou. MAT. V:7.⁴³⁵

.....
^a zde je slovo rozděleno ohybem pásky

076 – obr. 066	Kaple Smrtných úzkosti Páně	(1729) ⁴³⁶
----------------	-----------------------------	-----------------------

Nástěnná malba znázorňující šestý výjev z Osmera blahoslavenství se nachází v jihovýchodním pendantu kaple. Je zde vyobrazena sedící postava ženy na oblaku

⁴³² Mt 5, 6.

⁴³³ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴³⁴ TAMTÉŽ.

⁴³⁵ Mt 5, 7.

⁴³⁶ K. PLETZER, *České Budějovice*.

držící v ruce lilii, nad kterou se vznáší anděl. Nad tímto výjevem je nápisová páska s českým textem z Písma svatého. Jan Adam Schöpf tuto scénu zhotovil roku 1729.⁴³⁷

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blahoslavení, čistého srdce, neboť Boha viděti budou. MAT. V. 8.⁴³⁸

077 – obr. 067

Kaple Smrtných úzkosti Páně

(1729)⁴³⁹

Nástěnná malba ve štukovém rámu se sedmým výjevem Osmera blahoslavenství v severovýchodní části tamburu kaple. Je zde vyobrazena sedící postava ženy, jež drží v pravé ruce ratolest. Pod ní je namalován luk se šípy a šavle. Nad ženou je sedící anděl na oblaku, pod kterým se nacházejí další čtyři malí andělé. Nad výjevem je zobrazena nápisová páska s českým textem z Písma svatého. Dílo vytvořil malíř Jan Adam Schöpf roku 1729.⁴⁴⁰

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Blahoslavení pokojní, neboť synové Boží slouží b^audou. MAT. V. 9.⁴⁴¹

.....
^a slovo je přerušeno ohybem pásky

⁴³⁷ TAMTÉŽ.

⁴³⁸ Mt 5, 8.

⁴³⁹ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴⁴⁰ TAMTÉŽ.

⁴⁴¹ Mt. 5, 9.

Nástěnná malba ve štukovém rámu znázorňuje poslední z výjevů Osmera blahoslavenství v jihozápadní části tamburu kaple. Na výjevu je zobrazena postava muže opírajícího se o hůl, kterého pobízí nad ním letící anděl, jenž v ruce drží křížek. Vedle nich jsou dvě mužské postavy házející na ně kamení. Nad výjevem se nalézá nápisová páska s českým textem z Písma svatého. Tento výjev vznikl roku 1729 rukama malíře Jana Adama Schöpfa.⁴⁴³

Materiál: omítka

Písmo: humanistická minuskula + kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

**Blahoslavení kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království
nebeské!** MAT. V.10⁴⁴⁴

Nástěnná malba nacházející se v obřadní síni v budově radnice nese nápis.⁴⁴⁶ Malba, která pokrývá plochu téměř 130 m², znázorňuje Šalamounův soud.⁴⁴⁷ Nápis, který je namalován do oblouku v nápisové pásce, se nachází takřka uprostřed výjevu nad postavou ženy sedící na oblaku. Ta je oděna v bílých šatech s červeným pláštěm a

⁴⁴² K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴⁴³ TAMTÉŽ.

⁴⁴⁴ Mt 5, 10.

⁴⁴⁵ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 455.

⁴⁴⁶ Tato síň však nebyla vždy obřadní, nýbrž soudní. Sem chodili vězni ze zadního traktu radnice, dřívějšího vězení, aby se dozvěděli svůj rozsudek. Viz Magistrát města České Budějovice, kancelář Odboru vnitřních věcí, Zprávy o restaurátorském průzkumu, zpráva bez označení.

⁴⁴⁷ Šalamounův soud vypovídá o sporu dvou žen, které se prou o jedno novorozeně. Král proto dává rozkaz, aby bylo dítě přeseknuto na dvě poloviny a každá žena si vzala jednu polovinu. První žena s tímto rozsudkem souhlasí, ale ta druhá ne. Druhá žena chce, aby dítě nepřesekávaly a aby si ho nechala první žena. Tak král Šalamoun pozná, že žena, která nechtěla dítě zabít je pravá matka a svěří dítě jí. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 29.

na její hrudi se nachází obličej v podobě Slunce. Obě ruce má zvednuté, v pravé ruce drží rukojeť, na jejímž konci je Boží oko, z něhož vychází paprsky. Po pravém boku ženy jsou namalovány tři hlavičky putti. Malba byla před restaurováním do roku 2008 zakryta povrchovými nečistotami, které byly v tomto roce odstraněny. Restaurátorskou práci provedl akademický malíř Milan Kadavský. K jinému restaurování došlo také před koncem 19. století a v roce 1981 akademickými malíři Jaroslavem Altem starším, Vlastimilem Bergrem a Aloisem Martanem.⁴⁴⁸ Autorem výjevu je malíř bavorského původu Jan Adam Schöpf, který dílo vytvořil na objednávku městských radních v letech 1729–1730.⁴⁴⁹

Materiál: omítka

Písmo: kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis:

**PER ME PEGER REGNANT ET LEGVM^a CONDITORES J^bVSTA^a
DECERNVNT_[±4]**⁴⁵⁰

.....
^a scriptura continua

^b nad písmenem „J“ je tečka

080 – obr. 070	Radnice	(1730) ⁴⁵¹
----------------	---------	-----------------------

Kartuše nacházející se na štukové výzdobě nad prostředním oknem prvního patra a hlavní římsou. Níže je pod kartuší umístěn znak Čech, nad sousedními okny znaky Moravy a Slezska. Pod českým znakem vidíme plastický znak Českých Budějovic v podobě obohacené Ferdinandem III. roku 1648.⁴⁵² Výzdoba také obsahuje další dva

⁴⁴⁸ Magistrát města České Budějovice, kancelář Odboru vnitřních věcí, Zprávy o restaurátorském průzkumu, zpráva bez označení.

⁴⁴⁹ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 455.

⁴⁵⁰ Přísloví 8,15.

⁴⁵¹ K. PLETZER, *České Budějovice*.

⁴⁵² Štít je vyplněný hradbou z kvádrů se třemi věžemi, z jejich střílem jsou vysunuty hlavně děl. Před hradební zdí stojí na trojitém pahorku anděl v říze, držící v pravici tesaný meč a před sebou štítek s českým lvem. U nohou anděla jsou zkřížená kladívka a srpek měsíce jako symbol hornictví. Nad štítem je helma s pokrývadlem a královskou korunou, z níž vyrůstá korunovaný lev, držící v tlapách červený

výjevy, provedeny na sytě červeném podkladu. Vpravo je zobrazen Marcus Curtius, veden věštbou se vrhá v plné zbroji s koněm do propasti na římském fóru, aby zachránil svou obec před zkázou. Vlevo Gaius Mucius Scaevola, zajat nepřátelskými Etrusky, vkládající dobrovolně svou pravici do ohně, aby dokázal nebojácnost a přinesl své obci mír. Latinský nápis je v kartuši zlatě napsán a udává rok celkového dokončení přestavby radnice, tedy 1730. Celá výzdoba je dílem pasovského štukatéra Berbarda Thama z Pasova.⁴⁵³

Materiál: štuk

Písmo: kapitála

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

**DOMVS
IVSTITIÆ^{a,b}
GVBERNA^aNTE
^cGLORIOSO CAROLO VI^c
RESTA^aVRA^aTA^{a,454}**

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 42.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 37.

PLETZER, Karel: *České Budějovice: královské město na jihu Čech*. České Budějovice 1991.

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b Pletzer nerespektuje ligaturu

^c scriptura continua

štítek se stříbrným pruhem a monogramem F III. Štítonoši jsou dva těžkooděnci s tesanými meči a helmami s korunkou. Viz TAMTÉŽ.

⁴⁵³ TAMTÉŽ.

⁴⁵⁴ Kovář uvádí překlad: „**Dům spravedlnosti, za panování slavného Karla VI. přestavěny.**“ Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 28; Frojdová má zvětšená písmena, u kterých předpokládá, že náleží chronogramu. Celý text je ale v originále psán stejně velkými písmeny.

Malý **náhrobek** patřící Markétě Knappové je sekundárně umístěn v zadní části postranní lodi kostela u severní zdi.⁴⁵⁵ Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Náhrobek byl dříve umístěn ve východním křídle křížové chodby. Po celé jeho ploše je v jednoduchém vyhloubeném orámování v nápisovém poli o rozměrech 53 x 58 cm vytesaný německý nápis. Letopočet, který se nachází u dolního okraje, je rozdělen vytesaným tlapatým křížem.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 5 cm

velká písmena – 4 cm

čísllice – 6 cm

Přepis textu:

H^aER LI^aGT
BEGRABEN
MA^bRGARETHA^c
KNAPPIN SO
GESTORBEN DEN
15 · A^bPR^aL
1^d7^e 31^f

 Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 248.

.....
^a nad písmenem „I“ je tečka

^b písmeno „A“ má prolomené břevno

^c písmeno „A“ je špatně čitelné

^d číslice „1“ je dole rozdělena do dvou obloučků a je nad ní tečka

^e zde je text rozdělen křížkem

^f nad číslicí „1“ je tečka

⁴⁵⁵ Markéta Knappová rozená Slamenská, majitelka domu v České ulici č. 110. Matrika zemřelých uvádí její stáří 68 let. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 248.

Malý **náhrobek** patřící Magdaleně Purgartové je sekundárně umístěn u jižní zdi vedle dveří vedoucím k varhanám. Ke zdi je připevněn dvěma skobami v horním okraji náhrobku. V nápisovém poli o rozměrech 46 x 52 cm je vhlouben německý nápis, který je ve velmi špatném stavu. Samotný kámen není v okrajích celistvý a nemá svou původní velikost.

Materiál: vápenec

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 5 cm

velká písmena – 3 cm

Přepis textu:

H^aER RUHE^{bT}
FRAU MAGDALENA
PURGARTI^aN
WELCHE DEN 4 MEY^b
1·7·3·6 FRÜ^cH GEGEN
7 UHR VERSCHI^aEDEN^d
GOTT LASSE SI^aE
SEELI^aG RUHEN
AMEN

 Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 249.

.....
^a nad písmeny „I“ je tečka

^b písmeno je špatně čitelné

^c písmenu „Ü“ chybí dolní oblouček

^d druhá půlka písmene „N“ chybí

Barokní **socha** svatého Dominika je umístěna v malé klášterní zahradě za zdi podél východního okraje před klášterní věží bývalého dominikánského kláštera, dnes kostela Obětování Panny Marie. Původně zdobila přístup do klášterního hřbitova, později byla postavena po straně cesty, vedoucí z České ulice do křížové chodby.⁴⁵⁶ V roce 1809 byla přestěhována do klášterní zahrady. Poté odstraněna a po restauraci znovu instalovaná na své nynější místo. Socha svatého Dominika s pozlacenou svatozáří je oděna v dominikánském hábitu, v levé ruce si o tělo opírá rozevřenou knihu, pravou ruku má zdviženou. U nohou mu stojí menší pes, který ve své tlamě drží zapálenou pochodeň. Socha je umístěna na hranolovém soklu s volutami po stranách, který na své přední části nese latinský nápis s chronogramem v nápisovém poli o rozměrech 75 x 41 cm. Chronogram je zvýrazněn červenou barvou, zbylý text je obtažen barvou černou. Socha je dílem místního umělce Josefa Dietricha.⁴⁵⁷ Ke generálnímu restaurování došlo v letech 1983–1984.⁴⁵⁸

Materiál: pískovec

Písmo: kapitála

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 5,5 cm

velká písmena – 8 cm

chronogram – 8 cm

Přepis textu:

DIVINI VERBI

^a-**EJ**^b**V**S **Q**^c**V**^e-^a

GENITRICIS

G^d**ASTISSIMO**

IN TERRIS

⁴⁵⁶ J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 36.

⁴⁵⁷ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 95.

⁴⁵⁸ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 13.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

.....
^a scriptura continua

^b písmeno „J“ končí pod řádkem, do chronogramu se počítá jako písmeno „I“

^c cauda u písmena „Q“ zasahuje do kruhu

^d písmeno „G“ je použito pro chronogram jako písmeno „C“, Frojdová nemá písmeno „G“ zvýrazněno červenou barvou

^e chronogram vychází 1739

084 – obr. 074	Klášterní zahrada	1739
----------------	-------------------	------

Barokní **socha** svatého Josefa stojí v klášterní zahradě u východní zdi před Bílou věží kostela Obětování Panny Marie.⁴⁶⁰ Její původní stanoviště bývalo u vchodu do klášterního hřbitova dominikánského kláštera. Na své současné místo se dostala po jejím restaurování. Památka svatého Josefa drží v levé ruce sochu v podobě malého Ježíška, v pravé ruce svírá lilii, jakožto symbol čistoty. Socha stojí na čtyřhranném soklu s volutami po stranách, v jejíž přední části se nachází nápisové pole o rozměrech 72 x 39 cm. V nápisovém poli je vytesán latinský text s chronogramem. Chronogram je zvýrazněn červenou barvou, ostatní text zvýrazněn barvou černou. Plastika je dílem místního umělce Josefa Dietricha.⁴⁶¹

Materiál: pískovec

Písmo: kapitála

Velikost nápisu: zvětšená velká písmena – 8 cm

⁴⁵⁹ Frojdová uvádí překlad: „**Svatého (Božského) Slova a jeho rodičky (Matky) nejčistšímu (nejcudnějšímu, neposkrvněnému) pozemskému vychovateli.**“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 13.

⁴⁶⁰ Dietrich měl prý soše propůjčit svůj obličej, ale nijak potvrzeno to není. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 41.

⁴⁶¹ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 95.

velká písmena – 6 cm

chronogram – 8 cm

Přepis textu:

DIVINI VERBI

^aE^bJ^bV^s Q^cV^eE^{-a}

GENITRICIS

G^dASTISSIMO

IN TERRIS

NVTRITIO^e

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

.....
^a scriptura continua

^b písmeno „J“ končí pod řádkem, do chronogramu se počítá jako písmeno „I“

^c cauda písmena „Q“ je ve tvaru vlnovky a zasahuje do kruhu písmena

^d písmeno „G“ je použito pro chronogram jako písmeno „C“

^e chronogram vychází 1739

085 – obr. 075	Piaristické náměstí	1741 ⁴⁶²
----------------	---------------------	---------------------

Sloup Nejsvětější Trojice Sonntagberské je umístěn naproti sousoší Kalvárie,⁴⁶³ v nice ohradní zdi nalevo při vstupu na Piaristické náměstí.⁴⁶⁴ Sloup byl nejprve umístěn uprostřed hřbitova. Na vysokém sloupu ozdobeném korintskou hlavicí je postava Boha Otce, který drží kříž s ukřižovaným Bohem synem s pozlacenou trojúhelníkovou svatozáří. U jeho nohou sedí holubice, jako symbol Ducha Svatého s pozlacenými paprsky. Přední strana podstavce o rozměrech 84 cm x 40 nese latinský nápis A)

⁴⁶² Kovář uvádí rok 1742. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 41.

⁴⁶³ Až do roku 1809 se mezi oběma sochami klenul oblouk brány, kterou zdobil obraz s motivem založení zdejšího kláštera. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 41. Viz kat. č. 100+.

⁴⁶⁴ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

s chronogramem, levá strana o stejných rozměrech nese druhý latinský nápis B) s chronogramem. Na pravé straně podstavce, rovněž o stejných rozměrech, se nachází latinský nápis C). Všechny nápisy jsou vytesány a zvýrazněny černou barvou. Sousoší bylo zhotoveno roku 1741 na popud budějovického mlynáře Erasma Janeho a jeho manželky Heleny. Autorem je nejspíše sochař Josef Dietrich.⁴⁶⁵ K památce je omezený přístup kvůli jednoduchému plotu. Restaurování proběhlo v letech 1968, 1983 a 2004.⁴⁶⁶

Materiál: pískovec

Písmo: A), C) kapitála

B) kapitála + arabské číslice

Velikost písma: A), C) zvětšená velká písmena – 7,5 cm

velká písmena – 6 cm

chronogram – 7,5 cm

B) zvětšená velká písmena – 7,5 cm

velká písmena – 6 cm

chronogram – 7,5 cm

čísllice – 6 cm

Přepis textu:

A)

VNI
TRINOQ^aVE
DOMINO
SIT LAVS
ATQVE

⁴⁶⁵ J. WATZL, *Orodoznice*, s. 91; I. MAXOVÁ – V. NEJEDLÝ – P. ZAHRADNÍK, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s 41.

⁴⁶⁶ I. MAXOVÁ – V. NEJEDLÝ – P. ZAHRADNÍK, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, s 42.

VIRTVS
IN
SÆ^bCVLA^{c,467}

B)

^dPATRON
ERASMVS
JANI
U^eND
HELENA
IANIN
ANNO^{-d}
1741

C)

AVF DIE
HEILIGE
DREY^fFAL^g
TIGKEIT
TRAVE
VND BAVE
ICH IN
EWIGKEIT^h

⁴⁶⁷ Frojdová uvádí překlad: „Jednomu Trojímu Pánu at' je chvála a moc po staletí (na věky).“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 12; Braniš, Frojdová, Maxová – Nejedlý – Zahradník, Národní památkový ústav a Watzl nerespektují ligaturu.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 44.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 12.⁴⁶⁸

MAXOVÁ, Ivana – NEJEDLÝ, Vratislav – ZAHRADNÍK, Pavel, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009, s. 41–42.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.⁴⁶⁹

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 91–92.

.....
^a písmeno „Q“ nemá zvýrazněnou caudu

^b Braniš nerespektuje ligaturu

^c chronogram vychází 1741

^d Watzl tento nápis přepisuje minuskulou, místo písmene „U“ píše „V“ a naopak

^e písmeno „U“ má sporn

^f písmeno „Y“ má dolní dřík kulatě zatočen

^g Watzl uvádí „DREIFAL“

^h chronogram vychází 1741

086 – obr. 076	Klášterní zahrada	1741
----------------	-------------------	------

Barokní **socha** svaté Anny je postavena v malé klášterní zahradě kostela Obětování Panny Marie za zdi podél východního okraje před klášterní věží. Její původní stanoviště bylo u vchodu do klášterního hřbitova. Na současné místo se dostala po svém restaurování. Socha svaté Anny stojící na vysokém soklu s volutami po stranách je oděna v dlouhém šatu, hlavu má zahalenou závojem. V levé ruce drží rozevřenou knihu, kterou si opírá o nohy. Pravou rukou objímá sochu malé Panny Marie, zde vyobrazenou jako Panna Maria Budějovická. Přední část soklu nese latinský nápis s chronogramem na nápisovém poli o rozměrech 75 x 42 cm. Chronogram je zvýrazněn červenou barvou, ostatní text je zvýrazněn barvou černou. Zdejší sochu vytvořil umělec Josef Dietrich.⁴⁷⁰

Materiál: pískovec

⁴⁶⁸ Frojdová uvádí pouze nápis A).

⁴⁶⁹ Národní památkový ústav uvádí pouze nápis A).

⁴⁷⁰ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 95.

Písmo: kapitála

Velikost písma: zvětšená velká písma – 5 cm

velká písmena – 7,5 cm

chronogram – 7,5 cm

Přepis textu:

^a**TIBI** **B(EATA)**^{-a} :^b **AN̄(N)A**^c :^d

Q^eVÆ CÆLI

REQINAM^f

GENVISTI

INSTRVXISTI

ET DEO

OB TVLISTI^{g,471}

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 15-16.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

.....
^a scriptura continua

^b tečky jsou ve tvaru trojúhelníků

^c Národní památkový ústav uvádí „ANAI“

^d dvojtečka je vysoká jako písmeno „A“, tečky jsou ve tvaru trojúhelníků

^e cauda písmena „Q“ je ve tvaru vlnovky a nezasahuje do kruhu písmena

^f sic. „REGINAM“

^g chronogram vychází 1741

⁴⁷¹ Frojdová uvádí překlad: „Tobě Blažená Anno, která jsi nebi královnu vychovala naučila (,,zasvětila“) a Bohu obětovala.“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 16; Národní památkový ústav nerespektuje ligatury.

Sousoší Kalvárie z roku 1741 se nachází po pravé straně při vstupu na Piaristické náměstí poblíž kostela Obětování Panny Marie na nároží České ulice u bývalého vchodu do klášterního hřbitova. Sousoší znázorňuje ukřižovaného Krista na kříži s trojúhelníkovou poškozenou svatozáří, pod ním Pannu Marii vzhlížející ke Kristu.⁴⁷² U paty kříže, vedle nohou Panny Marie leží Adamova lebka.⁴⁷³ Kříž je doprovázen po obou stranách sochami svatých na podstavcích, po levé straně je socha Jana Evangelisty, po pravé straně socha Panny Marie.⁴⁷⁴ Celé sousoší je ohrazeno nízkým ozdobným kovovým plotem. Horní rameno kříže nese kamenný štítek se zlatě vyplněným nápisem A). Na přední části podstavce o rozměrech 61 x 44,5 cm je umístěn latinský nápis B) s chronogramem, který je v horní části hůře čitelný. Špatná čitelnost je způsobena drobením materiálu, ke kterému dochází po skoro celé nápisové ploše. Celý nápis je vytesán v jednoduchém rámu. Sousoší bylo zhotoveno na přání Terezie Aichlerové, sestry tehdejšího budějovického děkana,⁴⁷⁵ místním sochařem Josefem Dietrichem.⁴⁷⁶ Sousoší je obehnáno kovaným zábradlím.

Materiál: pískovec

Písmo: A), B) kapitála

Velikost písma: A) pro nedostupnost nezměřeno

B) zvětšená velká písmena – 6 cm

velká písmena – 5 cm

chronogram – 6,5 cm

Přepis textu:

A)

⁴⁷² Watzl uvádí rok 1743. Viz J. WATZL, *Orodovnice*, s. 92; Braniš uvádí, že jde o M. Magdalénu. Viz J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 44.

⁴⁷³ Podle pověsti, každý kdo pohlédne do očí lebky a bude si něco přát, bude jeho přání vyplněno, avšak pokud toto přání nebude vysloveno nahlas. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 94.

⁴⁷⁴ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 44.

⁴⁷⁵ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 92.

⁴⁷⁶ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 94.

**I(ESUS) N(AZARENUS)
R(EX) I(UDEORUM)⁴⁷⁷**

B)

**J^aESV
NA^bZA^bRENO
^cREGI IVDEORVM^d
PRO NOBIS^c
CRVCIFIXO
POSVIT
THERESIA^{b,e}
A^bICHLERIN^{f,478}**

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 44.

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s. 11.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 92.

ZÍKA, Jan, *Panna Maria budějovická: nástin a popis chrámu starobylého a milostného obrazu*, České Budějovice 1932, s. 34.

.....
^a písmeno „J“ končí pod řádkem

^b písmeno „A“ má prolomené břevno

^c scriptura continua

^d Zíka uvádí „IVDEORVM“

^e Zíka uvádí „THERESIA“

^f chronogram vychází 1741

⁴⁷⁷ Jan 19, 19.

⁴⁷⁸ Zíka uvádí překlad: „Ježíši Nazaretskému, králi židovskému, pro nás ukřižovanému, postavila Terezie Aichlerová.“ Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 34–35.

Barokní **socha** svatého Jáchyma se nachází podél východního okraje klášterní zdi v zahradě v kostele Obětování Panny Marie před klášterní věží.⁴⁷⁹ Před restaurováním památka stála u vstupu do klášterního hřbitova stejnojmenného kostela. Světec stojící na vysokém soklu s volutami po stranách je vyobrazen s pozlacenou svatozáří, v dlouhém řádovém rouchu. V levé ruce drží na hrudi otevřenou knihu. U nohou mu stojí malá socha v podobě andílka. Do přední strany podstavce o rozměrech 75 x 42 cm je vytesán latinský nápis s chronogramem. Text je vyplněn černou barvou, kromě chronogramu, který je zvýrazněn barvou červenou. Socha je dílem místního umělce Josefa Dietricha.⁴⁸⁰ Ke generálnímu restaurování došlo v letech 1983–1984.⁴⁸¹

Materiál: pískovec

Písmo: kapitála

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 5,5 cm

velká písmena – 8 cm

chronogram – 8 cm

Přepis textu:

^a**HONORI DIVI**^{-a}

IOA^b**CHIM**

^a**EIVSQ**^c**VE FILLÆ**^{-a,b}

OB GRA^b**TIA**^b**S**

ET A^b**VXILIA**^b

NOBIS^d

⁴⁷⁹ Národní památkový ústav uvádí, že se jedná o sochu sv. Vincence. Viz Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

⁴⁸⁰ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 94.

⁴⁸¹ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 16-17.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.

.....
^a scriptura continua

^b písmeno „A“ má prolomené břevno

^c cauda u písmena „Q“ je nasazena téměř na polovině kruhu a zasahuje do něj

^d Národní památkový ústav uvádí „NOBIS“

^e Národní památkový ústav uvádí „PRAESTITA“

^f chronogram vychází 1743

089 – obr. 079	Klášteří zahrada	1746 ⁴⁸³
----------------	------------------	---------------------

Barokní **socha** svatého Zachariáše je umístěna v klášterní zahradě v blízkosti bývalého dominikánského kláštera u východní zdi. Nejprve však byla postavena u brány vedoucí z České ulice.⁴⁸⁴ Plastika znázorňuje vousatou postavu muže, oděnou do roucha starozákonního kněze. V levé ruce drží knihu, na které je vytesán nápis A). V přední části hranolového soklu s volutami po stranách na nápisovém poli o rozměrech 75 x 42 cm je vytesán latinský nápis B) s chronogramem. Text je zvýrazněn černou barvou, pouze chronogram je vybarven barvou červenou. Socha je dílem známého budějovického umělce Josefa Dietricha.⁴⁸⁵

Materiál: pískovec

Písmo: A), B) – kapitála

Velikost písma: A) pro nedostupnost nezměřeno

B) zvětšená velká písmena – 8 cm

⁴⁸² Frojdová uvádí překlad: „**K úctě božského Jáchyma a jeho dcery z vděčnosti a za podporu nám poskytnutou.**“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 17; Národní památkový ústav nerespektuje ligatury.

⁴⁸³ Zíka uvádí rok 1743. Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 34.

⁴⁸⁴ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 96.

⁴⁸⁵ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 94.

velká písmena – 6,5 cm

chronogram – 6 cm

Přepis textu:

A)

IOA^aNNES⁴⁸⁶

EST

NOMEN

EIUS⁴⁸⁷

B)

S(ANCTUS). ZA^aCHA^aRIA^aS

^bDVX PRÆ^aCVRSORIS

VENERA^aTOR VIRGINIS^b

A^aLMÆ^a

PRÆ^aSENTA^aT PENNA^a

QVÆ^aSIBI LA^aBRA^a

VETA^aNT^{a,c,d,488}

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 14.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 808 A/2.⁴⁸⁹

⁴⁸⁶ Luk 1, 63.

⁴⁸⁷ Frojdová uvádí překlad: „Jeho jméno je Jan.“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 14.

⁴⁸⁸ Frojdová uvádí překlad: „Sv. Zachariáš vůdce předchůdce ctitel (uctívateľ) dobrotivé Panny, poskytuje perem ty věci, které jemu ústa zabraňují.“ Viz TAMTÉŽ; Národní památkový ústav nerespektuje ligatury.

⁴⁸⁹ Národní památkový ústav nápis neuvádí celý.

.....
^a písmena „A“ má prolomené břevno

^b scriptura continua

^c jsou zde tři tečky, dvě vedle sebe, jedna nahoře, dohromady dávají tvar trojúhelníku

^d chronogram vychází 1746

090 – obr. 080	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	(1700–1750) ⁴⁹⁰
----------------	--	----------------------------

Velký **náhrobek** stojící v zadní části postranní lodi u západní zdi, k níž je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje, vzpomíná na Ondřeje Grubera. Před tím byl náhrobek umístěn u jižní zdi v křížové chodbě, odkud byl v roce 2015 přemístěn na nynější místo. Ve vyhloubeném poli je v horní části reliéfně vytvořená lebka s překříženými hnáty. Ve zbývající části náhrobku v nápisovém poli o rozměrech 112 x 59 cm, v bohatém orámování, jsou viditelné pouze zbytky vytesaného německého nápisu. Náhrobek je silně sešlapán především po levé straně a v celé dolní části. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: kapitála

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 4,5 cm

velká písmena – 6–8 cm

Přepis textu:

ALHIER

LIGET I[N] [---]

TO A^aNDREAS

GRVB[ER]^b [K][---]Z

A^aMT [MA] [---]

BVD[W]^c [---]

NES[---]

⁴⁹⁰ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 243.

IA[---]

[---]

[---]

[---]

[---]

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 243.

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b Chvojka uvádí „GRUBER“

^c Chvojka uvádí „BUDW“

091 – obr. 081	Kněžská ulice	1760
----------------	---------------	------

Řadový jednopatrový **dům** č. p. 370/16 nesoucí letopočet stojí v Kněžské ulici. Dům je spojen se zvonařskou tradicí. Žila zde nejdříve zvonařská rodina Böglovi a poté zvonařská rodina Pernerů.⁴⁹¹ Tuto tradici připomíná atika s reliéfem zvonu. Letopočet je reliéfně vytvořen a zvýrazněn černou barvou. Nachází se v prostředním jednoduchém štukovém poli v široké podparapetní ploše, kde je umístěn na střed. Letopočet vypovídá o úpravě domu v 18. století. K další úpravě domu došlo v poslední třetině 19. století, kdy budova dostala dnešní podobu.⁴⁹²

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a7^b6^c0

⁴⁹¹ Rodina Pernerů zde žila od roku 1776 do počátku 20. století. Také zde vyráběly hasičské stříkačky. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 36; J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 41.

⁴⁹² Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 760 A/75.

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 760, A/75.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

.....
^a svislý dřík číslice „1“ je dole vytvořen do špičky

^b břevno číslice „7“ je prodlouženo směrem dolů a její dřík se prohýbá

^c číslice „6“ je napsána ozdobně

092 – obr. 082	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	1766
----------------	--	------

Náhrobek patřící Janu Antonínu Aichlerovi je sekundárně umístěn v zadní části kostela u jižní zdi.⁴⁹³ Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Nejdříve byl náhrobek umístěn v podlaze hlavní lodi, později byl přemístěn na jižní zeď křížové chodby, odkud se dostal na své nynější místo.⁴⁹⁴ Nápisové pole o rozměrech 162 x 73 cm ohraničené jednoduchým rámem nese latinský nápis, pod ním jednoduchý ornament. Text i ornament jsou do pole vytesány. Památka je velmi dobrém stavu.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 8 cm

velká písmena – 7 cm

čísllice – 7 cm

Přepis textu:

D(EO) O(PTIMO) M(AXIMO)

SEPU^aLTU^aRA PRÆ^bNO^{=c}

BI^dLI^dS A^eC CONSU^aLTII^dS

SI^dM^dI DOMI^dNI^dI OANNI^dS

A^bNTONI^dI AI^dCHLER

VI^dRI^d CONSU^aLA^bRI^dS

CI^dVI^dTATI^dS BU^aDOVI^{d,f}

⁴⁹³ Syn Jiřího Aichlera a jeho ženy Terezie, která nechala postavit sousoší Kalvárie. Viz kat. č. 087.

⁴⁹⁴ J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 34.

CENÆ QU^aT^d OBI^dT^dT XVI^d
APRI^dLI^dS MDCCLXI^d
ÆTATI^dS SU^bÆ^bLIII^g
CU^aIU^aS A^bNI^dMA
REQU^bT^dESCAT
I^dN PACE⁴⁹⁵

h

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 34.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 244.

.....
^a Braniš uvádí místo písmena „U“ písmeno „V“

^b písmeno „A“ má prolomené břevno

^c toto znaménko Braniš neuvádí

^d nad písmeny „I“ je tečka

^e písmenu „A“ chybí břevno

^f Braniš uvádí „BVDVI“

^g nad písmeny „III“ nejsou patrné tečky

^h zde se nachází ozdobný ornament

093 – obr. 083	Česká ulice	1767
----------------	-------------	------

Jednopatrový měšťanský **dům** s atikou č. p. 199/12 nacházející se v České ulici má klasicistní fasádu s obrazem sv. Floriána, ve kterém je letopočet 1767.⁴⁹⁶ Letopočet je namalován v dolní části obrazu, který je namalován ve štukovém rámu bílé barvy nad středním válcovým sloupem. Obraz je velmi špatně dochovaný. Na tmavém podkladu lze rozeznat pouze postavu sv. Floriána, který je znázorněn jako římský voják dívající se nalevo dolů. Má nataženou levou rukou, ve které nejspíše drží vědro s vodou, vědro je však již nezřetelné. Letopočet je namalován černou barvou na červeném podkladu, jedná se nejspíše o starší vrstvu omítky. Pod letopočtem, na stejném podkladu, se také dochovalo staré číslování domu. Památka je dochovaná ve fragmentárním stavu a je velmi špatně čitelná.

⁴⁹⁵ Chvojka nerespektuje ligatury.

⁴⁹⁶ Kovář uvádí rok 1707. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 134.

Materiál: omítka

Písmo: arabské číslice + humanistická minuskula

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a767

^bN(umer)o 7[.]^b

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 134.

.....
^a číslice „1“ je namalována ozdobně

^b Kovář tento text neuvádí

094 – obr. 084

Česká ulice

1768

Jednopatrový řadový **dům** s atikou č. p. 190/30 nese na svém jednoduchém průčelí letopočet. Letopočet je reliéfně vytvořen pod jediným, prostě orámovaným, oknem atiky v pravé části domu a je zvýrazněn bílou barvou. Letopočet datuje úpravu fasády domu.⁴⁹⁷ Dalších úprav se objekt dočkal v letech 1793 a 1868 podle návrhu Václava Probošta.⁴⁹⁸

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a768^b

Literatura:

⁴⁹⁷ V roce 1603 byl dům spojen s domem sousedním. Viz Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list 692 B/29.

⁴⁹⁸ TAMTÉŽ.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 692 B/29.

.....
^a číslice „1“ je napsána zdobně, dole je rozděvena do dvou obloučků, kdy na jedné z nich je ještě smyčka, číslice má nad sebou ještě tečku

^b číslice „8“ nemá uzavřený horní oblouček

095 – obr. 085

Biskupská ulice

1768

Pravoúhlý **portál**, orámovaný stuhovou šambránou, umístěný mezi dvěma pilastry lemuje hlavní jižní vchod do budovy biskupské rezidence č. p. 132/4, která stojí na rohu ulic Biskupské a Široké nedaleko náměstí Přemysla Otakara II.⁴⁹⁹ Portál nese pod římsou letopočet, který připomíná dokončení stavby této budovy. Letopočet, uprostřed rozdělen klenákem, je reliéfně vytvořen a zvýrazněn růžovou barvou, stejně jako celý portál. Nad zvýrazněnou nadpražní profilovanou římsou je osazen znak šestého českobudějovického biskupa ThDr. Martina Josefa Říhy.⁵⁰⁰

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a7^b68

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 804 A/98.

PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991.

.....
^a číslice „1“ je ozdobně napsána, dole se rozdějuje do dvou obloučků

^b zde je letopočet rozdělen klenákem

⁴⁹⁹ Budova zde byla postavena v letech 1763–1767 na místě deseti zbořených měšťanských domů. Viz K. PLETZER, *České Budějovice*; Od roku 1785 slouží jako reprezentativní sídlo biskupa a hlavní správní budova českobudějovické diecéze. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 71.

⁵⁰⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 804 A/98.

Menší žulový **náhrobek** nacházející se u severní zdi v zadní části kostela patří soukeníku Ferdinandovi Bernhardovi.⁵⁰¹ Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Do roku 1904 byl náhrobek umístěn v podlaze hlavní lodi.⁵⁰² Poté byl přenesen do křížové chodby na východní zeď, odkud se dostal na své současné místo. V nápisové části o velikosti 93 x 53 cm je vytesán německý nápis, nad kterým je umístěn vytesaný tlapatý kříž. Nápis, který je ohraničen jednoduchým rámem, byl dříve zvýrazněn černou barvou. Nyní jsou viditelné pouze zbytky zvýraznění. Náhrobek je dobře zachován, pouze písmo v pravé části je hůře čitelné a v malé části nečitelné. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: vápenec

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velké písmena – 6 cm

velká písmena – 5 cm

čísllice – 6 cm

Přepis textu:

HI^aER RUHET I^bN GOT^c
FERDI^aNAND B^dE^dR^d[N]
HAR^eD BURGERLI^{a,f}
TUCH^gM^hA^dCHER^dMEI^aSTER^{d,ch}
ⁱSEI^aNES ALTER^dSⁱ
74 IAHR
GESTORBEN
DEN 28 MAY^j
A(NNO) . 1770
GOTT VERLEY^jHE^k
IHME^l DIE EWIGE
RU HE

⁵⁰¹ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 247.

⁵⁰² P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 13; J. BRANIŠ, *Soupis památek*, s. 34.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 35.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 247.

.....
^a nad písmeny „I“ je tečka

^b u písmene „I“ je ozdobné znaménko v podobě háčku

^c Braniš a Chvojka uvádí „GOTT“

^d písmeno je špatně čitelné

^e cauda písmena „R“ je špatně čitelná

^f Chvojka uvádí „BURGER U“

^g písmeno „H“ má nahoru prolomené břevno

^h písmeno „M“ má hůře čitelné šikmé dřívky

^{ch} Braniš uvádí „TUCHMACHERMAISTER“

ⁱ tento řádek Chvojka neuvádí

^j písmeno „Y“ je protaženo pod řádek

^k Chvojka uvádí „VERLEÜHE“

^l Braniš uvádí „IHM“, Chvojka uvádí „IHMB“

097	Klástersní kostel Obětování Panny Marie	1772
-----	---	------

Jeden z **kamenů** v hlavní tzv. Bílé věži, která stojí u klášterního kostela Obětování Panny Marie, nese letopočet.⁵⁰³ Letopočet, do kamene vytesaný, uvádí, kdy došlo ke zvýšení věže a k pokrytí její cibulové bání mědí.⁵⁰⁴ Převzato z Braniš 1900.

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: nezjištěno

Přepis textu:

[1772]

⁵⁰³ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 78.

⁵⁰⁴ TAMTÉŽ; Učinil tak tehdejší převor P. Bohumil Taxberger z peněz, které obdržel z milodarů od štedrých budějovických měšťanů. Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 33.

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 36.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 78.

098 – obr. 087

Klášterní kostel Obětování Panny Marie

1773

Náhrobek patřící Anně Kristině Serauerové, manželce Vojtěch Serauera,⁵⁰⁵ je umístěn u severní zdi v zadní části kostela, kde je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Na toto místo se dostal z jižní zdi křížové chodby. V nápisovém poli o rozměrech 53 x 70 cm je vytesán německý nápis, nad nímž je uprostřed vyhlouben tlapatý kříž. Kolem textu a kříže je jednoduchý rám. V dolním levém rohu pod rámem je nejspíše dodatečně vytesán další text, z kterého jsou čitelné pouze dvě písmena. Německý nápis je špatně čitelný, především po okrajích desky.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 10 cm

velká písmena – 8 cm

čísllice – 8 cm

Přepis textu:

HI^aER RUHET
I^aN GOT^b CRT^c
S^dTI^eNA^f SERA^{f,c,U}g
ERI^aN A^fLT^b
[.]^h0 IA^{ch}HR^c A^f(nm)öⁱ
1^j773.
k-[---]CH^k

⁵⁰⁵ Viz kat. č. 106.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 246.

.....
^a nad písmeny „I“ je tečka

^b písmeno „T“ má břevno prohnuté dolů

^c písmena je špatně čitelná

^d písmeno „S“ je částečně vytesané pod břevnem písmene „T“

^e písmeno „I“ je částečně vytesané pod břevnem písmene „T“, jeho tečka je nad břevnem

^f písmeno „A“ má prolomené břevno

^g písmeno „U“ končí nad řádkem

^h písmeno je málo zřetelné, ale je možné, že se jedná o číslici „6“ písmeno „A“ má prolomené břevno

^{ch} písmenu „A“ chybí břevno

ⁱ nad písmenem „O“ jsou dvě tečky vedle sebe

^j číslice „1“ je špatně čitelná

^k Chvojka tento text neuvádí

099 – obr. 088

Při zdi kostela sv. Rodiny

(1773)⁵⁰⁶, 1888

Barokní **socha** sv. Jana Nepomuckého je umístěna při zdi kostela svaté Rodiny mezi vnějšími opěrnými odstupňovanými pilíři. Své původní místo měla před Pražskou bránou, odkud byla v roce 1927 přemístěna na své nynější místo.⁵⁰⁷ Dílo vzniklo v poslední třetině 18. století, asi v roce 1773.⁵⁰⁸ Světec má nad hlavou svatozář s pěti hvězdami, na hlavě biret. Na sobě má albu, nad ní rochetu, úplně navrhnul kanovnícký plášť. V levé ruce drží kříž, v pravé ruce štolu. Na rozmanitém podstavci jsou po stranách umístěny dvě sochy andělíčků sedících na volutách. Na čelní straně podstavce je rokajová kartuš, v níž byl vyryt nápis A), který je však nyní zcela nečitelný. Níže, v nápisovém poli o rozměrech v nejužším a nejvyšším místě o 35 x 38 cm, je vyrytý krátký český nápis B) s letopočtem. Socha je dílem budějovického sochaře Leopolda Huebera.⁵⁰⁹ V roce 1926 byla opravena Radou katolíků, která použila finance

⁵⁰⁶ Karel PLEZTER, *Českobudějovičtí výtvarní umělci v 17. a 18. století*. Jihočeský sborník historický, 1992, roč. 60–61, s. 23–33, zde s. 26.

⁵⁰⁷ Jiří ČERNÝ, *Kostel sv. Rodiny v Českých Budějovicích*, *Zprávy památkové péče* 73, 2013, č. 2, s. 117–125, zde s. 119.

⁵⁰⁸ D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 76.

⁵⁰⁹ K. PLEZTER, *Českobudějovičtí výtvarní umělci*, s. 26.

z veřejných sbírek.⁵¹⁰ V roce 2004 byla zrestaurována akademickým sochařem Ivanem Tláškem.⁵¹¹

Materiál: mušlový vápenec

Písmo: A) nezjištěno

B) humanistická minuskula + arabské číslice

Velikost písma: A) nezjištěno

B) zvětšená malá písmena – 7 cm

velká písmena – 11 cm

malá písmena – 4 cm

číslice – 11 cm

Přepis textu:

A)

[---]

B)

**od
dobrodí^anců
Obnoveno
1888**

Literatura:

Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 19472/3–5435.

.....

^a nad písmenem „i“ není tečka

⁵¹⁰ J. ČERNÝ, *Kostel sv. Rodiny*, s. 119.

⁵¹¹ Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 19472/3–5435.

Obraz nad vchodem branky vedoucí z České ulice na hřbitov, který se tehdy nacházel kolem Dominikánského kláštera, byl opatřen nápisem s chronogramem. Obraz byl namalován na popud převora P. Taxbergera mistrem Františkem Prokešem. Znázorňoval založení a předání kláštera Přemyslem Otakarem II.. Branka s obrazem byla roku 1809 zbourána.⁵¹³ Převzato z Watzl 1910.

Přepis textu:

**[Ottogar VS^a II. REX BOH(EMIAE). V. CENTVM VIRIS RELIAIOSIS^b
BENIGNITATE REGIA PLENE^c EXSTRVXIT.^d]⁵¹⁴**

Literatura:

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu P. Marie v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910, s. 96.

ZÍKA, Jan, *Panna Maria budějovická: nástin a popis chrámu starobylého a milostného obrazu*, České Budějovice 1932, s. 35.

.....
^a Zíka uvádí „OTTAGARVS“

^b Zíka uvádí „RELIGIOSIS“

^c Zíka uvádí „PLENE“

^d chronogram vychází 1266

Řadový jednopatrový **dům** s atikou č. p. 246/35 stojící v České ulici nese na svém průčelí letopočet. Letopočet, který je součástí pozdně barokní fasády, se nachází ve štukově vytvořeném závěsu prostředního okna, jenž má tvar trojúhelníku s několika obloučky na spodních hranách a volně visícími štrápci po stranách a dole uprostřed. Číslice letopočtu, které jsou reliéfně vytvořeny vedle sebe, jsou uprostřed rozděleny

⁵¹² J. PAVEL – E. ŠAMÁNKOVÁ, *České Budějovice*, s. 73.

⁵¹³ J. WATZL, *Orodovnice*, s. 96.

⁵¹⁴ Zíka uvádí překlad: „**Otakar II., pátý král český, úplně zařídil z milosti královské pro sto mnichů (tento klášter).**“ Viz J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 35–36.

menším taktéž reliéfně vytvořeným závěsem trojúhelníkovitého tvaru s obloučky po stranách a visícím střapcem dole. Letopočet vypovídá o přestavbě, která na domě proběhla.⁵¹⁵ Památka je velmi dobře čitelná, ale v současné době je jeho část překryta reklamním plakátem a tudíž není vidět celý letopočet.

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

17^a 76

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 56.

.....
^a zde je letopočet přerušen reliéfně vytvořeným závěsem

102 – obr. 090	Klášteří kostel Obětování Panny Marie	(1780) ⁵¹⁶
----------------	---------------------------------------	-----------------------

Malý **náhrobek** sekundárně umístěný vedle dveří v zadní části hlavní lodi kostela u severní zdi přístavby vedoucí k varhanám vzpomíná na řezníka Jana Haase.⁵¹⁷ Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Dříve se nacházel ve východním křídle křížové chodby. V jednoduchém vyhloubeném orámování je v nápisovém poli o velikosti 38 x 54,5 cm vyryt dobře čitelný německý nápis. V horní části jsou slova první řádky rozdělena malým vyhloubeným křížkem, v dolní části pod rámem je uprostřed vyhlouben malý kruh, nejspíše pozůstatek ozdoby.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 8 cm

⁵¹⁵ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 695 A/37.

⁵¹⁶ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 248.

⁵¹⁷ Syn řezníka Václava Haase a jeho manželky Kateřiny zemřel 29. května 1780. Viz TAMTÉŽ.

velká písmena – 6,5 cm

číslice – 6 cm

Přepis textu:

HIER^a RUHET
I^bN^c GOTT IOA^dN
=^eNES HA^dA^dS
63 A^dLT A^d(NNO). 17[.].]

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 248.

.....
^a zde je vytesán křížek

^b nad písmenem „I“ je tečka

^c šikmý dřík písmena „N“ není v horní části spojen s jeho svislým dříkem

^d písmeno „A“ má prolomené břevno

^e zde je rozdělovací znaménko

103 – obr. 091	Katedrála sv. Mikuláše	1781
----------------	------------------------	------

Náhrobek osazený ve zdi mezi kanovníckou sakristií a presbytářem katedrály sv. Mikuláše patří předčasně zemřelé Františce de Paule von Ottenhal, která byla dcerou krajského hejtmána bechyňského kraje Jana Otty z Ottenhalu.⁵¹⁸ Náhrobek zdobí v každém rohu mušlový reliéf. Ve zdi je přidržován třemi kovovými skobami, dvě jsou umístěny na dolní hraně, poslední je v horní části náhrobku, kde se v bezprostřední blízkosti setkává s dalším náhrobkem.⁵¹⁹ V nápisovém poli o rozměrech 48 x 65 cm je vytesán německý nápis, který je ohraničen jednoduchým rámem. Text, hůře čitelný zejména na levé straně, je zvýrazněn černou barvou.⁵²⁰ Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: pískovec

Písmo: kapitála + arabské číslice

⁵¹⁸ TAMTÉŽ, s. 298.

⁵¹⁹ Viz náhrobek kat. č. 040.

⁵²⁰ Je možné, že poškození pochází od dešťové vody, neboť v bezprostřední blízkosti náhrobku je okapová roura.

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 5 cm

velká písmena – 4 cm

číslice – 3,5–4 cm

Přepis textu:

^a**HI**^b**ER RUHET**
FRAUL^c**E FRANC**^b**I**^c**SC**^c**A**^d
DE PAULA VON OTTENTHA^e**L**^d
GEBOH^d**REN 1**^f**764**
DEN 5 AP^d**RI**^b**LL**^g
GESTORB^d**EN 1**^f**781**^f
DEN 5 NOVEMBRI^b**S**
GOTT T[R]OST SI^b**E**^a

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 298.

.....
^a scriptura continua

^b nad písmeny „I“ je tečka

^c písmeno „C“ je špatně čitelné a není již zvýrazněno černou barvou

^d písmeno je špatně čitelné

^e písmena „HA“ již nejsou zvýrazněna

^f číslice „1“ je psána zdobně, dole se rozděluje do dvou obloučků

^g Chvojka uvádí „APRIL“

104 – obr. 092

Klášteřínský kostel Obětování Panny Marie

(1781)⁵²¹

Velký **náhrobek** stojící v zadní části kostela u západní zdi, který je ke zdi připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje, vzpomíná na písaře městské rady a člena

⁵²¹ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 330.

vnitřní rady Daniela Arnošta Alexia.⁵²² Památka dříve stávala v křížové chodbě u její jižní zdi, odkud se v roce 2015 dostala na své současné umístění.⁵²³ Ve své horní polovině je v jednoduchém vyhloubeném rámu vyrytý řecký kříž. V dolní polovině, také v jednoduchém vyhloubeném orámování, je v nápisovém poli o velikosti 75 x 62 cm vytesán latinský nápis. Náhrobek je velmi ošlapaný, špatně čitelné jsou jen zbytky latinského textu, který byl dříve zvýrazněn černou barvou. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: kapitála

Velikost písma: písmena – 6 cm

Přepis textu:

[---][DANIELI]S
[---][STI] ALEXII
[---]S[---]LAR[±1]
[---]HUIUS
[---][URB]IS[±3]
[---][I SEPTE][---]
[---]

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 245.

105 – obr. 093

Klášterní kostel Obětování Panny Marie

1782

Malý **náhrobek** pekaře a kronikáře Lukáše Schneidera sekundárně stojící u severní zdi v zadní části postranní lodi kostela je ke zdi připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje.⁵²⁴ Předtím byl umístěn ve východním křídle křížové chodby, odkud se

⁵²² Městským písařem se stal roku 1670 a členem vnitřní rady roku 1676. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 245.

⁵²³ TAMTÉŽ, s. 243.

⁵²⁴ Zemřel ve věku 64 let. Byl synem pekaře Antonína Schneidra. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 248–249.

roku 2015 dostal na své současné místo. V nápisovém poli o rozměrech 79 x 53,5 cm je vytesán německý nápis, který se nachází v horní části náhrobku. V dolní části je ve vyhloubeném ozdobném orámování vytesán preclík. Nápis i preclík s orámováním je ještě ohraničen jednoduchým vyhloubeným orámováním. Náhrobku chybí část levé poloviny, jinak je text celkem dobře čitelný.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 6 cm

velká písmena – 4 cm

čísllice – 4–7 cm

Přepis textu:

H^aE^bR^c RUHET I^aN^dG

LUCAS SCHN^dEI^aD

A^eLT 66. I^aA^eHR^c GEST

BEN^fDEN^f 30. A^ePR

1782.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 248–249.

.....

nad písmenem „I“ je tečka

^b nad písmenem „E“ je větší tečka

^c cauda písmena „R“ končí obloučkem

^d písmeno „N“ je retrogradní

^e písmeno „A“ má prolomené břevno

^f dřík písmena „N“ je velmi špatně čitelný

Náhrobek patřící Vojtěchu Serauerovi se nachází u jižní zdi v zadní části kostela, kde je ke zdi připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje.⁵²⁶ Dříve náhrobek stál u jižní zdi v křížové chodbě. V nápisovém poli o rozměrech 146 x 57 cm je umístěn německý vytesaný nápis, špatně čitelný především v jeho dolní části. Zde byl také nejspíše původně erb zemřelého, nyní je však zcela setřelý. Předpokládám, že špatná čitelnost je kvůli ošlapaní náhrobku. V horní části desky je uprostřed nad textem černě zvýrazněný vytesaný tlapatý kříž. Text je jednoduše orámován. Převzato z Chvojka 1979.

Materiál: žula

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 7 cm

velká písmena – 6 cm

Přepis textu:

**HI^aER^b R^bUHET I^aN^{c,d} GOTT
 DER^b A^cCHTBA^eR^bE HER^bR^b
 A^cDA^fLBER^bT SER^bA^eUER^b
 GEW^fESTER^b BUR^fGER^bLI^a
 CHER^b LEDER^bMEI^aSTER^b
 SEI^aN^cES A^eLTER^bS
 [69] I^aA^eHR^b GESTOR^bBEN^c
 DEN^c FEB^fR^bUA^fR^bIT^a
 [17.2] G^fO^fTT [VER]
 LEI^aH^fE^f [IHM] [±3] D^fI^aE^f
 [±2]E[±8]**

⁵²⁵ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 246.

⁵²⁶ Podle matriky zemřelých v Č. Budějovicích zemřel koželuh Adalbert Serauer dne 23. února 1782 ve věku 72 let. Správný údaj o jeho stáří však udává náhrobek. Viz TAMTÉŽ; Jeho manželka byla Kristýna Serauerová. Viz náhrobek kat. č. 098.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 245–246.

.....
^a nad písmenem „I“ je tečka

^b cauda písmena „R“ je prohnutá do obloučku

^c písmeno „N“ má nečitelný šikmý dřík

^d Chvojka uvádí „IM“

^e písmeno „A“ má prolomené břevno

^f písmeno je špatně čitelné

107 – obr. 095	Široká ulice	1790
----------------	--------------	------

Dvoupatrový měšťanský **dům** č. p. 120/14 s bohatě dekorativní fasádou pocházející z přelomu pozdního baroka a klasicismu, tedy z konce 18. století, nese na svém průčelí pod prostředním oknem prvního patra letopočet.⁵²⁷ Všechna okna prvního patra jsou bohatě štukově zdobena. Prostřední má však štukovou výzdobu nejvýraznější. Toto okno má ve své spodní části podokenního prostoru ve štukově vypracované mušli reliéfně vytvořený letopočet bílé barvy. Dům, nejspíše gotického původu, byl v roce 1789, jak o tom svědčí letopočet, takřka znovu postaven stavitelem Janem Habsreiterem. Další úpravy proběhly v roce 1868, kdy byl dům po požáru zvýšen o jedno patro stavitelem J. Kneislem.⁵²⁸

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a7^b9^c0

Literatura:

⁵²⁷ Takto dekorativní fasádě se někdy také říká luisézní styl, a to podle francouzského krále Ludvíka XVI. na jehož dvoře se tento styl zformoval. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 45.

⁵²⁸ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 798 A/90.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 798 A/90.

.....
^a číslice „1“ je ozdobně napsána, dole se rozdvouje do dvou obloučků a nahoře má znaménko ve tvaru stříšky

^b číslice „7“ je ozdobně napsána, dole se rozdvouje do dvou obloučků

^c číslice „9“ je napsána zdobně

108 – obr. 096	Klášterní kostel Obětování Panny Marie	(17. až 18. st.) ⁵²⁹
----------------	--	---------------------------------

Nástěnná malba umístěná na jižní straně jižního křídla transeptu vedle niky nalevo znázorňuje výjevy ve dvou vrstvách. Můžeme zde vidět starší gotickou vrstvu, která znázorňuje dvě nahé postavy se zvednutýma pravýma rukama stojící na červeno-křemovém podlaží a světlém pozadí.⁵³⁰ Nad nimi jsou zobrazeny dvě nápisové pásy nad sebou, které pocházejí z mladší barokní vrstvy.⁵³¹ Spodní nápisová páska částečně přechází přes obličej a zápěstí levé postavy a jsou na ní čitelné části německého nápisu A) ve dvou řádcích. Horní nápisová páska se dochovala ve fragmentární podobě a je na ní nečitelný nápis B). Lze však rozeznat, že zde byl také nápis ve dvou řádcích. Malbu odkryl a zrestauroval akademický malíř Alois Martan v letech 1993–1997.⁵³² Malba i nápisové pásy jsou dochovány ve fragmentárním stavu.

Materiál: omítka

Písmo: fraktura

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

[---]e[±2][.]as Wärrny vn[.] au[---]
[---]S[.]n das We[.]ot Ir au^ach[---]

⁵²⁹ P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 298.

⁵³⁰ Pavelec se domnívá, že by mohlo jít o výjev z legendy Setkání tří živých a tří mrtvých. Viz TAMTÉŽ; Hospodková ale proti tomu namítá fakt, že se zde nalézají pouze dvě postavy namísto třech, což legendě neodpovídá. Viz M. HOSPODKOVÁ, *Středověké nástěnné malby*, s. 43. Je však možné, že další postavy se mohou skrývat pod dosud neodhalenou částí výjevu.

⁵³¹ P. PAVELEC, *Nové poznatky*, s. 298.

⁵³² P. PAVELEC, *České Budějovice*, s. 17.

B)

[---]

.....
^a nad písmenem „u“ je oblouček

109 – obr. 097

Klášterní kostel Obětování Panny Marie

(18. st.)⁵³³

Menší **náhrobek** stojící v zadní části postranní lodi u severní zdi patří Marii Barboře Grobnerové. Ke zdi je připevněn dvěma skobami po stranách horního okraje. Předtím byl náhrobek umístěn ve východním křídle křížové chodby. Po celé ploše v jednoduchém vyhloubeném rámu je v nápisovém poli o rozměrech 78 x 46,5 cm vytesán německý nápis. V horní části nad textem je vyhlouben tlapatý kříž. Náhrobek je téměř po celé své ploše dosti ošlapán, a text je kvůli tomu velmi špatně čitelný.

Materiál: žula

Písmo: kapitála

Velikost písma: zvětšená velká písmena – 6 cm

velká písmena – 4 cm

Přepis textu:

H^aER RUHET I^aN

GOTT MARIA

BARB^bAR^bA^b

GROBNERI^aN

VERWITT[±4]

[±4]T[±5]I^a[.]

GESTORBEN

^c[---]

[±6]Z^c

⁵³³ J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 248.

Literatura:

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 248.

.....
^a nad písmenem „I“ je tečka

^b písmeno je špatně čitelné

^c tento text Chvojka neuvádí

110 – obr. 098	Hroznová ulice	(2. pol. 18. st.) ⁵³⁴
----------------	----------------	----------------------------------

Řadový jednopatrový tzv. Neuwerthův **dům** č. p. 311/24 s pozdně barokní podobou nese na průčelí letopočet 1648.⁵³⁵ Číslice letopočtu jsou reliéfně vytvořeny ve štukových polích oken prvního patra, které mají trojúhelníkovitý tvar s obloučkovitě provedenými spodními hranami a volně visícími štrapanci po stranách a uprostřed dole. Každá číslice je vytvořena zvlášť pod jedním oknem. Letopočet však nebyl vytvořen v době, do které se hlásí, ale až v 2. pol. 18. století, kdy došlo k přestavbě domu.⁵³⁶

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1648

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 79.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 61.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 740 A/62.

⁵³⁴ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 740 A/62.

⁵³⁵ Od poslední třetiny 18. století tady žili zámečníci z rodu Neuwerthů. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 61.

⁵³⁶ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 740 A/62.

Dům č. p. 266/28 stojící v Krajinské ulici nese na svém klasicistně upraveném průčelí letopočet 1802 a iniciály W. J. První iniciála A) je reliéfně vytvořena pod pravým oknem druhého patra v mírně vyhloubeném poli o tvaru oválu. Pod prostředním oknem ve vykrajovaném reliéfním útvaru s kapkami je reliéfně vytvořen letopočet B) datující úpravu tohoto domu. Pod posledním oknem druhého patra, tedy pod oknem nalevo, se nachází druhá iniciála C) rovněž reliéfně vytvořena v mírně vyhloubeném oválu.⁵³⁷ Všechny nápisy jsou zvýrazněny bílou barvou.

Materiál: štuk

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

W.

B)

1^a802

C)

I^b

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 722 A/50.

.....
^a číslice „1“ je dole rozdělena do dvou obloučků

^b nad písmenem „I“ je tečka

⁵³⁷ TAMTÉŽ, 722 A/50.

Prostřední kamenný **pilíř** nesoucí podloubí Knappova domu č. p. 222/7,9,⁵³⁸ který se nachází v České ulici, má na své levé straně vytesaný nápis se jménem majitele domu Vojtěcha Knappa a letopočtem přestavby. Jméno a letopočet je rozdělen vytesaným jirchářským cechovním znamením. Letopočet uvádí vznik domu po spojení dvou původních objektů. Nápisovým polem je neomítnutá část pilíře o rozměrech 116 x 45 cm, kde je v horní části vytesaný nápis. Památka je velmi dobře čitelná.

Materiál: kámen

Písmo: kapitála + arabské číslice

Velikost písma: písmena – 7–8 cm

číslice – 8 cm

Přepis textu:

A^aDA^aL(BERTUS):^bKNA^aPP

^c

A^a(NNO): 1806⁵³⁹

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 134.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 57.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 668, B/36.

.....

^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b dvojtečka je umístěna nad spodním břevnem písmene „L“

^c zde je symbol koželuhů

Řadový jednopatrový **dům** č. p. 313/20 s vysokou atikou a vrcholně klasicistní fasádou nese na svém průčelí letopočet.⁵⁴⁰ Číslice letopočtu jsou umístěny pod bočními okny

⁵³⁸ Dům bývá považován za jeden z prvních činžovních domů ve městě. Adalbert Knapp v něm zároveň ale také zároveň vykonával své řemeslo. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 57.

⁵³⁹ Kovář uvádí rok 1805.

⁵⁴⁰ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 738 A/64.

prvního patra. Pod oknem jsou vždy dvě číslice, které jsou reliéfně vytvořeny v obdélných výplních parapetu. Tyto výplně mají skosené hrany a jsou součástí štukové výzdoby oken. Štuková výzdoba má, tak jako letopočet, fialovou barvu. Letopočet uvádí, kdy na domě proběhla poslední podstatná úprava exteriéru.⁵⁴¹

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1 8 0 6

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 78.

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 738 A/64.

114 – obr. 102	Ulice Karla IV.	1815
----------------	-----------------	------

Pamětní deska umístěná mezi okny prvního patra nárožního domu č. p. 99/8, zvaného Malý pivovar, který stojí na rohu ulic Karla IV. a Kněžská, v blízkosti náměstí Přemysla Otakara II.⁵⁴² Deska obdélníkovitého tvaru je olemována reliéfním štukově vytvořeným rámem. Ke zdi je připevněna třemi skobami, dvě jsou po stranách v polovině výšky desky, a třetí je nalevo v horním okraji. V každém rohu desky je umístěna kovová rožnice ve tvaru květu, z které vedou linky. Podél desky je prosté dekorování. Památka svým německým vyhloubeným nápisem připomíná výsledek přestavby, která proběhla v letech 1814–1815, kdy byl k domu připojen ještě sousední dům.⁵⁴³ Nad deskou,

⁵⁴¹ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 78.

⁵⁴² Jeho pivovarská tradice sahá hluboko do minulosti. Na počátku 18. století tady vařil pivo soukromě Matěj Konvička, od kterého koupili dům v roce 1722 právováreční měšťané a začali podnikat společně. Protože ve městě existoval ještě městský pivovar, říkalo se tomuto objektu pro rozlišení „Hnědý“ nebo častěji „Malý pivovar“. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 37.

⁵⁴³ TAMTÉŽ.

v druhém patře mezi okny, je namalován znak budějovických měšťanských právovárečníků. Památka je velmi dobře zachovalá.

Materiál: kámen

Písmo: polokurzíva + arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

**B^aürgerliches kleines
B^aräuhaus
erbaut im Jahre 1815.**

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 5422 B/96.

.....
^a písmeno „B“ je psáno ozdobně

115 – obr. 103	Ulice Dr. Stejskala	1825
----------------	---------------------	------

Řadový renesanční **dům** č. p. 107/5 s arkádovým patrem stojící v ulici Dr. Stejskala nedaleko náměstí Přemysla Otakara II. nese pod okny prvního patra letopočet, který datuje úpravu fasády.⁵⁴⁴ Letopočet je vytvořen pod prostředními okny domu, pod každým oknem jsou dvě číslice. Okna jsou olemována profilovanými rámy s klenáky podpirající vodorovné římsy v horní části. V dolní části, pod parapetem okna, jsou ve štukově vytvořených obdélnících, také štukově vytvořené číslice letopočtu. Každá číslice je vytvořena v malém čtverci, jehož podklad není vyštukován a tudíž má barvu a strukturu jako fasáda. Původně gotický dům se dočkal přestavby v druhé polovině 16. století a úprav v druhé polovině 19. století.⁵⁴⁵

Materiál: štuk

Písmo: arabské číslice

⁵⁴⁴ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 780 A/78.

⁵⁴⁵ TAMTÉŽ.

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

1^a8^b25

Literatura:

Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 780 A/78.

.....
^a číslice „1“ je napsána zdobně, dole je rozdvojeno do dvou obloučků

^b číslice „8“ nemá uzavřený horní oblouček

116 – obr. 104	Radnice	1825
----------------	---------	------

Pamětní deska je umístěna nad vchodem jednoho ze zadních domů č. p. 59/5 českobudějovické radnice, který tvoří její zadní trakt. Deska ve tvaru jednoduchého obdélníku, skládající se ze čtyř stejně velkých menších obdélníků posazených vedle sebe, je umístěna mezi okny prvního a druhé patra. Její nápis připomíná přestavbu výše zmíněného domu roku 1825 na tehdejší věznici pro trestance, kteří si zde odpykávali maximálně dvanáctiměsíční trest.⁵⁴⁶ Latinský nápis je umístěn na střed nápisového pole, s písmem tesaným a zlatě vyplněným.

Materiál: šedý mramor

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřena

Přepis textu:

FRAN^aCISCUS I. IMPE^aRATOR AUGU^aSTUS

SECURITATI^a PUBLICÆ

MDCC^aCXXV.⁵⁴⁷

⁵⁴⁶ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 138.

⁵⁴⁷ Kovář uvádí překlad: „Císař František I. veřejné bezpečnosti 1825.“ Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 40.

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 38.

.....
^a zde je deska rozdělena na menší obdélníky

117	Náměstí Přemysla Otakara II.	1845
-----	------------------------------	------

Velká kamenná **deska** tvořící dlažbu v podloubí domu č. p. 57/8, který stojí na náměstí Otakara Přemysla II. a vedle Plachého uličky, nese letopočet. Letopočet, který je do desky vyryt, se vztahuje k vydláždění tohoto podloubí.⁵⁴⁸ Bohužel vročení nebylo nalezeno, kvůli zahrádce zdejší kavárny. Převzato z Kovář 2006.

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: nezjištěno

Přepis textu:

[1845]

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006, s. 33.

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 24.

118 – obr. 105	Katedrála sv. Mikuláše	1850
----------------	------------------------	------

Svislé nápisové **sluneční hodiny** umístěny na západní zdi kostela sv. Mikuláše. Hodiny o rozměru 2,2 x 2 m² na žlutohnědém podkladu mají kolem zdobného rámu, kromě horního okraje, římské číslice, od kterých směřují šipky do obdélníku umístěného

⁵⁴⁸ D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 33.

uprostřed hodin, kde je ukazatel času typu polos.⁵⁴⁹ Mezi každou šipkou jsou vmalovány tři rysky, přičemž prostřední je nejdelší. Do pravého i levého horního rohu zasahují do hodin rámy oken. V horním okraji, nad obdélníkem je namalován latinský nápis A), pod ním je nápis B), v podobě letopočtu.

Materiál: omítka

Písmo: A) humanistická minuskula

B) římské číslice

Velikost písma: pro nepřístupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

U^atere praesenti memor ultimæ^{b,550}

B)

MDCCCL

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 24.

.....
^a písmeno je napsáno zdobně

^b Frojdová uvádí „ULTIMA“

Podlouhlá kovová **destička** v podobě nápisové pásky je umístěna na hlavním gotickém oltáři pod milostným obrazem Panny Marie Budějovické a nad oltářním svatostánkem.

⁵⁴⁹ Polos je jedna z částí slunečních hodin, kde je ukazatel rovnoběžný se zemskou osou. Viz *Sluneční hodiny*. [online] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_hodiny. (březen 2015).

⁵⁵⁰ Kovář uvádí překlad: „Užívej přítomného, ale pomni na věci poslední“ Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 65; Frojdová přepisuje text majuskulou a nerespektuje ligatury.

Destička, která vede přes reliéfně vytvořené rozviliny, má po celé své délce vyrytý latinský nápis. Památka vznikla současně s oltářem, který byl zhotoven v roce 1865 na popud rektora Hammera. Autorem oltáře je linecký řezbář Josef Rint.⁵⁵¹

Materiál: kov

Písmo: polokurzíva

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

Ave Maris stella, Dei Mater alma.⁵⁵²

Literatura:

FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce), s 21.

120 – obr. 107	Kněžská ulice	1867
----------------	---------------	------

Mohutná nárožní **budova** č. p. 73/19 ulic Kněžská a Kanovnická patří bývalé škole a Filozofickému ústavu.⁵⁵³ Na jejím rohu je reliéfně vytvořen nápis A) a zároveň vyhlouben nápis B), přičemž každý nápis je umístěn na opačné straně rohu. To znamená, že nápis A) se nachází na rohu směrem do Kněžské ulice a nápis B) se nachází na rohu směrem do ulice Kanovnické. Roh je tvořen štukově vytvořenými kvádry, přičemž nápisové pole nápisu A) nahrazuje jeden kvádr a nápisové pole nápisu B) nahrazuje jen část kvádrů. Oba nápisy jsou ve výšce přibližně 2 metrů. Letopočet připomíná přestavbu budovy v roce 1867, kdy její projekt vypracoval místní stavitel Josef Pflugmacher.⁵⁵⁴

⁵⁵¹ J. ZÍKA, *Panna Maria Budějovická*, s. 41.

⁵⁵² Frojdová uvádí překlad: „**Bud’ zdráva hvězdo mořská, blahodárná matko boží.**“ Viz M. FROJDOVÁ, *Latinské nápisy*, s. 21.

⁵⁵³ Od roku 1949 budova slouží k úředním účelům. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 36.

⁵⁵⁴ TAMTÉŽ.

Materiál: štuk

Písmo: A), B) arabské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

1^a867^b

B)

9/7

.....
^a číslice „1“ je naspána zdobně, dole se rozdojuje do dvou obloučků

^b břevno číslice „7“ je napsáno do obloučku a její dřík se prohýbá

121 – obr. 108	Park Na Sadech	1879, 1993
----------------	----------------	------------

Pomník Vojtěcha Lanny stojí na konci části sadů proti vyústění nynější Lannovy třídy.⁵⁵⁵ Původní pomník z bronzu byl odhalen 24. května roku 1879, ale po skončení druhé světové válce byl stržen pro své německé nápisy na podstavci.⁵⁵⁶ Současný pomník z roku 1993 odhalený 2. října toho roku je však věrnou kopií pomníku bývalého. Základem pomníku jsou dva kamenné stupně, na nichž je sokl z červené žuly o kruhovém půdorysu, z jehož obvodu vystupují čtyři nízké pilířky ve tvaru volut. Mezi těmito volutami jsou čtyři nápisová pole. V prvním poli na přední straně se nachází krátký německý reliéfně vytvořený nápis A), v druhém poli nalevo od prvního je druhý, také reliéfně vytvořený nápis B), kde pod hlavním nápisem se nacházejí dole po

⁵⁵⁵ Vojtěch Adalbert Lanna (1805–1866) byl jeden z nejslavnějších českobudějovických rodáků, který byl vlastníkem loděnice, ale i nájemce provozu na koněspřežné Budějovice – Linec. Jeho firma postavila několik mostů a železničních tratí. Stál také u vzniku paroplavby v Čechách. Viz Daniel KOVÁŘ, *Příběhy budějovických pomníků*, České Budějovice 2000, s. 29.

⁵⁵⁶ Ten byl vztyčen na prostranství mezi Kanovnickou a Lannovou ulicí. Viz TAMTÉŽ, s. 39; Pomník byl stržen v noci z 24. na 25. května 1945. Viz TAMTÉŽ, s. 57.

stranách dva velmi špatně čitelné německy psané vyryté nápisy. Třetí nápis C), je opět dále nalevo od druhého nápisu. Poslední čtvrtý nápis D), dokončuje pomyslný kruh. Všechny texty jsou německé a většina reliéfně vytvořené. Nad nápisy je ozdobný pás s motivy nejrůznějšího ovoce, které se opakují.⁵⁵⁷ Horní část podstavce má tvar masivního komolého kužele, zakončeného hlavní římsou a ze všech stran ozdobeného výrazným reliéfem s motivy z Lannova života a podnikání.⁵⁵⁸ Na kuželu je celkem pět skupin reliéfů, obehnané kolem dokola. První z reliéfů začíná zhruba pod Lannovou pravou nohou, kde je zobrazena postava starce, oděného v dlouhém rouchu a zadumaně sedícího na obrovském kameni. Kolem něj vyrůstá mladá vegetace.⁵⁵⁹ Druhý reliéf je přímo uprostřed čelní strany pomníku. Ten zpodobňuje Lannu za jeho mládí. Dominuje zde postava mladíka, který levou rukou ukazuje vpřed a v pravici drží výkres.⁵⁶⁰ Napravo od něj jsou dva starší dělníci, jeden klečící, druhý stojící a dívají se na Lannův výkres. Pozadí je tvořeno hustým lesem, kladkostrojem a dřevěnými trámy.⁵⁶¹ Další část reliéfu zpodobňuje alegorická ženská postava Labe, která sedí na skále a pravou rukou objímá alegorickou postavu Vltavy. Obě mají v rukou nádoby, z nichž vytékají pramínky vody, tyto pramínky se spojují a vzniká z nich řeka, na kterou dětská postavička vypouští lodičku. Druhá dětská postavička napravo od první se na ni dívá. Další reliéf je na zadní straně podstavce. Nachází se na něm dvě postavy, postava horníka a postava kováře s kovadlinou, za nimi se tyčí vysoká pec a také další slévárenské zařízení.⁵⁶² Na posledním reliéfu, uzavírajícím pomyslný kruh, jsou zobrazeny dvě běžící dětské postavy s vlajícími vlasy táhnoucí vůz vyjíždějící z monumentálního portálu, z nichž jedna svírá v ruce pochodeň. Na voze stojí postava chlapce držící roh, který představuje roh hojnosti, a z něhož vytéká proud vody. Na vrcholu podstavce se nachází socha samotného Lanny oděného v dlouhém zřaseném

⁵⁵⁷ Ovoce představuje hojnost. Viz James HALL, *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, Praha 1991, s. 319.

⁵⁵⁸ D. KOVÁŘ, *Příběhy budějovických pomníků*, s. 66.

⁵⁵⁹ Tento první výjev symbolizuje prales a přeneseně pak zastaralé způsoby těžby dřeva i výrobní postupy vůbec, jak byly obvyklé ještě v dobách Lannova dětství. Viz TAMTÉŽ.

⁵⁶⁰ TAMTÉŽ.

⁵⁶¹ Tento reliéf má zpodobňovat Lannovo mládí prožité v rodném domě a především jeho činnost v dřevozpracujícím průmyslu. Viz TAMTÉŽ.

⁵⁶² Jde o alegorický výjev založení Lannových průmyslných podniků a vůbec hutního průmyslu. Viz TAMTÉŽ, s. 67.

pláští. Pravá ruka se pozvedá k pozdravu, zatímco levou si přidržuje plášť. Celý monumentální pomník navrhl a modeloval Franz Pöninger.⁵⁶³

Materiál: bronz

Písmo: A) kapitála

B) kapitála + arabské číslice

C), D) humanistická minuskula

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

A^aDA^aLBERT LA^aNNA^a

B)

**GEWIDMET
VON DER
STADT BUDWEIS
1879**

^bERFUNDEN UND MODELLIRT

/ ^bK(AISERLICH). K(ÖNIGLICHE). KUNST
-ERZGIESSEREI/

F(RANZ). PÖNNINGER^b

RÖHLICH PÖNNINGER-WIEN.^b

C)

**Warmherzig gab Er der Heimath
Rath, Hilfe und Beispiel,
ihrer Jugend das Beste:
eine Stätte der Bildung.**

⁵⁶³ Franz Pöninger byl významný rakouský sochař a medailér. Byl také šéfem Imperila Art slévárny ve Vídni. K jeho životu stručně Selma KRASA-FLORIAN, *Pöninger Franz*, in: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950 Band 8, Wien 1983, s. 143–144.

D)

**Freudig und rastlos schaffend
entrang Er dem Boden die Schätze,
ebnet den Fluthen die Bahn
sie zu tragen ans Meer.**

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *Příběhy budějovických pomníků*, České Budějovice 2000, s. 63–65.

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

^b nápis je špatně čitelný

122 – obr. 109	Kostel sv. Rodiny	1886
----------------	-------------------	------

Neogotický **kostel** svaté Rodiny, který navazuje na vedlejší budovu sirotčince, stojící na okraji Senovážného náměstí na nároží ulic Karla IV. a Jirsíkova, v blízkosti Mlýnské stoky, nese letopočet.⁵⁶⁴ Ten je umístěn ve vsazeném kameni na pravém rohu hranolové věže, která navazuje na předsíňku s hlavním vchodem směrem do ulice Karla IV. Číslice jsou zde reliéfně vytvořeny ve vyhloubeném poli o velikosti 22 x 29 cm. Letopočet připomíná rok, kterým začala stavba tohoto kostela. Stavba, která je postavena v beuronském stylu dle návrhu emauzského benediktina Gislena Béthuna, trvala do roku 1888 a řídil jí českobudějovický rodák a stavitel Jakub Stebarnak.⁵⁶⁵

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: číslice – 16 cm

Přepis textu:

1886

⁵⁶⁴ Kostel svaté Rodiny byl od roku 1968, kdy byl odsvěcen, až do roku 2013 využíván jako archivní depozitář. Od roku 2013 opět slouží pro duchovní a akademické potřeby. Viz *Sirotčinec*. [online] Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/sirotcinec>. (duben 2015).

⁵⁶⁵ J. KOPÁČEK (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, s. 503.

123+	Kostel svaté Rodiny	1888
------	---------------------	------

Nástěnná malba, která byla součástí původní výmalby kostela svaté Rodiny. Výmalba v beuronském stylu nejspíše vznikla krátce po dokončení stavby kostela v roce 1888. Malba se nacházela na vítězném oblouku, kde bylo vyobrazeno sedm kruhů s holubicemi, jako symboly sedmera darů Ducha svatého propojenými nápisovou páskou s latinským textem. První výmalbu, jejímž autorem byl malíř Jan Řehoř, překryla nová výmalba orientálního vzoru od regionálního malíře a restaurátora Tomáše Peterky z Týna nad Vltavou.⁵⁶⁶ Převzato z Černý 2013.

Přepis textu:

**[DET VO/BIS COROBOR/ARI PER SPIRI/TU EIUS SCIRE/
SUPEREMINEN/TE[M] SCIENTIAE/ CARITATE[M] XRI/STI Eph.3]⁵⁶⁷**

Literatura:

ČERNÝ, Jiří, *Kostel sv. Rodiny v Českých Budějovicích*, Zprávy památkové péče 73, 2013, č. 2, s. 124.

Při zdi kostela sv. Rodiny		1888
----------------------------	--	------

Socha, viz kat. č. 099.

124 – obr. 110	Hroznová ulice	1890
----------------	----------------	------

Městský **dům** č. p. 47/15 v empírovém slohu, který plynule navazuje na sousední dům stojící na rohu ulic Hroznové a Krajinské, nese ve svém průčelí letopočet.⁵⁶⁸ Letopočet, který se nachází v přízemí budovy po pravé straně, v těsném sousedství s vedlejší budovou, kde je vytesán do zasazeného kamene o velikosti 33,5 x 58 cm. Letopočet i tečka jsou soustředěny na střed a jsou zvýrazněny černou barvou, která je však po letech již velmi sešlá. Vročení upozorňuje na přestavbu a přístavbu, která na budově v daném roce proběhla. Další úpravy fasády proběhly v roce 2000.⁵⁶⁹

⁵⁶⁶ J. ČERNÝ, *Kostel sv. Rodiny*, s. 124.

⁵⁶⁷ Eph. 3.

⁵⁶⁸ Oba objekty jsou totožné až na barevné zpracování fasád.

⁵⁶⁹ Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 708 B/51.

Materiál: kámen

Písmo: arabské číslice

Velikost písma: číslice – 13 cm

Přepis textu:

1890.

125 – obr. 111	Hroznová ulice	1898
----------------	----------------	------

Třípatrový tzv. Krisitnusův **dům** č. p. 65/1 s novorenesanční fasádou stojící na rohu ulic U Černé věže a Hroznové nese na svém nároží, kde se nachází věžička, letopočet.⁵⁷⁰ Letopočet se nachází nad oknem věžičky ve třetím patře, které je celé zdobeno sgrafitem v podobě rostlinných motivů. Je namalován pod patrovou římsou, oddělující třetí patro od věžičky, v podlouhlém obdélníku s velmi bohatým rámováním. Letopočet připomíná dobu, kdy tento dům vlastnil ředitel městského muzea akademický malíř Richard Kristinus, který jej nechal přestavět a také sám navrhl výzdobu fasády, jenž na domě můžeme vidět.⁵⁷¹ Další zásahy byly na budově provedeny v roce 2002, kdy byly opraveny škody po povodních.⁵⁷²

Materiál: omítka

Písmo: kapitála + římské číslice

Velikost písma: pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A^a(NNO) · D(OMINI) · MDCCCXCVIII

.....
^a písmeno „A“ má prolomené břevno

⁵⁷⁰ D. KOVÁŘ, *České Budějovice, I. Vnitřní město*, s. 42.

⁵⁷¹ Na východním průčelí domu se nachází dvě fresky ženských postav, které představují alegorie přástevnictví a malířství. První freska je provedena nad balkonem, druhá pod ním. Jsou zde také vyobrazení manželé Kristinusovi ve sgrafitových medailonech. Viz D. KOVÁŘ, *Budějovický poutník*, s. 77.

⁵⁷² Národní památkový ústav, ú. o. p. v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 44601/3–5725.

Železný **krucifix** stojící u nábřeží Malše nedaleko Železného mostu.⁵⁷³ Vysoký kříž stojí na vysokém čtvercovém podstavci. V dolní svislé části kříže je v mnohostranném železném štítku reliéfně vytvořený letopočet A), nad hlavou ukřižovaného Krista je štítek s také reliéfně vytvořeným nápisem B). Tento železný kříž v roce 1899 nahradil starý dřevěný kříž.⁵⁷⁴

Materiál: A), B) železo

Písmo: A) arabské číslice

B) kapitála

Velikost písma: A), B) pro nedostupnost nezměřeno

Přepis textu:

A)

1899

B)

I(ESUS) N(AZARENUS)

R(EX) I(UDEORUM).⁵⁷⁵

Literatura:

KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005, s. 69.

⁵⁷³ U tohoto kříže se s městem loučila procesí odcházející do oblíbeného poutního místa Kájova na Českokrumlovsku. Viz D. KOVÁŘ, *České Budějovice. Průvodce městem*, s. 69.

⁵⁷⁴ TAMTÉŽ.

⁵⁷⁵ Jan 19, 19.

Velký **náhrobek** zasazený v zemi presbyteria za hlavním oltářem kostela.⁵⁷⁶ V nápisovém poli o šířce 86 cm je v horní části nápis A), který však není z technických důvodů přístupný. Druhý nápis B) je reliéfně vytvořen u dolního okraje náhrobku. V dolní polovině lze vidět znak. Rozeznat lze pouze část kola se dvěma špicemi a kolem znaku bohaté rozviliny. Náhrobek je velmi ošlapaný a setřelý, a to především v jeho dolní polovině.

Materiál: žula

Písmo: gotická minuskula

Velikost písma: malá písmena – 10 cm

Přepis textu:

A)

[---]^a

B

[±4] orate pro eo

Literatura:

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politického okresu Česko-budějovickém*, Praha 1900, s. 33.

CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 252.

^a Braniš tento nápis neuvádí

Pomník, viz kat. č. 121.

⁵⁷⁶ Podle erbu by náhrobek mohl patřit osobě z rodu Rousů z Černic. Viz J. CHVOJKA, *Staré náhrobky*, s. 242.

Pamětní deska, viz kat. č. 031.

9. Rejstříky

9.1 Rejstřík – stanoviště

Rejstřík obsahuje informace, které se nacházejí v záhlaví uprostřed, tedy obecné lokální umístění památky. Za stanovištěm je katalogové číslo, již neexistující památky jsou označeny křížkem.

Kostely

Klášteřínský kostel Obětování Panny Marie – 001+, 002+, 003, 004, 005, 006, 007, 008, 009, 010, 012, 014, 027, 029, 030, 032, 034, 035, 037+, 038, 039, 042, 045, 047, 049, 055, 057, 259, 065+, 066, 067, 081, 082, 090, 092, 096, 097, 098, 100+, 102, 104, 105, 106, 108, 109, 119, 127

Kostel sv. Anny – 033

Kostel sv. Rodiny – 122, 123+

Katedrály

Katedrála sv. Mikuláše – 040, 041, 043, 044, 053, 068, 069, 103, 118

Kaple

Kaple Smrtných úzkostí Páně – 070, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078

Ulice

Biskupská – 095

Česká – 093, 094, 101, 112

Dr. Stejskala – 022, 115

Hroznová – 028, 110, 113, 124, 125

Karla IV. – 114

Kněžská – 019, 021, 054, 091, 120

Krajinská – 031, 052, 111

Široká – 018, 107

Zátkovo nábřeží – 051, 060, 126

Náměstí

Mariánské náměstí – 058

Náměstí Přemysla Otakara II. – 020, 023, 025, 117

Piaristické náměstí – 085, 087

Jiná stanoviště

Černá věž – 013, 015, 016, 017, 026, 036, 046, 048, 061, 062, 063+, 064

Klášterní zahrada – 083, 084, 086, 088, 089

Nábřeží – 056

Park Na Sadech – 121

Při zdi kostela sv. Rodiny – 099

Radnice – 024, 079, 080, 116

Solnice – 011, 050+

9. 2 Rejstřík – nositelé nápisů

Rejstřík se skládá z nositelů nápisů, které jsou v textu vždy tučně vyznačeny. Rejstřík je sestaven abecedně, u nedochovaných památek je umístěn křížek.

Budova – 024, 011, 050+, 120

Deska – 117

Destička – 119

Dům – 018, 019, 020, 021, 022, 023, 025, 028, 030, 052, 054, 091, 093, 094, 101, 107, 110, 111, 113, 115, 124, 125

Kámen – 001+, 097

Kartuše – 080

Kostel – 122

Krucifix – 126

Kvadr – 016

Náhrobek – 003, 006, 009, 010, 012, 014, 029, 030, 032, 034, 035, 038, 040, 044, 045, 047, 049, 053, 055, 067, 081, 082, 090, 092, 096, 098, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 127

Náhrobní deska – 027

Nástěnná malba – 004, 007, 008, 037+, 068, 069, 070, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 079, 108, 123+

Obraz – 005, 100+

Pamětní deska – 031, 043, 114, 116

Pilíř – 112

Pomník – 121

Portál – 015, 017, 033, 039, 042, 059, 095

Sloup – 085

Sluneční hodiny – 118

Socha – 051, 056, 060, 083, 084, 086, 088, 089, 099

Sousoší – 058, 087

Studna – 057

Štítek – 041

Tabule – 002+

Zvon – 013, 026, 036, 046, 048, 061, 062, 063+, 064, 065+, 066

9. 3 Rejstřík – osobní jména

Abecední rejstřík osobních jmen, která se objevují přímo v nápisovém textu. V kulatých závorkách jsou přidána jména, která nejsou přímo uvedena v nápisu a jsou doplněna kvůli úplnosti. Některá jména jsou ponechána v originálním znění, aby nedošlo k nesprávné interpretaci. Nedochované objekty jsou označeny křížkem.

- Alexi, Daniel Arnošt** – 104
Alexio, Daniel – 043
Alžběta (Kristýna) (*manželka Karla VI.*) – 062
Sv. Alžběta - 064
Aichler, Johann Anton – 092
Aichlerová, Terezie – 087
Sv. Anna – 033, 048, 086
Antonín – 012
Arnold, Vojtěch (*zvonář*) – 036
Sv. Auracián – 041, 043, 061
Sv. Barbora – 048
Bartlm, Jiří (*budějovický měšťan*) – 029
Bartlm, Matyáš (Matouš) – 043
Becher z Greiffebenbecheru, Jonáš (*budějovický lékárník*) – 053
Bernhard, Ferdinand (*soukeník*) – 096
Boleslav – 043
Borman, Jan Jiří Ignác – 043
Caesar (Gaius Iulius) - 034
Clement X. (*papež*) – 043
de Colort de Lindet, Nicolao – 035
Cuculus z Rájova, Tomáš Josef (*budějovický děkan*) – 041
Dutzman (*šlechtic*) – 027
Ehrnpreis, Maxmilián – 043
Eusebius Zahrádka z Eulenfelsu, František – 040
Eusebius z Vřesovic a z Doubravské hory, Ferdinand – 038
Fischer, Zikmund Karel – 043
František I. (*rakouský císař*) – 116
Gottfried (roz. z Bouillonu) – 037+
Grobnerová, Marie Barbora – 109
Gruber, Ondřej – 090
Gruber, Vít (*koželuh*) – 060
Haag, Pavel Jiří (*zvonář*) – 046
Haan, Jan – 043
Haas, Jan – 047, 102
Haas, Jiří František – 043
Haasová, Helena – 047
Hansl, Tobiáš – 043
Hartl, Jiří – 041, 043
Sv. Havel – 010
Hoffman, Adam – 043
Sv. Hyacint – 057
Sv. Jáchym – 088
Sv. Jan Evangelista – 089
Sv. Jan Křtitel - 034
Sv. Jan Nepomucký – 068
Jene, Erasmus (*budějovický mlynář*) – 085
Jene, Helena – 085

Ježíš Nazaretský – 008, 040, 044, 048, 053, 087, 123+, 126
Jiří - 030
Sv. Josef – 005, 048
Kamerer, Leonard – 043
Sv. Karel – 064
Karel VI. (císař) – 062, 080
Kiener, Jakub – 067
Knapp, Vojtěch (koželuh) – 112
Knappová–(Slamenská), Markéta – 081
Kohler, Jiří Václav (zvonář) – 065+, 066
Kreuz, Silvius (zvonář) – 048, 061, 062, 063+, 064
(Kunáš z Machovic), Jan (nižší šlechtic) – 010
Lanna, Vojtěch starší (stavitel) – 121
Leopold I. (císař) – 043
Librarius, Jindřich (budějovický převor) – 002+
de Maggi, Jan Antonín (stavitel) – 049
Mardetschläger, Baltasar (budějovický měšťan) - 048
Sv. Markéta – 064
Maria – 036, 040, 056
Marradas, Don Baltazar (šlechtic) – 034, 037+
Sv. Mikuláš – 043, 061
Nimervollová, Dorota – 012
Otakar II. (český král) – 100
von Ottenthal, Františka de Paula – 103
Panna Marie – 001+, 037+, 044, 046, 048, 057, 059, 061
Petr – 034
Sv. Petr – 043, 057
Picchi, Benedikt (budějovický měšťan) – 034
Plachý z Třebnice, Šimon (městský písař) – 031
Pönninger, Franz (sochař a medailér) – 121
Praxlová, Anna Kateřina – 055
Purgartová, Magdaléna – 082
Rabenhaupt ze Suché, Kašpar (nižší šlechtic) – 009
Resch z Tondorfu, Konrád (budějovický měšťan) – 032
Reschová, Eufrosína – 032
z Rosenheim, Ludovico – 043
Serauer, Vojtěch (koželuh) – 106
Serauerová, Kristina – 098
Schneider, Lukáš - 105
Schöpf, Adam (malíř) – 068
(Sobek z Bílenberka), Matouš Ferdinand (arcibiskup) – 043
(ze Sudoměře), Kateřina – 014
Sv. Vít – 062
Šimon – 044
Zahrádka Sovinský z Eylenfelsu, Lukáš Šimon – 044
Zahrádka Sovinský z Eylenfelsu, Lukáš Zikmund (budějovický měšťan) – 043, 044
Sv. Zachariáš – 089

9. 4 Rejstřík – písmo

Rejstřík obsahuje druh písma, které bylo přiřazeno k jednotlivým nápisům na samostatné řádce. Každý druh písma je doprovázen katalogizačním číslem. Některé katalogizační číslo se může v rejstříku objevit vícekrát, pokud je památka složena z více nápisů. V rejstříku jsou zahrnuty i nápisy do dnešní doby již nedochované a u kterých se písmo nedalo určit. Obsahuje i nápisy, které obsahují pouze čísla. Nedochované nápisy doprovází křížek.

Arabská číslice – 006, 011, 012, 015, 016, 017, 018, 020, 021, 022, 023, 025, 027, 028, 029, 030, 031, 033, 038, 040, 042, 044, 046, 047, 049, 051, 052, 053, 054, 055, 060, 064, 067, 070, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 082, 085, 091, 093, 094, 095, 096, 097, 098, 099, 101, 102, 103, 105, 106, 107, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117, 120, 121, 122, 124, 126

Fraktura – 027, 030, 045, 108

Gotická majuskula – 003

Gotická minuskula – 004, 005, 007, 008, 009, 010, 012, 014, 099, 127

Humanistická minuskula – 068, 070, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 093, 118, 121

Kapitála – 021, 029, 031, 032, 033, 034, 035, 038, 039, 040, 041, 043, 044, 046, 047, 049, 053, 054, 055, 056, 057, 058, 059, 060, 061, 062, 064, 067, 068, 069, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 079, 080, 081, 082, 083, 084, 085, 086, 087, 088, 089, 090, 092, 096, 098, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 111, 112, 116, 121, 125, 126

Neurčené písmo u nepřístupných nebo sekundárně dochovaných nápisů – 001+, 002+, 005, 013, 026, 036, 037+, 048, 050+, 056, 063+, 064, 065+, 066, 099, 100+, 123+

Polokurzíva – 114, 119

Římské číslice – 003, 009, 019, 024, 032, 034, 035, 039, 043, 045, 061, 081, 092, 116,
118, 125

9. 5 Rejstřík – fotografie

Rejstřík obsahuje záznam katalogizačních čísel a k nim příslušných fotografií na příloženém CD. Pokud se k jedné památce vztahuje více fotografií, jsou označeny malými písmeny abecedy.

001+ – foto chybí	029 – obr. 025 a, b
002+ - foto chybí	030 – obr. 026 a, b
003 – obr. 001	031 – obr. 027 a, b
004 – obr. 002 a, b, c	032 – obr. 028 a, b
005 – obr. 003 a, b	033 – obr. 029 a, b
006 – obr. 004 a, b	034 – obr. 030 a, b
007 – obr. 005 a, b	035 – obr. 031 a, b, c, d
008 – obr. 006 a, b	036 – foto chybí
009 – obr. 007 a, b	037+ – foto chybí
010 – obr. 008 a, b	038 – obr. 032 a, b
011 – obr. 009 a, b	039 – obr. 033 a, b
012 – obr. 010 a, b	040 – obr. 034 a, b
013 – foto chybí	041 – obr. 035 a, b
014 – obr. 011 a, b, c	042 – obr. 036 a, b
015 – obr. 012 a, b	043 – obr. 037 a, b, c, d, e, f
016 – obr. 013 a, b	044 – obr. 038 a, b
017 – obr. 014 a, b, c, d	045 – obr. 039 a, b
018 – obr. 015 a, b	046 – obr. 040 a, b
019 – obr. 016 a, b	047 – obr. 041 a, b, c
020 – obr. 017 a, b	048 – foto chybí
021 – obr. 018 a, b	049 – obr. 042 a, b
022 – obr. 019 a, b	050+ – foto chybí
023 – obr. 020 a, b	051 – obr. 043 a, b
024 – obr. 021 a, b	052 – obr. 044 a, b, c, d, e
025 – obr. 022 a, b	053 – obr. 045 a, b
026 – foto chybí	054 – obr. 046 a, b
027 – obr. 023 a, b	055 – obr. 047 a, b
028 – obr. 024 a, b	056 – obr. 048 a, b, c, d, e, f, g, h, ch

- 057 – obr. 049 a, b, c
058 – obr. 050 a, b
059 – obr. 051 a, b
060 – obr. 052 a, b
061 – obr. 053 a, b
062 – obr. 054 a, b, c
063+ – foto chybí
064 – obr. 055 a, b
065+ – foto chybí
066 – obr. 056 a, b
067 – obr. 057 a, b
068 – obr. 058 a, b, c, d
069 – obr. 059 a, b, c
070 – obr. 060 a, b
071 – obr. 061 a, b
072 – obr. 062 a, b
073 – obr. 063 a, b
074 – obr. 064 a, b
075 – obr. 065 a, b
076 – obr. 066 a, b
077 – obr. 067 a, b
078 – obr. 068 a, b
079 – obr. 069 a, b
080 – obr. 070 a, b
081 – obr. 071
082 – obr. 072 a, b
083 – obr. 073 a, b
084 – obr. 074 a, b
085 – obr. 075 a, b, c, d
086 – obr. 076 a, b
087 – obr. 077 a, b
088 – obr. 078 a, b
089 – obr. 079 a, b
090 – obr. 080 a, b
091 – obr. 081 a, b
092 – obr. 082 a, b
093 – obr. 083 a, b, c
094 – obr. 084 a, b
095 – obr. 085 a, b
096 – obr. 086
097 – foto chybí
098 – obr. 087 a, b
099 – obr. 088 a, b
100+ – foto chybí
101 – obr. 089 a, b
102 – obr. 090 a, b
103 – obr. 091 a, b
104 – obr. 092 a, b, c
105 – obr. 093 a, b
106 – obr. 094 a, b
107 – obr. 095 a, b
108 – obr. 096 a, b
109 – obr. 097 a, b
110 – obr. 098 a, b
111 – obr. 099 a, b
112 – obr. 100 a, b
113 – obr. 101 a, b
114 – obr. 102 a, b
115 – obr. 103 a, b
116 – obr. 104 a, b
117 – foto chybí
118 – obr. 105 a, b
119 – obr. 106 a, b
120 – obr. 107 a, b, c
121 – obr. 108 a, b, c, d, e, f, g, h, ch, i
122 – obr. 109 a, b
123+ – foto chybí
124 – obr. 110 a, b

125 – obr. 111 a, b

126 – obr. 112 a, b, c

127 – obr. 113 a, b

Závěr

Hlavní cílem mé diplomové práce je interpretace a zpřístupnění epigrafických památek, jak dochovaných, tak již neexistujících, vnitřního města Českých Budějovic do roku 1900. Ve své práci, kterou jsem navázala na svou bakalářskou práci zpracovanou na stejné téma, která se tak stala mým výchozím bodem, jsem zpracovala celkem 127 památek, z nichž 119 se dochovalo do současnosti a 8 je již zaniklých. Součástí katalogu jsou památky jak volně přístupné, tak i běžně nepřístupné. Nejvíce dochovaných epigrafických památek se na území vnitřního města nachází v církevních stavbách, jako jsou kostely či kaple. Zdejší klášterní kostel Obětování Panny Marie je skutečně bohatým místem na dochované epigrafické památky, v největší míře v podobě náhrobků. Ty se zde většinou již nenacházejí na svých původních místech, a v minulosti byly již několikrát přemístěny. Naposledy se tak stalo tento rok, kdy náhrobky umístěné v křížové chodbě musely své místo opustit, kvůli její renovaci. Nyní jsou tedy nově rozmístěny na místech dobře přístupných, a to při zdech v zadní části kostela. Je zde také několik náhrobků, které běžný návštěvník spatřit nemůže, a to kvůli jejich umístění za hlavním oltářem kostela, kam přístup není povolen. Větší počet epigrafických památek se také nachází v katedrále sv. Mikuláše a v blízké kapli Smrtných úzkosti Páně, kde je na pendantivech a tamburech znázorněno osmero blahoslavenství. Mnoho nápisů je také vytvořeno na sochách, které jsou rozmístěny v různých částech vnitřního města.

Epigrafické památky ve vnitřním městě Českých Budějovic pocházejí z různých časových období. Nejstarší nápis, který je sice do současnosti nedochovaný, pochází z konce 13. století, nejmladší z konce století devatenáctého. Nejčastějšími nositeli epigrafických nápisů se staly náhrobky, které jsou nejčastěji umístěny v interiéru zdejších kostelů. Nejhojněji se dochovaly náhrobky z 18. století, avšak velké množství pochází i ze 17. století. Velký počet epigrafických památek se také dochoval v podobě nástěnných maleb, které nejčastěji pocházejí z 18. století. Najdeme ale i malby starší, ze 14. století, a samozřejmě i mladší, ze 17. – 18. století.

Snažila jsem se o co nejmaximálnější zachycení materiálu, avšak úplnosti jsem nedosáhla. V práci nejsou zahrnuty takové památky, o kterých jsem nezjistila žádné bližší informace, a tudíž si nemohla být jistá jejich původem, ale také památky u kterých bych nedosáhla kvalitní a správné interpretace. V katalogu nejsou také

zachyceny památky, jejichž vznik se sice hlásí do starší doby, ale ve skutečnosti vznikly mnohem později a tudíž za časovou hranicí, která je v práci vymezena.

Památky jsou většinou, s ohledem na své umístění, zachovány v dobrém stavu. Některé z nich byly dokonce již několikrát zrestaurované a tudíž je vidět, že lidem, žijícím v Českých Budějovicích, záleží na takovýchto památkách. Některé památky na svou opravu teprve čekají. Tato oprava by nejlépe měla probíhat za odborného dohledu, neboť neodborně provedená renovace, kterou památka ztratí svou původní výpovědní hodnotu, je spíše ke škodě než ku prospěchu. Jiné by zas bylo dobré přemístit na jiné místo, než na kterém se nacházejí nyní. Mám na mysli již zmiňované náhrobky ležící za hlavním oltářem v klášterním kostele Obětování Panny Marie. Jejich umístění je zde sice primární, ale je na ně šlapáno, což jistě není dobré pro jejich budoucí zachování, neboť může dojít k jejich setření. Na některých je dokonce částečně umístěn hlavní oltář, ten ale paradoxně může pomoci k jejich lepšímu dochování.

Jako tomu bylo i u mé bakalářské práce, tak i nyní byl terénní výzkum jednou z hlavních prací na diplomové práci. Terénní výzkum je u zpřístupňování epigrafických památek vždy velmi důležitý, i když ne pokaždé zcela jednoduchý. K některým památkám je přístup těžký a náročný, v jiných případech zas není možnost si památku dostatečně prohlédnout a zdokumentovat. Z předchozích zkušeností mi bylo jasné, že jedna návštěva určité památky nebude dostačující. Proto bylo nutné, u památek s omezeným přístupem, domluvit si návštěvu na konkrétní den a hodinu. Musím říci, že v takových případech byli lidé velmi vstřícní a ochotní. Díky terénnímu výzkumu jsem se však dostala na taková místa, kam se už asi nikdy nepodívám. Například kvůli zpřístupnění zvonu, který visí v tzv. Bílé věži u klášterního kostela Obětování Panny Marie, jsem tuto věž měla možnost navštívit a naskytl se mi tak krásný výhled na město, z místa zcela jiného než mají možnost vidět ostatní lidé. Zajímavé byly také reakce lidí, kteří mě pozorovali při práci v terénu. Ti méně odvážní mě jen zdáli pozorovali, ale ti odvážnější, se zajímali, co dělám. Tak jsme měla alespoň možnost je trochu uvést do, možná trochu opovrhované a opomíjené, pomocné vědy historické.

Aby byli informace o dané epigrafické památce co nejúplnější a nejkvalitnější, bylo nutné prostudovat mnoho literatury a pramenů, a v co nejméně možných případech také internetových zdrojů. Avšak ne vždy se na ně můžeme zcela spolehnout, některé informace v nich byly nesprávné či si odporovaly. Co se týká přepisu nápisů, které se v nich nacházejí, jsou také leckdy přepisovány nesprávně či neúplně. Proto je potřeba přepisy pečlivě kontrolovat a srovnávat s originálem. Mnohokrát jsme také musela

navštívit pobočku Státního památkového ústavu v Českých Budějovicích, kvůli studiu různých materiálů. Jejich přístup byl vždy velmi vstřícný a rychlý.

Doufám, že předkládaná diplomová práce bude k užitku všem lidem, kteří se o podobné téma zajímají a přispěje k rozšíření vědomostí nejen o epigrafických památkách, ale celých Českých Budějovicích. Možná by se také mohla stát jakousi předlohou a pomůckou při zpracovávání dalších epigrafických památek, kterých se na celém území Českých Budějovic nachází ještě mnoho a na své zpracování teprve čekají.

Soupis použitých pramenů a literatury

Prameny nevydané:

Magistrát města Českých Budějovic:

Magistrát města České Budějovice, kancelář Odboru vnitřních věcí, Zprávy o restaurátorském průzkumu, zpráva bez označení.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích:

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1607.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 1752.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Archiv restaurátorských zpráv, 2142.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 850.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 851.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 627 A/1.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 635 A/5.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 652 A/71.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 656 A/87.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 695 A/37.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 716 A/38.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 722 A/50.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, Evidenční list památky 738 A/64.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 739 A/63.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 740 A/62.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 760 A/75.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 780 A/78.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 798 A/90.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 804 A/98.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 808 A/2.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 820 A/12.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 821 A/7.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 5422 B/96.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 668, B/36.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 692 B/29.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 708 B/51.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 761 B/82.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 794 B/111.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 19472/3–5435.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 44601/3–5725.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích,
Evidenční list památky 4514/ 3–757.

Prameny vydané:

Bible: Písmo svaté starého a nového zákona. (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad. Praha, 1994.

KÖPL, Karl (ed.), *Urkundenbuch der Stadt Budweis in Böhmen. I. Band, 1. Hälfte (1251–1391)*, Prag 1901.

WATZL, Josef, *Orodovnice před svatyní svatých: Původ a dějiny zázračného obrazu v kostele OO. Redemptoristů v Českých Budějovicích 1410–1910*, Český Krumlov 1910.

Literatura:

ADÁMEK, Jan a kol., *Katedrála sv. Mikuláše v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2014.

BINDER, Milan – SCHINKO, Jan, *Českobudějovické náměstí, aneb Samsonova kašna, Bludný kámen a 48 domů*, České Budějovice 2007.

BLÁHOVÁ, Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001.

BOBKOVÁ, Lenka – BARTLOVÁ, Milena, *Velké dějiny zemí Koruny české, svazek IV.b 1310–1402*, Praha 2003.

BRANIŠ, Josef, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Česko-budějovickém*, Praha 1900.

BUBEN, Milan, *Encyklopedie heraldiky*, Praha 1994.

ČECHURA, Jaroslav, *České země v letech 1310-1378. Lucemburkové na Českém trůně I.*, Praha 1999.

ČECHURA, Jaroslav, *Počátek královského města Českých Budějovic*, Jihočeský sborník historický 53, 1984, s. 57-68.

ČERNÝ, Jiří, *Kostel sv. Rodiny v Českých Budějovicích*, Zprávy památkové péče 73, 2013, č. 2, s. 117-125.

ČERNÝ, Jiří, *Poutní místa Čech. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*, České Budějovice 2006.

ČERNÝ, Jiří, *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradsko: Českobudějovicko, Hlubocko, Lišovsko, Novohradsko, Trhosvinensko, Vltavotýnsko*, České Budějovice 2004.

- CHLÍBEC, Jan – ROHÁČEK, Jiří, *Sepulkrální skulptura jagellonského období v Čechách: figura a písmo*, Praha 2011.
- CHVOJKA, Jiří, *Město pod Černou věží: vyprávění z historie Českých Budějovic*, České Budějovice 1992.
- CHVOJKA, Jiří, *Staré náhrobky v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 48, 1979, s. 241–255, s. 297–307.
- FRANZ, František Xaver, *Budějovická Panna Maria: dějiny Mariánského kostela a jeho milostného obrazu s přídatkem obvyklých modliteb*, Vimperk 1905.
- FROJDOVÁ, Marie, *Latinské nápisy města Českých Budějovic*, České Budějovice 2014 (Bakalářská práce).
- HALADA, Jan, *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti*, Praha 1992.
- HALADA Jan, *Lexikon české šlechty: erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti. II*, Praha 1993.
- HALL James, *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, Praha 1991.
- HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1988.
- HOSPODKOVÁ, Martina, *Středověké nástěnné malby v klášterním kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, České Budějovice 2009 (Diplomová práce).
- HRDÝ, Jakub, *Žebravé řády na jihu Čech ve vrcholném středověku*, Brno 2010 (Bakalářská práce).
- JANOUSEK, Bohumír, *Rod Klariců a rychtářský úřad v Českých Budějovicích*, Jihočeský sborník historický 34, 1965, s. 1-13.
- KOBLASA, Pavel – KOVÁŘ, Daniel, *Kniha o černé věži*, Jelmo 1997.
- KOLDA, Vlastimil, *Vznik a počátky královského města Českých Budějovic: dvě nejstarší listiny z českobudějovického archivu*, České Budějovice 2003.
- KOPÁČEK, Jiří (ed.), *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 2006.
- KOVÁŘ, Daniel, *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*, Praha 2006.
- KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice, krok za krokem*, České Budějovice 1999.
- KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice. Průvodce městem a jeho okolím*, Praha 2005.
- KOVÁŘ, Daniel, *České Budějovice, I. Vnitřní město*, Praha–Litomyšl 2006.
- KOVÁŘ, Daniel, *Příběhy budějovických pomníků*, České Budějovice 2000.

KRASA-FLORIAN, Selma, *Pönninger Franz*, in: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950 Band 8, Wien 1983, s. 143–144.

KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl, A-G*, Praha 1996.

KUTHAN, Jiří, *Česká architektura v době posledních Přemyslovců: města, hrady, kláštery, kostely*, Vimperk 1994.

KUTHAN, Jiří – KUTHANOVÁ, Věra, *České Budějovice*, Praha 1980.

MACKERLE, Adam, *K dosud neidentifikovatelnému náhrobku v kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, Výběr 51, 2014, s. 36-41.

MAJER, Vladimír, *Zvony mají srdce*, in: Jaromír SCHEL (ed.), *České Budějovice: záhady a objevy*, Praha 1995, s. 38–39.

MAXOVÁ, Ivana – NEJEDLÝ, Vratislav – ZAHRADNÍK, Pavel, *Mariánské, trojiční a další světské sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

NAČERADSKÁ, Petra, *Nápisy okresu Kutná Hora: corpus inscriptionum Bohemiae*, Praha 2002.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí II, Praha 1889.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí IV, Praha 1891.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí IX, Praha 1893.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí X, Praha 1896.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XI, Praha 1897.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XIV, Praha 1899.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XV, Praha 1900.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XVII, Praha 1901.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XVIII, Praha 1902.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XIX, Praha 1902.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XXI, Praha 1904.

Ottův slovník naučný, illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí XXV, Praha 1906.

PAVEL, Jakub – ŠAMÁNKOVÁ, Eva, *České Budějovice*, Praha 1979.

PAVELEC, Petr, *České Budějovice – klášterní kostel Obětování Panny Marie: umělecko- historický průvodce*, České Budějovice 1997.

- PAVELEC, Petr, *Nové poznatky o klášterním kostele Obětování Panny Marie v Českých Budějovicích*, Zprávy památkové péče 56, 1996, s. 296-305.
- POCHE, Emanuel a kol., *Umělecké památky Čech. 1, A-J*, Praha 1977.
- PLETZER, Karel, *České Budějovice: královské město na jihu Čech*, České Budějovice 1991, nestránkováno.
- PLEZTER, Karel, *Českobudějovičtí výtvarní umělci v 17. a 18. století*. Jihočeský sborník historický, 1992, roč. 60-61, s. 23-33.
- ROHÁČEK, Jiří, *Epigrafika v památkové péči*. Praha 2007.
- ROHÁČEK, Jiří, *K aktuálnímu stavu vydávání ediční řady Die Deutschen Inschriften*, Umění 42, 1994, s. 174–175.
- RULÍŠEK, Hynek, *Postavy, atributy, symboly: slovník křesťanské ikonografie*, Hluboká nad Vltavou 2005.
- TRAJER, Johann, *Historisch-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis*, Budweis 1862.
- ŠIMEČEK, Zdeněk, *České Budějovice v období husitství (přehled událostí a problémů)*, Jihočeský sborník historický 34, 1964, s. 14–30.
- VIDMAN, Ladislav, *Psáno do kamene: antická paleografie*, Praha 1975.
- VLČEK, Pavel – FOLTÝN, Dušan – SOMMER, Petr, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997.
- ZÍKA, Jan, *Panna Maria Budějovická: nástin dějin a popis starobylého chrámu a milostného obrazu*, České Budějovice 1932.

Internetové zdroje:

- Bartolomeo Borghesi*. [online] Dostupné z: http://it.wikipedia.org/wiki/Bartolomeo_Borghesi. (květen 2015).
- Břidličná věž*. [online] Dostupné z http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/bridlicnavez_1. (duben 2015).
- Centre d' Etudes Supérieures de Civilisation Médiévale*. [online] Dostupné z: <http://cescm.labo.univ-poitiers.fr/poles-editoriaux/corpus-des-inscriptions-de-la-france-medievale/>. (květen 2015).
- Corpus Inscriptionum Latinarum*. [online] Dostupné z: http://cil.bbaw.de/cil_en/dateien/forschung.html. (květen 2015).

Černá věž (České Budějovice). [online]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_věž_\(České_Budějovice\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Černá_věž_(České_Budějovice)). (duben 2015).

Deutschen Inschriften online. [online] Dostupné z: <http://www.inschriften.net/projekt.html>. (květen 2015).

École Pratique des Hautes Études. [online] Dostupné z: <http://www.ephe.fr/recherche/bulletin-epigraphique.html>. (květen 2015).

Edmond-Frédéric Le Blant. [online] Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edmond-Fr%C3%A9d%C3%A9ric_Le_Blant. (květen 2015).

Epigraphica et Seculralia (Epigrafická a sepulkrální studia). [online] Dostupné z: <http://www.udu.cas.cz/cs/epigrafika/>. (květen 2015).

Inscriptione Graecae. [online] Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Inscriptiones_Graecae. (květen 2015).

Katedrála svatého Mikuláše. [online] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Katedr%C3%A1la_svat%C3%A9ho_Mikul%C3%A1%C5%A1e. (duben 2015).

Lauseck. [online] Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/lauseck>. (duben 2015).

Manda. [online] Dostupné z: http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/manda_1. (duben 015).

Rauscher. [online] Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/rauscher>. (duben 2015).

Sirotčinec. [online] Dostupné z: <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/sirotcinec>. (duben 2015).

Sluneční hodiny. [online] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Slune%C4%8Dn%C3%AD_hodiny. (březen 2015).

Tisková zpráva Národního památkového ústavu o. ú. p. v Českých Budějovicích, *Nové objevy v křížové chodbě dominikánského kláštera v Českých Budějovicích, aneb císař Karel IV. po 630 letech znovu ve svém městě.* [online] Dostupné z <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/odborne-clanky/odborne-clanky-2008/goticke-nastenne-malby-v-ceskych-budejovicich/>. (červen 2015).

Walter Koch (Historiker). [online] Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Walter_Koch_%28Historiker%29. (kveten 2015).

Denní tisk:

Památkové zrcadlení- milostný obraz Panny Marie Budějovické. Českobudějovické listy ze dne 10. 12. 2002, příloha s. 18.

Seznam příloh

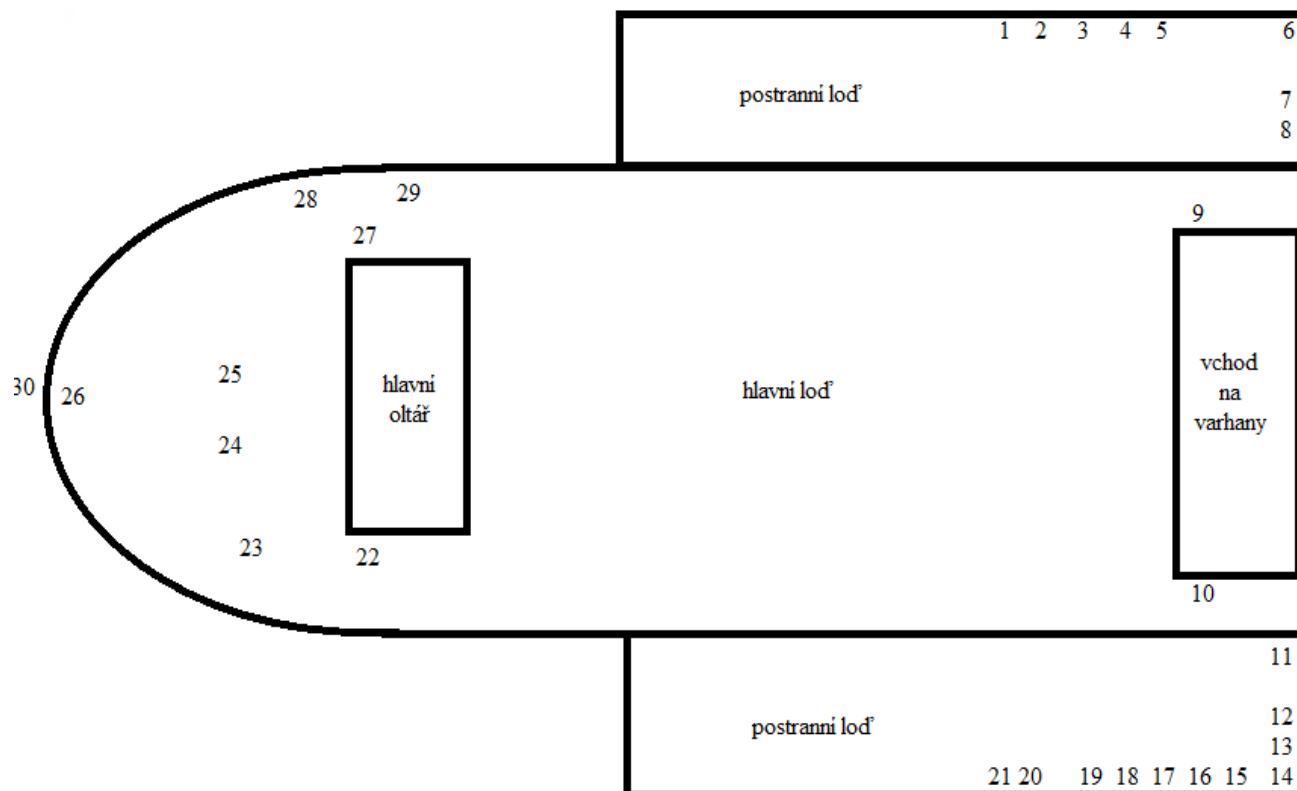
**Příloha č. 1 – Mapka s umístěním náhrobků v klášterním kostele
Obětování Panny Maria**

Příloha č. 2. – Obrázky

2. I Opevnění města

2. II Městské brány

**Příloha č. 1 – Mapka s umístěním náhrobků v klášterním kostele
Obětování Panny Maria**

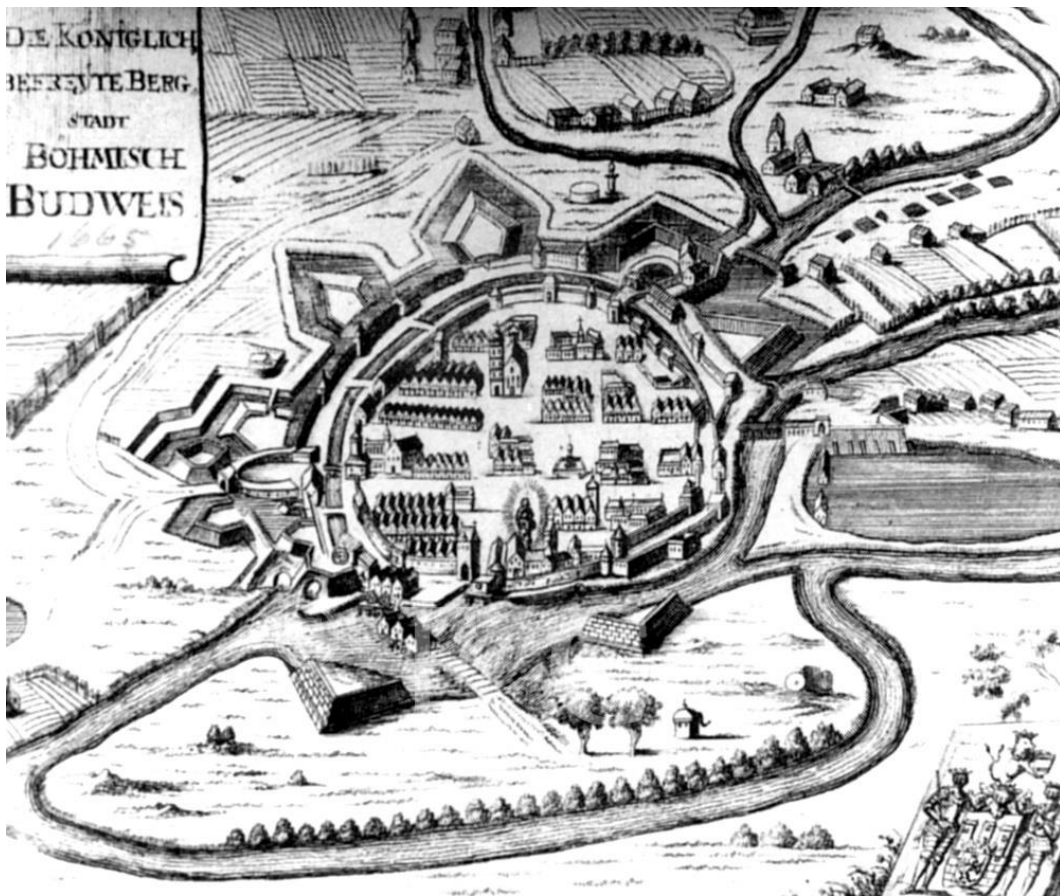
1 – náhrobek č. 092
2 – náhrobek č. 067
3 – náhrobek č. 030
4 – náhrobek č. 106
5 – náhrobek č. 012
6 – náhrobek č. 035
7 – náhrobek č. 010
8 – náhrobek č. 009
9 – náhrobek č. 082
10 – náhrobek č. 102

11 – náhrobek č. 104
12 – náhrobek č. 003
13 – náhrobek č. 008
14 – náhrobek č. 090
15 – náhrobek č. 034
16 – náhrobek č. 045
17 – náhrobek č. 096
18 – náhrobek č. 109
19 – náhrobek č. 105
20 – náhrobek č. 081

21 – náhrobek č. 098
22 – náhrobek č. 029
23 – náhrobek č. 055
24 – náhrobek č. 014
25 – náhrobek č. 127
26 – náhrobek č. 032
27 – náhrobek č. 049
28 – náhrobek č. 038
29 – náhrobek č. 047
30 – náhrobek č. 027

Příloha č. 2 – Obrázky

2. I Opevnění města (staženo 7. července 2015)

Městské opevnění z počátku 18. století.

2. II Městské brány (staženo 7. července 2015)

Městské brány na kresbách F. Blumentritta.

Zleva brána Rožnovská, uprostřed brána Pražská a zcela napravo brána Svinenská.